รายงานการวิจัย

การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รอบด้าน ตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ: มิติด้านจิตใจ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6

The Development of the instruments for measuring and evaluating rounded desirable characteristics according to national education standards: Affective dimension for Prathomsuksa 6, Mattayomsuksa 3 and Mattayomsuksa 6 students.

สุทธิวรรณ พีรศักดิ์โสภณ
อรนุช ศรีสะอาด
รุ่งฤดี กล้าหาญ
พนัส จันทร์เปล่ง

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
ปีงบประมาณ 2559

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณสำหรับการวิจัย

ขอขอบคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินผลงาน ที่ได้ให้คำแนะนำในการปรับปรุงรายงานวิจัย

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาและการวัดผลที่สละเวลาอันมีค่าในการพิจารณาปรับปรุงเครื่องมือวิจัยและให้ข้อเสนอแนะอันมีประโยชน์ยิ่งต่อโครงการวิจัยนี้

ขอขอบคุณครู อาจารย์ และบุคลากรสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยาทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมให้การดำเนินโครงการวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

คณะผู้วิจัย

ชื่อโครงการ : การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รอบด้านตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ : มิติด้านจิตใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6

ประจำปีงบประมาณ 2559 จำนวนเงินที่ได้รับการสนับสนุน 900900 บาท

ระยะเวลาทำการวิจัย 5/12 ปี ตั้งแต่ 27 เมษายน 2559 ถึง 30 พฤศจิกายน 2559

ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ พีรศักดิ์โสภณ (หัวหน้าโครงการ)	สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรนุช ศรีสะอาด	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.รุ่งฤดี กล้าหาญ	สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.พนัส จันทร์เปล่ง	สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รอบด้าน มิติด้านจิตใจอันได้แก่ ความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบในการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 เครื่องมือที่ได้จากการวิจัยเป็นแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละด้าน เป็นแบบสถานการณ์ มี 3 ตัวเลือก กระบวนการสร้างในระแยกแรกเป็นการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์และการสำรวจจากครูที่มีประสบการณ์ในการสอนและนักเรียนเพื่อให้ได้นิยาม องค์ประกอบย่อย และพฤติกรรมบ่งชี้ของแต่ละคุณลักษณะ ระยะที่สองเป็นการประชุมปฏิบัติการสร้างเครื่องมือ และนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับนักเรียนที่เป็นตัวอย่างในแต่ละระดับชั้น รวมทั้งหมด 1,299 คน และหาคุณภาพรายข้อได้แก่ ค่าความยากและอำนาจจำแนก ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งสี่ด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีข้อที่ผ่านเกณฑ์ใช้ได้จำนวน 34 ข้อ แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวนข้อที่ผ่านเกณฑ์ใช้ได้ 34 ข้อ และแบบวัดคุณลักษณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนข้อที่ผ่านเกณฑ์ใช้ได้จำนวน 23 ข้อ ทำการปรับปรุงคุณภาพของแบบวัดอีกครั้งโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ และสร้างข้อคำถามเพิ่มเติมให้ครอบคลุมพฤติกรรมบ่งชี้ของแต่ละคุณลักษณะ ได้จำนวนข้อที่จะนำไปใช้ในการวัดและประเมินสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 45 45 และ 46 ข้อตามลำดับ

คำสำคัญ : คุณลักษณะอังพึงประสงค์ ความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบต่อการเรียน การกำกับตนเองในการเรียน

Research title : The Development of the instruments for measuring and evaluating rounded desirable characteristics according to national education standards: Affective dimension for Prathomsuksa 6, Mattayomsuksa 3 and Mattayomsuksa 6 students

Researcher :

Suthiwan Pirasaksopon	Educational and Psychological Test Bureau, Srinakharinwirot University
Oranuch Srisa-ard	Faculty of Education, Mahasarakham Univerisity
Panat Chanpleng	Educational and Psychological Test Bureau, Srinakharinwirot University
Rungrudee Klaharn	Educational and Psychological Test Bureau, Srinakharinwirot University

Abstract

The purpose of this research was to develop the instruments for measuring and evaluating rounded desirable characteristics on the affective dimension consisting of putting effort persistently, study habits, responsibility, and self - regulation for prathomsuksa 6, mattayomsuksa 3, and mattayomsuksa 6 students. Instruments used this research was scale desirable characteristics as situation measurements of 3 multiple choises and 40 items each student level. Test items in the research were created two steps. The first step was a study of documentary research, teacher's interview question and teacher's experience, and student opinions for developing definitions, sub factors, and characteristics of traits. The second step, test items were created from focusing expertise, and then tried out with 1,299 student samples for quality items in term of difficulty, and discrimination. The result shown that test items on 4 dimensions of desirable characteristics passed on the criteria 34 items of prathomsuksa 6, 34 items of mattayomsuksa 3, and 23 items of mattayomsuksa 6. From this step, the second quality items were checked from expertise, and then developed some items of desirable characteristics for measuring and evaluating consisting of 45 items of prathomsuksa 6, 45 items of mattayomsuksa 3, and 46 items of mattayomsuksa 6, respectively.

Keywords : desirable characteristics, putting effort persistently, study habit, and self – regulation

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ความเป็นมา	1
	จุดมุ่งหมายของการวิจัย	2
	ความสำคัญของการวิจัย	3
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
	ขอบเขตการวิจัย	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	มาตรฐานการศึกษา	7
	มาตรฐานการศึกษาของชาติ	7
	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน	8
	มาตรฐานการศึกษาสำหรับการประกันคุณภาพ	10
	คุณลักษณะอันพึงประสงค์	13
	แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	17
	ทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์	17
	ทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของเพียเจต์	17
	ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก	18
	ทฤษฎีทางด้านจิตพิสัยของแครธโวลและคณะ	19
	ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม	21
	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้	22
	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านนิสัยทางการเรียน	25
	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียน	27
	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการกำกับตนเอง	31
	ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา	31
	รูปแบบของเครื่องมือวัดด้านจิตพิสัย	34
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	38
	งานวิจัยที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินคุณลักษณะด้านความใฝ่เรียนรู้	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	งานวิจัยที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบทางการเรียน	43
	งานวิจัยที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียน	43
	งานวิจัยที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อการเรียน	47
	งานวิจัยที่เกี่ยวกับการกำกับตนเองในการเรียน	51
	งานวิจัยในต่างประเทศ	57
3	วิธีดำเนินการ	61
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	72
	ผลการวิเคราะห์คุณภาพรายตัวเลือก	72
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	81
	บรรณานุกรม	85
	ภาคผนวก ก	94
	ภาคผนวก ข	129

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	ตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจนิยามและพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์	62
ตาราง 2	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ องค์ประกอบย่อย และพฤติกรรมบ่งชี้ของแต่ละคุณลักษณะอันพึงประสงค์	64
ตาราง 3	จำนวนนักเรียนแต่ละระดับชั้นของโรงเรียนที่ใช้เป็นตัวอย่างในการทดลองเครื่องมือ	67
ตาราง 4	สรุปผลการปรับปรุงโจทย์ข้อคำถามและตัวเลือกของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์	69
ตาราง 5	จำนวนข้อของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์มิติด้านจิตใจแต่ละด้าน แต่ละระดับชั้น	71
ตาราง 6	ผลการวิเคราะห์ค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	72
ตาราง 7	ผลการวิเคราะห์ค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	74
ตาราง 8	ผลการวิเคราะห์ค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	76
ตาราง 9	ค่าสถิติพื้นฐานของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละด้านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6	78
ตาราง 10	ค่าพิสัยความยากและอำนาจจำแนก ค่าเฉลี่ยความยากและอำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละด้าน และทั้งฉบับ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6	79

ภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
2	แสดง Bandura’s Social Theory	31
3	ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม	33

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมา

มนุษย์เป็นตัวขับเคลื่อนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นสิ่งสำคัญ ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็งพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงโลกในยุคศตวรรษที่ 21 การพัฒนาทุนมนุษย์นั้นต้องเกี่ยวข้องกับทุกหน่วยงาน องค์กร สถาบัน ที่จะต้องตระหนักร่วมกันในการให้ความสำคัญกับการพัฒนาซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ดังที่แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559) กล่าวว่า มนุษย์ควรได้รับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งทางด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านจิตพิสัย หรืออารมณ์ความรู้สึก (Affective Domain) และด้านทักษะกลไก (Psychological Domain) ซึ่งจากแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรังปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559) วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ “พัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา” นั่นคือมีเจตนารมณ์เพื่อมุ่งเน้นที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559 : 9) และได้กล่าวถึงคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข ไว้ดังนี้

“คนดี” คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย ประหยัด มีความเอื้ออาทร เกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รักประเทศ รักชาติ ภูมิใจในความเป็นไทย มีวิถีประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข รังเกียจการทุจริต และต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง

“คนเก่ง” คือคนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน หรือความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็นต้น เป็นคนก้าวทันโลก ทันเหตุการณ์ ทันเทคโนโลยี สามารถใช้สติและปัญญาในการเผชิญและพิชิตปัญหา พัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตน สังคม และประเทศชาติได้

“คนมีความสุข” คือ คนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและจิต เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพปลอดพ้นจากการตกเป็นทาสของอบายมุข ได้ทำในสิ่งที่ตนสนใจตามความต้องการ สามารถเรียนให้รู้ความจริง บรรลุความดีความงาม มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และสามารถดำรงชีวิตอย่างพอเพียงร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

จากเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกองค์กร ทุกหน่วยงานต้องร่วมกันขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนาคน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานที่ดูแลและกำกับการจัดการศึกษาของประเทศตั้งแต่ระดับปฐมวัยจึงถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีพันธกิจที่สำคัญยิ่งที่ต้องพัฒนาคนไทยให้ได้รับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป็นคนดี เป็นคนเก่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการที่มีพันธกิจหลักคือ 1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคน ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ 2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และ 3) พัฒนาระบบบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ออนไลน์) ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องร่วมกันพัฒนาคนให้บรรลุตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ คือให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์รอบด้านนั่นคือเป็นคนเก่ง คนดี คนมีความสุข ซึ่วเป็นคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับบุคคลทุกเพศทุกวัย ต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนา ผ่านการจัดการเรียนการสอน การปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในลักษณะต่างๆ จนตกผลึกเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในตัวผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : 2551)

จากกระแสความตื่นตัวเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนในศตวรรษที่ 21 ค่านิยม 12 ประการของ คสช. หรือมาตรฐานการศึกษาของชาติ อีกทั้งมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านผู้เรียน หรือแม้กระทั่งแนวคิดการศึกษาของ ETS ก็ตามต่างมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์รอบด้าน ดังนั้นการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รอบด้านเหล่านี้จึงเป็นเรื่องสำคัญและมีประโยชน์ในการจัดการศึกษาที่จะสะท้อนให้ทราบว่าผู้เรียนมีคุณลักษณะเหล่านั้นมากน้อยเพียงใด หรือยังอ่อนด้อยในเรื่องใด แม้ว่าจะได้มีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินโดยครู นักการศึกษา นักวิจัยก็ตามแต่เครื่องมือเหล่านี้ก็ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของคุณภาพที่ดีและความจำกัดที่ใช้ได้กับเฉพาะคนบางกลุ่ม

ดังนั้น คณะนักวิจัยจึงได้กำหนดกรอบในการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รอบด้าน เฉพาะมิติด้านจิตใจ (Affective Dimension) อันได้แก่ ความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบต่อการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อใช้ประกอบในการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามเจตนารมณ์ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อสร้างเครื่องมือวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รอบด้านมิติจิตใจอันได้แก่ความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบ และการกำกับตนเอง ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้เครื่องมือวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จะทำให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

ทำให้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ครูหรือผู้สนใจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติ (2560-2574) กล่าวไว้ว่า ผู้เรียนที่ดีต้องมี 1) คุณลักษณะนิสัย/พฤติกรรมที่พึงประสงค์ 2) มีองค์ความรู้ที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 3) มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และ 4) มีทักษะดำรงชีวิต (life skill) จากกรอบทิศทางแผนการศึกษาเห็นได้ว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของเด็กไทยในยุคปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้นจำเป็นที่ต้องนำคุณลักษณะที่จำเป็นมาพิจารณาและกำหนดเป็นกรอบให้ชัดเจน นอกจากนี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กไทยควรประกอบลักษณะ 8 ประการ (2550) ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์ สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ เช่นเดียวกับคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (2558) ได้ให้รายละเอียดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทย 12 ประการร่วมด้วย ได้แก่ 1) ต้องมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน 3) กตัญญูต่อพ่อแม่ 4) ใฝ่หาความรู้ 5) รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทย 6) มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ 7) เข้าใจเรียนรู้ประชาธิปไตย 8) มีระเบียบวินัย เคารพผู้ใหญ่ 9) มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ 10) ดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 11) เข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ และ 12) คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนร่วม

นอกจากนี้ จากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รอบด้าน และตามแนวคิดของ ETS (Educational Testing Service) ได้แบ่งส่วนทักษะที่ไม่ใช่ปัญญา (noncognitive skills) ออกเป็น 5 ด้าน คือ Performance Factor, Affective Competency Learning Skills, Attitudinal Constructs, และ Basic Personality Factors โดยเฉพาะในส่วนของ Learning Skills แบ่งได้เป็น 3 มิติ คือ มิติทางปัญญา (Cognitive Dimension) มิติทางการรู้คิด (Metacognitive Dimension) และ มิติทางจิตใจ (Affective Dimension) ซึ่งมิติทางจิตใจ แบ่งได้เป็น ความใฝ่เรียนรู้ (putting effort persistently) นิสัยทางการเรียน (study habits) ความรับผิดชอบต่อการเรียน (responsibilities) และการกับกับตนเอง (self-regulation) โดยที่

ความใฝ่เรียนรู้ (putting effort persistently) หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมอยากรู้อยากเห็น ต้องการแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีความพอใจที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองทั้งที่เป็นความรู้ด้านการเรียนและความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมรอบตัว ได้จากการสังเคราะห์ของ นฤมล บุญราศรี (2556) บุญชิต มณีโชติ (2540) และ John W. Bruacher (1994 อ้างถึงใน ปิสันญา วงศ์บุญ, 2550)

นิสัยทางการเรียน (study habits) หมายถึง ความประพฤติที่ดีในการเรียนที่แสดงออกอย่างสม่ำเสมอจนเคยชิน ซึ่งได้มาจากการฝึกฝนหรือปฏิบัติเป็นประจำจนกลายเป็นนิสัย ได้จากการสังเคราะห์ของ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2553) สกุล มูลแสดง (2549) สุดฤทัย มุขยวงศา (2553. อ้างถึงใน สุวดิษฐ์ จตุพร. 2547) และเกตุสุดา มนิระพงศ์ (2537 อ้างถึงใน สุวดิษฐ์ จตุพร. 2547)

ความรับผิดชอบต่อการเรียน (responsibilities) หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกถึงความเอาใจใส่จดจ่อต่อการเรียนจนประสบความสำเร็จด้วยความขยันหมั่นเพียร ยอมรับการกระทำที่ผิดพลาด

เกี่ยวกับการเรียนและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับในการเรียน ได้จากการสังเคราะห์ของ ราชบัณฑิตสถาน (2547) สาโรช บัวศรี (2552. อ้างถึงใน ลักขณา รักเถาว์. 2555) กรมสามัญศึกษา (2526. อ้างถึงใน ชัยธวัช อุตเสน. 2551) Dickinson (1987. อ้างถึงใน สิรินทิพย์ สมคิด. 2552) จุรีรัตน์ นันทัยทวีกุล (2538) และศิริลักษณ์ ศรีกันต์ (2552)

การกับกับตนเอง (self-regulation) หมายถึง ความพยายามในการควบคุมพฤติกรรมในการเรียนของนักเรียนที่ใช้กำกับการได้มาซึ่งความรู้หรือทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน รวมถึงวิธีการต่าง ๆ ที่จะได้มาซึ่งความรู้ การให้รางวัลต่อความสำเร็จหรือการลงโทษต่อความล้มเหลวของตนเอง ได้จากการสังเคราะห์ของ สถาพร สู่สุข (2554) Zimmerman (1989. อ้างถึงใน ชัชวาล เชยสุวรรณ. 2556) Zimmerman และ Marinez-Pons (1989. อ้างถึงใน ชัชวาล เชยสุวรรณ. 2556) และPintrich (1995, อ้างถึงใน ชัชวาล เชยสุวรรณ. 2556)

ดังนั้น จากผลการสังเคราะห์ความสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์รอบด้าน ในด้านมิติทางจิตใจ (Affective Dimension) ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเน้นการศึกษามิติทางด้านจิตใจ ได้แก่ องค์ประกอบด้านความใฝ่เรียนรู้ (putting effort persistently) นิสัยทางการเรียน (study habits) ความรับผิดชอบทางการเรียน (responsibilities) และการกำกับตัวเองในการเรียน (self-regulation) แสดงได้ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

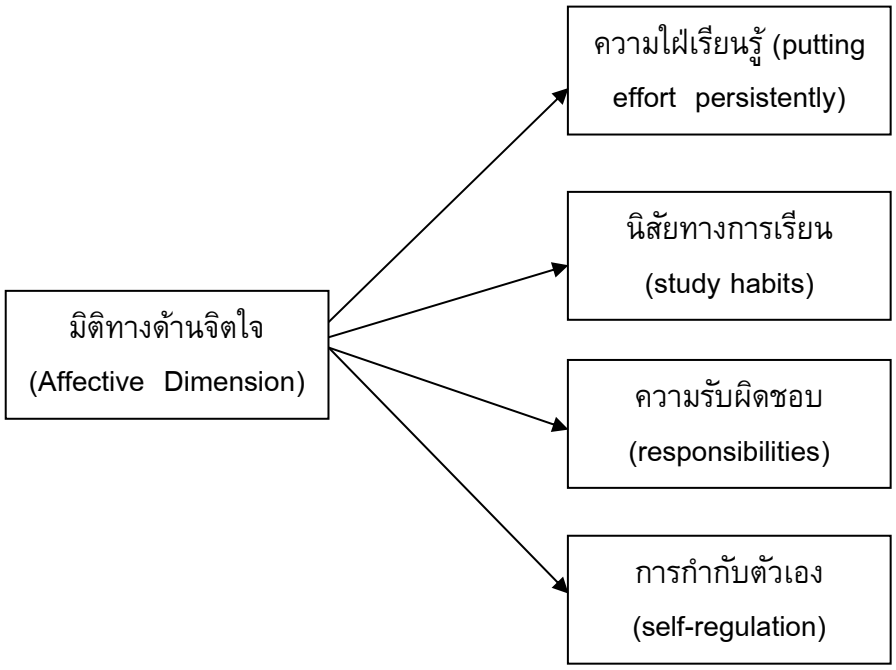

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้วัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รอบด้าน มิติด้านจิตใจได้แก่ ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (desirable characteristics) หมายถึง ลักษณะทางด้านจิตใจที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่จะสามารถช่วยพัฒนาสังคมประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า อีกทั้งตนเองสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในงานวิจัยนี้หมายถึง

1.1 ความใฝ่เรียนรู้ (putting effort persistently) หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมอยากรู้อยากเห็น ต้องการแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีความพอใจที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองทั้งที่เป็นความรู้ด้านการเรียนและความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมรอบตัว

1.2 นิสัยทางการเรียน (study habits) หมายถึง ความประพฤติที่ดีในการเรียนที่แสดงออกอย่างสม่ำเสมอจนเคยชิน ซึ่งได้มาจากการฝึกฝนหรือปฏิบัติเป็นประจำจนกลายเป็นนิสัย

1.3 ความรับผิดชอบต่อการเรียน (responsibilities) หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกถึงความเอาใจใส่จดจ่อต่อการเรียนจนประสบความสำเร็จด้วยความขยันหมั่นเพียร ยอมรับการกระทำที่ผิดพลาดเกี่ยวกับการเรียนและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับในการเรียน

1.4 การกำกับตนเองในการเรียน (self-regulation) หมายถึง ความพยายามในการควบคุมพฤติกรรมในการเรียนของนักเรียนที่ใช้กำกับการได้มาซึ่งความรู้หรือทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน รวมถึงวิธีการต่าง ๆ ที่จะได้มาซึ่งความรู้ การให้รางวัลต่อความสำเร็จหรือการลงโทษต่อความล้มเหลวของตนเอง

2. คุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งสี่ด้านทั้งฉบับและรายข้อ โดยการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ ดังนี้

2.1 ความเที่ยงตรง (validity) หมายถึง คุณสมบัติของแบบทดสอบที่สามารถวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบ และการกำกับตนเองเกี่ยวกับการเรียน ในการวิจัยนี้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยอาศัยความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านเนื้อหาและด้านการวัดผล

2.2 อำนาจจำแนกของข้อคำถาม (Item discrimination) หมายถึง ความสามารถของข้อคำถามที่จะจำแนกผู้สอบออกได้ตามคุณลักษณะที่ศึกษาในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ในที่นี้หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ ข้อใดที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเป็นบวกสูง แสดงว่าผู้ตอบแบบวัดที่อยู่ในกลุ่มคะแนนสูงมีแนวโน้มที่จะตอบข้อคำถามข้อนั้นถูก และผู้ตอบแบบวัดที่อยู่ในกลุ่มคะแนนต่ำมีแนวโน้มที่จะตอบข้อคำถามนั้นไม่ถูก สำหรับข้อคำถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบแปลความหมายตรงข้ามกัน นั่นคือ ผู้ตอบแบบวัดที่อยู่ในกลุ่มคะแนนสูงมี

แนวโน้มที่จะตอบข้อคำถามนั้นผิด ค่าอำนาจจำแนกที่มีค่าตั้งแต่ .20 ขึ้นไปถือว่ามีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้

2.3 ค่าความยาก หมายถึง ร้อยละของจำนวนคนที่ตอบข้อคำถามนั้นถูก ข้อคำถามที่มีค่าความยากอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้มีค่าตั้งแต่ .20 ถึง .80 ในการวิจัยครั้งนี้ค่าความยากของข้อคำถามบ่งชี้ถึงพฤติกรรมอันพึงประสงค์ที่ต้องการวัด

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รอบด้านตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ: มิติด้านจิตใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีดังนี้

2.1 มาตรฐานการศึกษา

2.2 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

- 2.2.1 ความใฝ่เรียนรู้
- 2.2.2 นิสัยทางการเรียน
- 2.2.3 ความรับผิดชอบทางการเรียน
- 2.2.4 การกำกับตนเองในการเรียน

2.3 รูปแบบการวัดด้านจิตพิสัย

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

- 2.4.1 ความใฝ่เรียนรู้
- 2.4.2 นิสัยทางการเรียน
- 2.4.3 ความรับผิดชอบทางการเรียน
- 2.4.4 การกำกับตนเองในการเรียน

มาตรฐานการศึกษา

คำว่า “มาตรฐานการศึกษา” เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับส่งเสริม กำกับดูแล ตรวจสอบ ประเมินผล และเพื่อการประกันคุณภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2552 : 2) มาตรฐานการศึกษา ได้แก่ มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับการศึกษา (ได้แก่ มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษาพิเศษ) และมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตร

มาตรฐานการศึกษาของชาติ

อุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษาคือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาที่สร้างคุณภาพชีวิตและสังคมบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็กปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้อย่างมั่นใจได้ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคม เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน สามารถพึ่งตนเองและพึ่งกันเองได้ และสามารถ

แข่งขันได้ในระดับนานาชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548) ดังนั้น จึงได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ไว้ 3 มาตรฐาน และ 11 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้

1.1 กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์

1.2 ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม

1.3 ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว

1.4 ทักษะทางสังคม

1.5 คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้

2.1 การจัดหลักสูตรการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

2.2 มีการพัฒนาผู้บริหาร ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ

2.3 มีการบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้ ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้

3.1 การบริการวิชาการและสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้

3.2 การศึกษาวิจัย สร้างเสริม สนับสนุนแห่งการเรียนรู้ และกลไกการเรียนรู้

3.3 การสร้างและการจัดการความรู้ในทุกระดับทุกมิติของสังคม

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2548 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งเป็น 4 ด้าน มี 18 มาตรฐาน 84 ตัวบ่งชี้ ขอกล่าวพอสังเขปดังนี้

ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มี 8 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

ด้านที่ 2 ด้านการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี และมีครูพอเพียง

มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้านที่ 3 มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารงานและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย

มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ

ด้านที่ 4 มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการ และองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิถีการเรียนรู้ในชุมชน

มาตรฐานการศึกษษขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2554 แบ่งเป็น 5 ด้าน มี 15 มาตรฐาน 65 ตัวบ่งชี้ แต่ละมาตรฐานมีการกำหนดตัวบ่งชี้ที่ครอบคลุมและให้น้ำหนักความสำคัญกับกระบวนการบริหารและการจัดการ ร้อยละ 70 ส่วนผลของการบริหารและการจัดการคือคุณภาพผู้เรียน ร้อยละ 30 (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2554) ขอกล่าวพอสังเขปดังนี้

ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน (6 มาตรฐาน 26 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ด้านที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา (6 มาตรฐาน 33 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 7 ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

มาตรฐานที่ 8 ผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

มาตรฐานที่ 9 คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ชุมชนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

มาตรฐานที่ 10 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ด้านที่ 3 มาตรฐานการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการสร้าง ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

ด้านที่ 4 มาตรฐานอัตลักษณ์ของสถานศึกษา (1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 14 การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นที่กำหนดขึ้น

ด้านที่ 5 มาตรฐานมาตรการส่งเสริม (1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 15 การจัดกิจกรรมตามนโยบาย จุดเน้น แนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนา และส่งเสริมสถานศึกษาให้ยกระดับคุณภาพสูงขึ้น

สำหรับมาตรฐานด้านที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานย่อย 6 มาตรฐาน 26 ตัวบ่งชี้ ในมาตรฐานที่ 2 ที่กล่าวถึงผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มี 4 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรคือตัวบ่งชี้ที่ 2.1 ซึ่งได้อธิบายเกี่ยวกับผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขึ้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งระบุไว้ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ

มาตรฐานการศึกษาสำหรับการประกันคุณภาพ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ฉบับลงวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2559 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2559) จำนวน 4 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน

1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

1) ความสามารถในการอ่าน เขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณตามเกณฑ์ของแต่ละระดับชั้น

2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา

3) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

4) ความก้าวหน้าทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา

5) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการจากผลการสอบวัดระดับชาติ

6) ความพร้อมในการศึกษาต่อ การฝึกงาน หรือการทำงาน

1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

1) การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด โดยไม่ขัดกับกฎหมายและวัฒนธรรมอันดีของสังคม

2) ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย

3) การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย

4) สุขภาวะทางร่างกาย และลักษณะจิตสังคม

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา

1. การมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน

2. การวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2.1 การวางแผนและดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนรอบด้าน

2.2 การวางแผนและดำเนินงานพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ

2.3 การวางแผนการบริหารและการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ

2.4 การวางแผนและจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

3. การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และการร่วมรับผิดรับชอบต่อผลการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

4. การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1. การมีกระบวนการเรียนการสอนที่สร้างโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วม

2. การจัดการเรียนการสอนที่ยึดโยงกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่น

3. การตรวจสอบและประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 4 ระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล

การใช้ระบบการประกันคุณภาพภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2548 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2554 และมาตรฐานการศึกษาสำหรับการประกันคุณภาพ 2559 สามารถสรุปจำนวนมาตรฐานและตัวบ่งชี้ได้ ดังนี้

การเปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับการประกันคุณภาพ มีดังนี้

มาตรฐานการศึกษาชาติ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2548	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2554	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พ.ศ. 2559
3 มาตรฐาน	4 ด้าน 18 มาตรฐาน	5 ด้าน 15 มาตรฐาน	3 มาตรฐาน
มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก 5 ตัวบ่งชี้	ด้านที่ 1 คุณภาพผู้เรียน มี 18 มาตรฐาน 33 ตัวบ่งชี้	ด้านที่ 1 คุณภาพผู้เรียน มี 6 มาตรฐาน 26 ตัวบ่งชี้	มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน 5 ตัวบ่งชี้
มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา 3 ตัวบ่งชี้	ด้านที่ 2 การเรียนการสอน มี 2 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้	ด้านที่ 2 การจัดการศึกษา มี 6 มาตรฐาน 33 ตัวบ่งชี้	มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา 2 ตัวบ่งชี้
มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้ 3 ตัวบ่งชี้	ด้านที่ 3 การบริหารและการจัดการศึกษา มี 6 มาตรฐาน 33 ตัวบ่งชี้	ด้านที่ 3 มาตรฐานการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มี 1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้	มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2 ตัวบ่งชี้
	ด้านที่ 4 การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ มี 2 มาตรฐาน 4 ตัวบ่งชี้	ด้านที่ 4 อัตตลักษณ์ของสถานศึกษา มี 1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้	มาตรฐานที่ 4 ระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล 2 ตัวบ่งชี้
		ด้านที่ 5 มาตรการส่งเสริมมี 1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้	

จากมาตรฐานการศึกษาที่กล่าวข้างต้น จะเห็นว่าองค์ประกอบสำคัญหนึ่งที่เกี่ยวข้องในแต่ละมาตรฐานทั้ง มาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2548 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2554 และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พ.ศ. 2559 นอกจากการพัฒนาด้านความรู้แล้ว สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ต้องพัฒนาควบคู่กัน คือ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีให้แก่เด็ก ซึ่งเป็นปัจจัยในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน คณะผู้วิจัยทำการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้งความรู้คู่คุณธรรม ได้แก่ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวคิดของ ETS (Educational Testing Service) ในมิติทางด้านจิตใจ (Affective Dimension) ได้แก่ องค์ประกอบด้านความใฝ่เรียนรู้ (putting effort persistently) นิสัยทางการเรียน (study habit) ความรับผิดชอบทางการเรียน (responsibility) และการกำกับตัวเองในการเรียน (self-regulation) ซึ่งจะกล่าวถึงองค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในแต่ละด้านเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในลำดับถัดไป

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (desirable characteristics)

นิยามคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่ต้องการของสังคม ในด้านความมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม บุคลิกลักษณะนิสัยที่ดีงาม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548)

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546 อ้างถึงใน ชรินทร์ มั่งคั่ง. 2553) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของไทยที่พึงประสงค์ ไว้ดังนี้

มิติด้านร่างกาย เป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง มีพัฒนาการในด้านร่างกายสติปัญญาอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์ในแต่ละช่วงวัย

มิติด้านจิตใจ เป็นผู้ที่รู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เข้าใจสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและสภาพแวดล้อมต่างๆ รอบตัวได้เป็นอย่างดี

มิติด้านความรู้ รู้ลึกในแก่นสาระของวิชา สามารถรู้รอบตัวในเชิงสหวิทยาการ และเป็นผู้ที่สามารถรู้ได้ไกล โดยสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตที่จะมาถึงได้

มิติด้านทักษะความสามารถ เป็นผู้ที่มีทักษะในด้านการคิด ทักษะการสื่อสาร ทักษะภาษาต่างประเทศ ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะทางสังคม ทักษะการอาชีพ ทักษะทางสุนทรียะ และทักษะการจัดการที่ดี

มิติด้านลักษณะชีวิต เป็นผู้ที่มีปรัชญา ความคิด ทัศนคติและอุปนิสัยและสิ่งที่แสดงออกมาภายนอก เป็นพฤติกรรมและบุคลิกต่าง ๆ ที่ดีงามที่มีส่วนในการพัฒนประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า โดยลักษณะชีวิตที่พึงประสงค์ คือ ขยัน อดทน และทุ่มเททำงานหนัก มีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ มีวิสัยทัศน์ ทำสิ่งต่าง ๆ อย่างดีเลิศ รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีจิตสำนึกประชาธิปไตย เห็นคุณค่าในเอกลักษณ์ความเป็นไทย มีจิตสำนึกเพื่อผู้อื่นและส่วนรวม และประหยัดอดออม

สมพงษ์ จิตระดับ สุอังคะวาทิน (2546 อ้างถึงใน ชรินทร์ มั่งคั่ง. 2553) ได้เสนอแนะคุณลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์ ดังนี้ ยิ้มอย่างไทย ใจดี มีน้ำใจ ใฝ่สันติ รักความยุติธรรม ผูกมิตรเป็นเพื่อนกับทุกคน รักธรรมชาติ มีความมั่นใจในตนเองแบบสากล แต่อ่อนน้อมถ่อมตนแบบวัฒนธรรมไทย มีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาคอมพิวเตอร์ และวัฒนธรรมที่หลากหลายรู้จักสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบ จิตสาธารณะในการเมืองระบอบประชาธิปไตยดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักพึ่งตนเองได้ มีแนวทางมัชฌิมาปฏิปทา เป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่ายตามแนวทางพุทธศาสนา การเป็นผู้ประกอบการในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้ มีทักษะการจัดการและบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ การรู้จักคุณค่าของตนเอง ยอมรับในความแตกต่างแห่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนและเปิดประโยชน์สุขแก่ทุกฝ่าย เป็นคนเก่ง ดี มีความสุข รู้จักปรับตัวเองในกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างแยบยลและรู้เท่าทัน มีทักษะชีวิตในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีภูมิต้านทานของจิตใจที่เข้มแข็ง จนสามารถปฏิเสธกับภัยอันตรายต่าง ๆ ที่กระตุ้นยั่วยุให้หลงผิดได้ มีความภูมิใจในความเป็นไทย การดำรงรักษาถักทอสานต่อวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งระบุไว้ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ แต่ละคุณลักษณะได้นิยามไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552)

คุณลักษณะ	การแสดงออก
1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคีปรองดอง ภูมิใจ เชิดชู ความเป็นชาติไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือและแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต	ผู้เรียนปฏิบัติตรงตามความเป็นจริงทั้งทางกาย วาจา ใจ และยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำความผิด
3 . มีวินัย	ผู้เรียนปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคมเป็นปกติวิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น
4. ใฝ่เรียนรู้	ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ มีความเพียรพยายามในการเรียนรู้และเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่าเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
5. อยู่อย่างพอเพียง	ผู้เรียนดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน มีเหตุผล รอบคอบ ระมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ มีการวางแผนป้องกันความเสี่ยงและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง
6. มุ่งมั่นในการทางาน	ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเพียรพยายาม ทุ่มเทกำลังกาย กาลังใจในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดด้วยความรับผิดชอบและมีความภาคภูมิใจในผลงาน
7. รักความเป็นไทย	ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ชื่นชม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย มีความกตัญญูกตเวที ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
8. มีจิตสาธารณะ	ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจ ผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมด้วยแรงกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กไทยได้มีการศึกษาจากทั้งนักวิชาและผู้ทรงคุณวุฒิไว้หลากหลายทั้งนี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่น่าสนใจและเป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในการวิจัย เช่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ (2550) ประกอบด้วย 1) รักชาติ ศาสนน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ8) มีจิตสาธารณะ นอกจากนี้ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช. 2558) ยังได้ให้รายละเอียดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทยไว้ 12 ประการ คือ 1) ต้องมีความรักชาติ ศานา พระมหากษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน 3) กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ 4) ใฝ่หาความรู้ 5) รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทย 6) มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ 7) เข้าใจเรียนรู้ประชาธิปไตย 8) มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย เคารพผู้ใหญ่ 9) มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ 10) ดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 11) เข้มแข็งทั้งร่างรายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ และ 12) คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดกรอบทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติ (2560 - 2574) สำหรับผู้เรียนไว้ 4 ด้านคือ ผู้เรียนต้องมี 1) คุณลักษณะนิสัย/พฤติกรรมที่พึงประสงค์ 2) มีองค์ความรู้ที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 3) มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และ 4) มีทักษะดำรงชีวิต (Life Skill) เช่นดียวกัน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของ สมศ. (2555) สำหรับผู้เรียน คือ 1) มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ 2) มีความใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และ 3) คิดเป็น ทำเป็น

ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวไว้ในมาตราที่ 23 24 และ 26 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสรุปได้ว่า ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยต้องผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรมและการทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (สำนักนายกรัฐมนตรี. 2545 : 13 – 15 อ้างอิงจากสำนักวิชาและมาตรฐาน 2545 : 53) กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นขยายโอกาสทางการศึกษา ให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา

ดังนั้น กลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2548: 2) จึงให้ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ว่าเป็นลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นคุณลักษณะภายในของบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องกับสังคม อารมณ์ ความรู้สึก ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการ ประกอบด้วย คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งเกิดจากการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการ/กิจกรรมอื่น ๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น ทั้งนี้สถานศึกษาสามารถเลือกใช้แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างหลากหลาย ดังนี้

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นคุณลักษณะภายในบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสังคม อารมณ์ ความรู้สึกที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีดังนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของเพียเจต์

เพียเจต์ (Jean Piaget) ได้เสนอพัฒนาการทางการรู้การคิดไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นระยะการเคลื่อนไหวสัมผัส (The sensorimotor stage) เป็นช่วงเด็กแรกเกิดถึงอายุ 2 ขวบ จะมีพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับความคงที่ของวัตถุ โดยจะเริ่มรับรู้ว่าวัตถุที่หายไปจากสายตาของตนยังคงเป็นวัตถุเดิมและไม่ได้หายไปไหน เช่น เมื่อเอากระดาษมาคั่นของเล่นที่เด็กกำลังอยู่ เด็กจะปัดกระดาษเพื่อหาของเล่น แสดงว่าเด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับการคงอยู่ของวัตถุ ในช่วงนี้จะเกิดกระบวนการ 2 ประเภท คือ

1.1 การดูดซึม (Assimilation) เป็นการรับรู้สู่โครงสร้างเดิมและเข้าสู่ระบบเดิม เป็นการปรับสภาพแวดล้อมให้เข้ากับการรู้คิดของตน และปฏิเสธสิ่งที่ไม่เข้ากับการรู้คิดของตน

1.2 การปรับเปลี่ยน (Accommodation) เป็นการปรับความคิดหรือปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ เกิดการยอมรับประสบการณ์ใหม่ กระบวนการทั้งสองจะทำให้บุคคลเกิดความสมดุล (Equilibration)

ขั้นที่ 2 ขั้นก่อนปฏิบัติการ (The preoperational stage) เป็นช่วงของเด็กอายุ 2 - 7 ขวบ ขั้นนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน

2.1 ส่วนแรกปรากฏในเด็กอายุ 2 – 4 ขวบ เด็กจะมีพัฒนาการทางสรีระมากขึ้น และสามารถสำรวจสภาพแวดล้อมได้มากขึ้น เรียนรู้คำและพฤติกรรมใหม่ๆ แต่มีความคิดและพฤติกรรมที่เด่น คือยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) เด็กจะเชื่อว่าสิ่งที่ตนเห็น ตนเข้าใจนั้น คนอื่น ๆ ก็จะเห็นและเข้าใจเหมือนตน

ในระยะนี้เด็กจะมีการเลียนแบบผู้ปกครองมาก ไม่ว่าจะเป็นคำพูด ท่าทาง กิริยามารยาท และพฤติกรรมในช่วงกระบวนการ Assimilation เป็นกระบวนการที่ใช้มาก โดยเมื่อเด็กเล่นเด็ก

จะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบข้างมากขึ้น รวมทั้งกระบวนการ Accommodation เช่น การเลียนแบบจะช่วยพัฒนาสติปัญญาของเด็กจากการเรียนรู้ทางสังคม

2.2 ส่วนที่สองปรากฏในเด็กอายุ 4 – 7 ขวบ เป็นขั้นความคิดแบบอัตสัมฤทธิ์ (Initiative thought) เด็กจะลดการยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางลง จากการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมเด็กอาจยังแยกไม่ออกระหว่างความเพ้อฝันหรือนิทานกับความเป็นจริง ช่วงนี้พัฒนาการทางความคิดเริ่มมีมากขึ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติการแบบรูปธรรม (The stage of concrete operations) จะปรากฏในเด็กอายุ 5 – 10 ขวบ มีความคิดที่จัดเป็นระบบมากขึ้น สามารถคิดทวนกลับและมีสังกัปในเชิงของมวลสาร ปริมาตร และน้ำหนัก

ขั้นที่ 4 ขั้นปฏิบัติการแบบระบบ (The stage of formal operations) เป็นความสามารถในการคิดแบบสมมติและการคิดเป็นเหตุเป็นผล ระบบการคิดมี 3 ลักษณะคือ

4.1 การสร้างการทวนกลับความคิดเกี่ยวกับความจริงกับความเป็นไปได้ (Thinking in possibilities) ผู้มีความสามารถในการคิดขั้นนี้ จะสามารถคิดสลับไปมาระหว่างความจริงกับความเป็นไปได้ ซึ่งเป็นความคิดสมมติ ผู้ที่มีพัฒนาการในขั้นนี้จะสามารถคิดในเชิงนามธรรมได้

4.2 ความคิดแบบตั้งสมมติฐานจากหลักที่กว้างกว่า (Hypothetical – deductive thinking) ผู้ที่คิดในเชิงนามธรรมได้จะสามารถตั้งสมมติฐานได้ แล้วตรวจสอบสมมติฐานด้วยการทำวิจัย

4.3 การคิดถึงการคิด (Thinking about thinking) ผู้ที่คิดในขั้นนามธรรมขั้นนี้จะสามารถคิดถึงความหมาย ความสำคัญ คิดวิเคราะห์ และหาเหตุผลประกอบการคิดหรือการจินตนาการของตนเอง ซึ่งเป็นการสำรวจความคิดและการวิจารณ์ตนเองได้

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก (Kolhberg)

โคลเบิร์ก ได้อธิบายถึงทฤษฎีพัฒนาการในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของมนุษย์ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับแบ่งเป็น 2 ขั้น (สำนักวิชาการและมาตรฐาน. 2554 : 55 – 58) ดังนี้

ระดับที่ 1 ก่อนเกณฑ์สังคม (Pre conventional level) อยู่ในช่วงอายุประมาณ 9 ปี วัยนี้ยังไม่เข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคม แต่จะรับกฎเกณฑ์และข้อกำหนดว่า ดี หรือไม่ดี จากผู้ที่มีอำนาจเหนือตน เช่น พ่อ แม่ ครู หรือเด็กที่โตกว่า จริยธรรมในระดับนี้จะหลีกเลี่ยงการลงโทษ และการคิดถึงผลตอบแทนที่เป็นผลประโยชน์ เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับนี้ มี 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 การลงโทษและการเชื่อฟัง (punishment – obedience orientation) พฤติกรรมดี คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รางวัล ส่วนพฤติกรรมไม่ดี คือพฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รับการลงโทษ

ขั้นที่ 2 กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตนเอง (instrumental relativist orientation) ขั้นนี้เด็กจะเชื่อฟังหรือทำตามผู้ใหญ่ ถ้าคิดว่าตนเองจะได้รับประโยชน์หรือได้รับความพึงพอใจ

ระดับที่ 2 จริยธรรมตามกฎเกณฑ์ของสังคม (conventional morality) เป็นช่วงอายุระหว่าง 9 – 20 ปี ผู้ที่อยู่ในช่วงอายุนี้สามารถที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ระดับนี้มี 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 ความคาดหวังและการยอมรับของสังคมสำหรับเด็กดี (Good boy –nice girl orientation) เป็นการกระทำตามกฎเกณฑ์ของสังคมเพื่อให้ได้รับการยอมรับว่าเป็นเด็กดี

ขั้นที่ 4 กฎและระเบียบ (law and order orientation) เป็นขั้นที่ยอมรับในอำนาจและกฎเกณฑ์ของสังคม พร้อมที่จะปฏิบัติตาม

ระดับที่ 3 จริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์ (post conventional morality) ซึ่งปกติคนจะพัฒนาขึ้นมาถึงระดับนี้หลังจากอายุ 20 ปี และมีจำนวนไม่มากนัก การที่เรียกว่า post conventional เพราะสามารถเข้าใจหลักการทางจริยธรรมที่อยู่เบื้องหลังของกฎเกณฑ์ทางสังคม ผู้ที่แสดงพฤติกรรมพยายามตีความหมายของหลักการ และมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยวิจารณญาณก่อนที่จะยึดถือเป็นหลักการที่จะปฏิบัติตาม การจะตัดสินว่าอะไรถูก อะไรผิด อะไรควร หรือไม่ควร มาจากวิจารณญาณของตนเอง ระดับนี้มี 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 5 สัญญาสังคม (social contract orientation) เป็นขั้นที่เน้นถึงความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรมที่คนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องสมควรปฏิบัติ โดยคำนึงถึงประโยชน์และสิทธิซึ่งกันและกัน ในขั้นนี้สิ่งใดถูกหรือสิ่งใดผิดจะขึ้นอยู่กับค่านิยมและความคิดที่เป็นของแต่ละบุคคล

ขั้นที่ 6 หลักการทางจริยธรรมที่เป็นสากล (universal ethical principle orientation) เป็นขั้นที่แต่ละบุคคลเลือกที่จะปฏิบัติตามหลักการทางจริยธรรมด้วยตัวของตัวเอง และเมื่อเลือกแล้วก็มีความคงเส้นคงวาในการนำไปปฏิบัติเป็นหลักการ เพื่อมนุษยธรรม เพื่อความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชน และเพื่อความยุติธรรมของมนุษย์ทุกคน

ทรรศนะของโคลเบิร์กเชื่อว่า จริยธรรมหรือความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกผิดมิได้เกิดจากการเรียนรู้ มิได้เกิดจากสังคมแวดล้อม แต่เกิดจากการคิดไตร่ตรองตามเหตุผลของแต่ละบุคคล ดังนั้น พัฒนาการของจริยธรรมเป็นผลของการสังเกตและการคิดไตร่ตรองของบุคคล ผู้ที่ไม่ชอบสังเกตหรือไม่ชอบคิดไตร่ตรอง พัฒนาการทางจริยธรรมก็ไม่เกิด แม้ว่าพัฒนาการทางปัญญาได้เข้าสู่ขั้นสูงแล้วก็ตาม จริยธรรมตามแนวคิดนี้จึงพัฒนาเป็นขั้น ๆ จากขั้นต่ำไปสู่ขั้นสูงกว่าทีละขั้น ไม่มีการข้ามขั้น ไม่มีการสลับขั้น และไม่ว่าบุคคลจะเติบโตในสังคมใดหรือนับถือศาสนาใด ย่อมมีลำดับขั้นการพัฒนาของจริยธรรมที่เหมือน ๆ กัน เรียกชื่อว่า ทฤษฎีพัฒนาการเชิงโครงสร้าง (structural development theory) และทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญา (cognitive development theory)

ทฤษฎีทางด้านจิตพิสัยของแครธโวลและคณะ

แครธโวลและคณะ (Krathwohl, Bloom and Masia) ได้ลำดับการเกิดลักษณะนิสัยของบุคคลออกเป็น 5 ขั้น (กลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล. 2548 : 4 – 6 อ้างถึงใน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2554 : 58 – 60) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้ (receiving) เป็นการพัฒนาขั้นแรกสุด ขั้นนี้บุคคลจะมีความรู้สึกรับรู้ต่อสิ่งเร้าที่มากระทบต่อประสาทสัมผัสของเขา แบ่งเป็น 3 ขั้นย่อย ดังนี้

1.1 ขั้นรู้ตัว ได้แก่ การสังเกต รับรู้ความแตกต่างของสิ่งเร้า

1.2 ขั้นตั้งใจรับ ได้แก่ การมีความตั้งใจฝักใฝ่ต่อสิ่งเร้าเฉพาะอย่าง เริ่มสะสมความรู้หรือประสบการณ์ในสิ่งเร้าเฉพาะอย่างนั้นแล้วจึงยอมรับ

1.3 การเลือกรับสรรสิ่งที่รับรู้ ได้แก่ การเลือกรับเฉพาะอย่าง เช่น สนใจอ่านเฉพาะบางเรื่อง สนใจตอบคำถามเฉพาะบางคำถาม

ขั้นที่ 2 ขั้นตอบสนอง (responding) เป็นการพัฒนาที่สูงขึ้นมาอีกขั้นหนึ่ง ในขั้นนี้บุคคลไม่เพียงรับรู้สิ่งเร้าเท่านั้น แต่จะเริ่มมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า 3 ลักษณะ คือ

2.1 ขั้นเต็มใจตอบสนอง เป็นการยินยอมปฏิบัติตามหลักการหรือกฎเกณฑ์และยอมรับในสิ่งที่รับรู้มา

2.2 ขั้นตั้งใจตอบสนอง เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มอาสาที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการกับผู้อื่น และอาจมีการพยายามหลีกเลี่ยง ไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ขัดกับสิ่งที่ตนรับรู้มา

2.3 ขั้นพอใจตอบสนอง เป็นขั้นที่บุคคลจะเกิดความพึงพอใจ หรือไม่พอใจต่อพฤติกรรมหรือการแสดงออกของผู้อื่นที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับสิ่งที่รับรู้มา เป็นการเลือกตอบสนองต่อสิ่งเร้า

ขั้นที่ 3 ขั้นเห็นคุณค่า (valuing) เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มเห็นคุณประโยชน์ของสิ่งที่รับรู้และสิ่งที่ตอบสนองแล้ว เขาเริ่มยอมรับสิ่งที่ได้รับรู้มาว่าสิ่งใดมีความหมายต่อเขา และสิ่งใดไม่มีค่า ไม่มีความหมายต่อเขา เขาจะแสดงออกด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ ตามขั้นตอนการพัฒนาย่อย คือ

3.1 การยอมรับค่านิยม ได้แก่ พยายามเพิ่มพูนประสบการณ์ในสิ่งเร้านั้น ๆ พยายามปฏิบัติตามบ่อยครั้งเข้า

3.2 การแสดงความนิยมในค่านิยม ได้แก่ การเข้าช่วยเหลือสนับสนุน ร่วมมือในกิจกรรมที่ส่งเสริมสิ่งที่เห็นด้วย

3.3 การเข้าร่วมงาน ได้แก่ เข้าเข้าไปร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่เขาเห็นคุณค่า และปฏิเสธ คัดค้านโต้แย้ง หรือขัดขวางการปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่เขาไม่เห็นคุณค่า

ขั้นที่ 4 จัดระบบ (organization) การพัฒนาคุณลักษณะในขั้นนี้เป็นขั้นที่พยายามปรับตัวเองให้เข้ากับคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่ตนเองยอมรับ และจะพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยม (value) ที่เขาเห็นคุณค่าหลาย ๆ อย่างพร้อม ๆ กัน พยายามจัดลำดับค่านิยมเหล่านั้นและปรับตัวให้เข้ากับสิ่งต่างๆ ที่ตนเองยอมรับ ขั้นนี้ประกอบด้วย 2 ขั้นย่อย คือ

4.1 ขั้นสร้างความเข้าใจในค่านิยม เขาจะแสดงออกโดยการเข้าร่วมกลุ่มอภิปราย ร่วมสร้างแนวคิด เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้น ๆ

4.2 ขั้นสร้างระบบค่านิยม เขาจะพยายามชั่งน้ำหนักค่านิยมต่าง ๆ ที่เขายอมรับ จัดลำดับค่านิยมเหล่านั้น สร้างแผน สร้างกฎเกณฑ์ ให้สอดคล้องกับสิ่งที่เขายอมรับและระบบที่เขาสร้างขึ้น แล้วนำไปใช้กับตัวเอง หรือพยายามชักชวนให้ผู้อื่นยอมรับกับระบบนั้น

ขั้นที่ 5 ขั้นเกิดกิจนิสัย (characterization) เป็นพัฒนาการที่ต่อจากขั้นจัดระบบ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นของการวางตัว หรือการยอมรับสิ่งที่บุคคลเห็นคุณค่ามาเป็นลักษณะเฉพาะตัว กล่าวคือเมื่อการจัดระบบสำหรับตัวเองเข้ารูปเข้ารอยแล้ว บุคคลก็จะยึดถือระบบที่จัดนั้นเป็นของตนเอง แล้วปฏิบัติหรือยึดถือต่อไปจนเกิดเป็นแสดงออกโดยอัตโนมัน หมายความว่า เมื่อใดก็ตามที่เขาอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องตอบสนองต่อสิ่งเร้า เขาก็จะตอบสนองในรูปแบบที่คงเส้นคงวา จนจัดได้ว่าเป็นลักษณะประจำตัวของเขาในที่สุด ขั้นนี้มี 2 ขั้นย่อย คือ

5.1 ขั้นสร้างข้อสรุป ได้แก่ การพยายามปรับปรุงระบบจนอยู่ในขั้นสมบูรณ์ในตัวตามแนวหรือระบบที่ตนเองต้องการ

5.2 ขั้นกิจนิสัย ได้แก่ การแสดงออกอย่างสม่ำเสมอ จนได้รับการยอมรับจากวงการหรือหมู่คณะว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเขา ซึ่งเป็นเครื่องแสดงถึงการเกิดคุณลักษณะเฉพาะนั้น ๆ ของบุคคลแล้ว

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ได้มีการนำเสนอเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2526 โดย ศ.ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน เป็นทฤษฎีที่เสนอจิตลักษณะ 8 ประการ ที่อาจเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดี คนเด่ง และมีสุขของคนไทย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2536 อ้างถึงใน สำนักงาน ก.พ., 2554) ทฤษฎีนี้มีพื้นฐานจากผลการวิจัย 12 เรื่อง และได้รับการตรวจสอบและมีผลการวิจัยที่สนับสนุนมาตลอด และถูกนำเสนออยู่ในรูปของต้นไม้ ได้แก่ ส่วนที่เป็นราก ส่วนที่เป็นลำต้น และส่วนที่เป็นดอกและผลของผลไม้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2536. อ้างถึงใน สำนักงาน ก.พ.. 2554) ดังนี้

ส่วนแรก คือ ราก ประกอบด้วยรากหลัก 3 ราก ซึ่งแทนจิตลักษณะพื้นฐานสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) สุขภาพจิต หมายถึง ความวิตกกังวล ตื่นเต้น ไม่สบายใจของบุคคลอย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์ 2) ความเฉลียวฉลาด หรือสติปัญญา หมายถึง การรู้การคิดในขั้นรูปธรรมหลายด้าน และการคิดในขั้นนามธรรม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของ Piaget (1966) และ 3) ประสบการณ์ทางสังคม หมายถึง การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราความเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจ และสามารถคาดหรือทำนายความรู้สึกของบุคคลอื่น จิตลักษณะทั้ง 3 ประการนี้จะเป็นจิตลักษณะพื้นฐานของจิตลักษณะ 5 ตัวบนลำต้น และเป็นจิตลักษณะพื้นฐานของพฤติกรรมของบุคคลในส่วนที่เป็นดอกและผลด้วย ดังนั้น บุคคลจะต้องมีจิตลักษณะทั้ง 3 ประการนี้ในปริมาณสูงเหมะสมตามวัย จึงจะทำให้จิตลักษณะอีก 5 ตัวบนลำต้นพัฒนาได้อย่างดีและมีพฤติกรรมที่น่าปรารถนามากด้วย

ส่วนที่สอง คือ ส่วนที่เป็นลำต้น อันเป็นผลจากจิตลักษณะพื้นฐานที่ราก 3 ประการ ประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ประการ ได้แก่ 1) ทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรม ทัศนคติหมายถึงการเห็น ประโยชน์ – โทษของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความพอใจ ไม่พอใจต่อสิ่งนั้น และความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมต่อสิ่งนั้น ซึ่งสอดคล้องกับทัศนคติในทฤษฎีของ Ajzen และ Fishbein ปี 1980 ส่วนคุณธรรม หมายถึง สิ่งทีส่วนรวมเห็นว่าดีงาม ส่วนใหญ่แล้วมักเกี่ยวข้องกับหลักทางศาสนา เช่น ความกตัญญู ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ เป็นต้น และค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าสำคัญ เช่น ค่านิยมที่จะศึกษาต่อในระดับสูง ค่านิยม ในการใช้สินค้าไทย ค่านิยมในด้านการรักษาสุขภาพ เป็นต้น 2) เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เจตนาของการกระทำที่ทำเพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวหรือพวกพ้อง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมของ Kohlberg 3) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกลว่า สิ่งที่กระทำลงไปในปัจจุบัน จะส่งผลอย่างไร ในปริมาณเท่าใด ต่อใคร ตลอดจนความสามารถใน การอดได้สามารถอดเปรี้ยวไว้กินหวานได้ 4) ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความเชื่อว่าผลที่ตนกำลัง ได้รับอยู่ เกิดจากการกระทำของตนเอง มิใช่เกิดจากโชคเคราะห์ความบังเอิญหรือการควบคุมของคนอื่น เป็นความรู้สึกในการทำนายได้ควบคุมได้ของบุคคล ซึ่งมีพื้นฐานมาก

จากทฤษฎี Locus of Control ของ Rotter ปี1966 และ 5) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หมายถึง ความมานะพยายามฝ่าฟันอุปสรรคในการทำสิ่ง ใด สิ่งหนึ่งโดยไม่ย่อท้อ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีแรงจูงใจของ McClelland ปี 1963

จิตลักษณะทั้ง 5 ประการนี้เป็นสาเหตุของพฤติกรรมที่น่าปรารถนาที่เปรียบเสมือนดอกและผลบนต้นไม้นอกจากนี้ ศ.ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน ยังเสนอว่า ควรใช้จิตลักษณะทั้ง 5 ประการบนลำต้นร่วมกับจิตลักษณะพื้นฐานที่ราก 3 ประการ ในการอธิบาย ทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า จะต้องใช้จิตลักษณะเพียงตัวเดียวหรือน้อยตัว จะไม่ช่วยให้นักวิจัยและนักพัฒนาเข้าใจการกระทำของบุคคลได้อย่างน่ามั่นใจ

ส่วนที่สาม คือ ส่วนของดอกและผล เป็นส่วนของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง ซึ่งแสดงพฤติกรรมการทำความดีละเว้นความชั่ว ซึ่งเป็นพฤติกรรมของคนดีและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันเข็งเพื่อส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นพฤติกรรมของคนเก่ง พฤติกรรมของคนดีและเก่งสามารถแบ่งเป็น 2 ส่วนด้วยกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2548) คือ

ข้อหนึ่ง พฤติกรรมของคนดีประกอบด้วย 2 พฤติกรรมหลัก ได้แก่ 1) พฤติกรรมไม่เบียดเบียนตนเอง เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่เป็นการทำร้ายหรือ ทำลายตนเอง เช่น พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของตนเอง พฤติกรรมการบริโภคสิ่งที่มีประโยชน์ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่ ไม่ติดยาเสพติด พฤติกรรมไม่เล่นการพนัน เป็นต้น และ 2) พฤติกรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่ทำร้าย ทำลายหรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่น พฤติกรรมสุภาพบุรุษ ไม่ก้าวร้าว พฤติกรรมการขับขี่อย่างมีมารยาท พฤติกรรมซื่อสัตย์ เป็นต้น ข้อสอง พฤติกรรมของคนดีและเก่ง ประกอบด้วย 2 พฤติกรรมหลัก ได้แก่ 1) พฤติกรรมรับผิดชอบเช่น พฤติกรรมการเรียนการทำงาน พฤติกรรมอบรมเลี้ยงดูเด็ก พฤติกรรมการปกครองของหัวหน้า พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่และพฤติกรรมเคารพกฎหมายเป็นต้น และ 2) พฤติกรรมพัฒนา เช่น พฤติกรรมพัฒนาตนเอง (เช่น พฤติกรรมใฝ่รู้ พฤติกรรมรักการอ่าน เป็นต้น) พฤติกรรมพัฒนาผู้อื่น (เช่น พฤติกรรมการสนับสนุนให้ผู้อื่นปลอดภัยในการทำงาน พฤติกรรมการเป็นกัลยาณมิตร พฤติกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนป้องกันโรคเอดส์ เป็นต้น) และพฤติกรรมพัฒนา สังคม (เช่น พฤติกรรมอาสา เป็นต้น)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้

ความหมายของความใฝ่เรียนรู้

มีนักการศึกษาให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้อย่างหลากหลาย นฤมล บุญราศร (2556) สรุปความหมายว่า ความใฝ่เรียนรู้เป็นคุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมอยากรู้อยากเห็นต้องการแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีความพอใจที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองทั้งที่เป็นความรู้ด้านการเรียนและความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมรอบตัว

องค์ประกอบของความใฝ่เรียนรู้ บุญชิต มณีโชติ (2540 : 129 ; 116 – 119 อ้างถึงใน ธนพรรณ วงศ์สว่าง) ได้สรุปความใฝ่เรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (affective) หมายถึงการที่รู้สึกว่าตนเองมีความรัก ความปรารถนา ความต้องการ ความสนใจ หรือความพึงพอใจต่อบางสิ่งบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต มีความรู้สึกว่าสิ่งนั้นมีคุณค่า มีความหมายสำหรับตนและอยากจะได้มาเป็นเจ้าของ

2. องค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจ (cognitive) หมายถึงการที่บุคคลจะมีการใฝ่เรียนรู้อย่างไรจะต้องอาศัยความรู้หรือประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐาน การมีความรู้เดิมจะเป็นพื้นฐานให้คิดแสวงหาแนวทาง มีความคิดไตร่ตรอง มีความรู้ แก้ปัญหาเดิม และมีความสามารถที่จะแก้ปัญหาใหม่

3. องค์ประกอบด้านการปฏิบัติ (behavior component) หมายถึง พฤติกรรมแสดงออกจากความรู้สึกและความคิดที่อยู่ภายในตนเอง สามารถแสดงให้เห็นได้จากการกระทำ

นอกจากนี้ยังได้แบ่งประเภทของความใฝ่เรียนรู้ จำแนกตามเป้าหมายของการกระทำออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ความใฝ่เรียนรู้ด้านครอบครัว หมายถึง การมุ่งแสวงหาหนทางวิธีการที่จะทำให้ครอบครัวมีความสุขความเจริญ สมาชิกแต่ละคนอยู่รวมกันอย่างรักใคร่กลมเกลียว มุ่งพัฒนาความเป็นอยู่ของครอบครัวให้เจริญก้าวหน้า พฤติกรรมที่แสดงออก เช่น การสนใจศึกษาครอบครัวที่ประสบความสำเร็จ การสนทนากับผู้มีประสบการณ์ การค้นคว้าจากตำรา สื่อต่าง ๆ

2. ความใฝ่เรียนรู้ด้านสังคม เป็นการมุ่งแสวงหาไขว่คว้าให้ได้มาซึ่งสัมพันธภาพกับบุคคลต่าง ๆ ในสังคม ค้นหาวิธีการและกระทำตามแนวทางที่ตนคิดว่าจะสมหวัง ดังเป้าหมายได้ ผู้ที่มีความใฝ่เรียนรู้ด้านนี้จะต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ เคารพรัก นับถือ เห็นคุณค่าของตนเอง พฤติกรรมที่แสดงออกมักเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ การเข้าสังคม การค้นคว้าหาแนวทางที่จะทำให้บรรลุตามความปรารถนา

3. ความใฝ่เรียนรู้ด้านวิชาการ เป็นการใฝ่เรียนรู้ที่เกี่ยวกับความรู้ หรือศาสตร์ต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับอาชีพของตนและศาสตร์อื่น ๆ ไม่จำกัด ต้องการมีความรู้เพิ่มเติม รู้ให้ลึกและรู้ให้กว้าง นำความรู้ใหม่ที่ได้มาพัฒนาเชื่อมโยงกับความรู้เก่าเพื่อสร้างความรู้ใหม่ที่พิเศษขึ้นกว่าเดิม แสดงออกโดยการค้นคว้าจากตำรา เอกสาร สิ่งตีพิมพ์ ศึกษาสอบถาม สนทนากับผู้รู้

4. ความใฝ่เรียนรู้ด้านอาชีพ เป็นความสนใจความต้องการที่จะพัฒนาอาชีพของตนให้ก้าวหน้าโดดเด่น มีความเพียรพยายามโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีความสุข มีความพอใจกับอาชีพที่ทำ พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ด้านนี้ แสดงออกในลักษณะมีระดับความต้องการระดับสูง พยายามปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ของตนให้ดีเสมอ มีความหวังที่จะให้อาชีพที่ตนทำ หรือตำแหน่งหน้าที่การงานของตนมั่นคงก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับ มีความตั้งใจในการทำงานและมุ่งศึกษาวิธีการและปฏิบัติตามแนวทางที่ค้นพบเพื่อไปสู่เป้าหมาย

ลักษณะของบุคคลที่มีความใฝ่เรียนรู้

นฤมล บุญราศรี (2556 : 44 - 45) ได้รวบรวมลักษณะของบุคคลที่มีความใฝ่เรียนรู้ไว้ดังนี้

John W. Brubacher (1994 : 39 – 42 อ้างถึงใน ปิสันญา วงศ์บุญ 2550 : 16) ได้กล่าวว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการใฝ่เรียนรู้ มีดังนี้

1. ต้องมีเหตุผล
2. มีความอยากรู้อยากเห็น
3. มีแรงจูงใจ ชอบศึกษาหาความรู้

4. ชอบความท้าทาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 37) กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ที่มีการใฝ่เรียนรู้ ดังนี้

1. มีนิสัยรักการอ่าน
2. มีความกระตือรือร้น
3. กล้าแสดงความคิดเห็น
4. ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
5. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 14 อ้างถึงใน ปิลันญา วงศ์บุญ 2550 : 14) กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความสนใจใฝ่เรียนรู้และสร้างสรรค์ ดังนี้

1. มีความชื่นชอบ ชื่นชมและการเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ
2. มีความใฝ่ฝันและจินตนาการ
3. มีการแสวงหาแนวทางใหม่
4. มีความกระตือรือร้น อยากรู้อยากเห็น
5. มีความตั้งใจ การเอาใจใส่ ทำให้ดีกว่าเดิมอยู่เสมอ
6. มีความกล้า การริเริ่ม และการตัดสินใจ
7. มีความเพียรพยายาม มุ่งมั่น บากบั่น มีความสงบ มีสมาธิ ในการทำสิ่งต่าง ๆ ไม่ย่อท้อ

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2553 : 15) ได้สรุปถึงคุณลักษณะของบุคคลที่มีการใฝ่เรียนรู้ไว้ดังนี้

1. เป็นคนช่างสังเกต
2. เป็นคนช่างคิดช่างสงสัย
3. เป็นคนมีเหตุผล
4. เป็นคนมีความทะเยอทะยาน มีความอดทน
5. เป็นคนทำงาน
6. เป็นคนทำงานอย่างเป็นระบบ

จากที่กล่าวมา คณะผู้วิจัยทำการสังเคราะห์คุณลักษณะด้านความใฝ่เรียนรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมอยากรู้อยากเห็น ต้องการแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีความพอใจที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองทั้งที่เป็นความรู้ด้านการเรียนและความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมรอบตัว จำแนกเป็นองค์ประกอบย่อยดังนี้

1. ความอยากรู้อยากเห็น เป็นพฤติกรรมของการสนใจสิ่งรอบข้าง อยากรู้อยากเห็น มีข้อซักถามระหว่างเรียน

2. ความเพียรพยายาม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเรียนอยู่เสมอ การเข้าชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ

3. การศึกษาค้นคว้า เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการใช้เวลาว่างเพื่อประโยชน์ทางการเรียน การแสวงหาแนวทางใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านนิสัยทางการเรียน

ความหมายของนิสัยทางการเรียน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน. 2547) นิยาม “นิสัย” ว่าหมายถึงความประพฤติที่เคยชิน และนิยาม “การเรียน” หมายถึงการเข้ารับความรู้จากผู้สอนที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจจนเป็นความชำนาญ บัลด์วิน (Baldwin. 1960 อ้างถึงใน สุวดิษฐ์ จตุพร. 2547 : 4)กล่าวว่า “นิสัย” เป็นหน้าที่ของสมองซึ่งได้กระทำพฤติกรรมซ้ำ ๆ จนเกิดความก้าวหน้าและมีความรู้สึกว่าคุ้นเคยกับการกระทำนั้น ๆ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2538 : 1 อ้างถึงใน สิรินทิพย์ สมคิด. 2550 : 31) กล่าวว่า นิสัยทางการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกอย่างสม่ำเสมอ เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความพึงพอใจ และมุ่งมั่นที่จะศึกษาหาความรู้ให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้ประกอบด้วยความตั้งใจและเอาใจใส่ในการเรียนให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความคิดริเริ่ม ขยัน อดทน รับผิดชอบ พึ่งตนเอง และมีความภูมิใจในผลการเรียนของตน

สกุล มูลแสดง (2549 : 32) นิยามนิสัยการเรียนว่าเป็นรูปแบบของพฤติกรรมเฉพาะของบุคคลที่แสดงออกหรือกระทำเพื่อตอบสนองทางการเรียน ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และปฏิบัติหรือฝึกฝนเป็นประจำจนกลายเป็นนิสัยโดยเฉพาะวิธีการเรียน การทำงานที่เกี่ยวกับการเรียนและการใช้เวลาในการเรียน

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายไว้อีกว่าเป็นแบบแผนของพฤติกรรมในการเรียนที่แต่ละบุคคลได้ประพฤติปฏิบัติเป็นประจำ เป็นคุณลักษณะที่ครอบคลุมถึงเทคนิคในการเรียน และทักษะในการเรียน เป็นวิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการศึกษาเล่าเรียน เช่น การดูหนังสือ การทำการบ้าน การเตรียมตัวสอบ เป็นต้น ซึ่งผู้เรียนได้ประพฤติปฏิบัติเป็นประจำจนเกิดความเคยชินหรือกลายเป็นนิสัย (สุดฤทัย มุขยวงศา. 2533 และเกตุสุดา มนิระพงศ์. 2537 อ้างถึงใน สุวดิษฐ์ จตุพร. 2547 : 4)

ดังนั้น นิสัยการเรียนจึงเป็นพฤติกรรมในการเข้ารับความรู้จากผู้สอนจนเกิดความเคยชิน ส่งผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจจนทำให้เกิดเป็นความชำนาญ สำหรับไอเซนค์ และคณะ (Eysenck et al. 1972 อ้างถึงใน สกุล มูลแสดง. 2549 : 31) กล่าวถึงคำว่านิสัยว่าคือแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลที่เกิดจากการฝึกฝนเป็นประจำจนกลายเป็นพฤติกรรมที่เป็นไปโดยอัตโนมัติ ดังนั้น นิสัยในการเรียนจึงเป็นพฤติกรรมทางด้านการเรียนที่ปฏิบัติเป็นประจำโดยที่พฤติกรรมนั้นส่วนหนึ่งมาจากทักษะในการเรียนและเทคนิคในการเรียน

รูปแบบการเรียนรู้ (learning style) แต่ละคนมีรูปแบบการเรียนรู้แตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากการผสมผสานระหว่างข่าวสารที่รับเข้า การจัดรวบรวม และการนำออกคือการนำข่าวสารนั้นไปใช้ จากทฤษฎีการเรียนรู้แนวใหม่ (modality style) พบว่า คนเราเรียนรู้ได้ดีมี 3 ลักษณะ (สกุล มูลแสดง. 2549 : 14 - 16) ดังนี้

1. เรียนรู้ได้ดีด้วยการเห็น (visual modality) นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนด้วยการเห็นจะชอบการเรียนรู้ การเข้าใจ มโนมติ (concept) ทักษะใหม่ ๆ โดยการเห็นคุณค่า การเขียนให้เห็น ใช้วิธีการ

อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ตามลำดับ และจะเรียนได้ดีเมื่อมีสื่อต่าง ๆ ประกอบ ได้แก่ รูปภาพ ของจริง และจะพอใจมากถ้ามีดนัตประกอบการเรียนการสอน ดัชนีที่ชี้ให้เห็นว่านักเรียนเรียนรู้ได้ดีด้วยการเห็นคือ การเคลื่อนไหวของตาในลักษณะที่เคลื่อนขึ้นลง รวมถึงการพูดเร็วและหายใจตื้น ๆ

2. เรียนรู้ได้ดีด้วยการได้ยิน (auditory modality) นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนด้วยการได้ยินจะใช้การฟัง การพูดด้วยตนเองหรือเสียงอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ นักเรียนชอบกิจกรรมการเรียนแบบอภิปรายในชั้นเรียน ดัชนีที่ชี้ให้เห็นว่านักเรียนเรียนรู้โดยการได้ยิน คือ การเคลื่อนไหวลูกไปทางด้านข้าง พูดชัดเจนและตรงประเด็น หายใจครึ่งอก

3. เรียนรู้ได้ดีจากการเคลื่อนไหวและการสัมผัส (kinesthetic modality) นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนด้วยการเคลื่อนไหวและสัมผัสการเรียนรู้จะเกิดจากการรับรู้การเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ นักเรียนชอบจับต้องสิ่งที่เขาต้องการเรียนรู้ ชอบแสดงออก และชอบการผลิตสิ่งต่างๆ ชอบทำโครงการ ชอบทำกิจกรรม ดังนั้นพวกเขาจะเรียนรู้มโนมติต่าง ๆ ด้วยการฝึกทำ ทดลอง ฝึกฝน นักเรียนในกลุ่มนี้จะเรียนได้ดีในทุกวิชา ถ้าพวกเขาได้ร่วมกระทำกิจกรรมการเรียน เช่น สถานการณ์สมมติในวิชาสังคม การได้แสดงความรู้สึกในการเรียนคำประพันธ์ เป็นต้น เป็นคนที่ชอบแสดงออกตื่นเต้นมากเมื่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในทางที่ดี ไม่ชอบนิ่งเฉย ถ้าอยู่นิ่ง ๆ พวกเขาจะรู้สึกว่ามีปัญหาพฤติกรรม ดัชนีที่ชี้ให้เห็นว่านักเรียนเรียนโดยการสัมผัส คือ การเคลื่อนลูกตาลง หายใจเต็มที่ พูดช้าและเสียงแหลม

รูปแบบการเรียนที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของสมอง คนที่ถนัดทำงานด้วยสมองซีกซ้ายจึงเป็นคนชอบคิด ชอบทำกิจกรรมหรืองานที่เกี่ยวกับการใช้เหตุผลและการจัดระบบระเบียบสิ่งต่าง ๆ คนที่ถนัดทำงานด้วยสมองซีกขวาจะชอบกิจกรรมที่สร้างสรรค์ แต่คนทั่วไปมักใช้สมองทั้งสองซีกในลักษณะผสมผสานกัน ดังนั้นรูปแบบการเรียนรู้จึงเป็นลักษณะผสมผสานเพียงแต่ว่ารูปแบบหนึ่งอาจมีอิทธิพลเหนือกว่ารูปแบบอื่น ๆ หรือเลือกใช้รูปแบบการเรียนให้เหมาะกับวิชาที่ตนเรียน ถ้าเรียนภาษาอังกฤษอาจชอบอ่านออกเสียงดัง ๆ ถ้าเรียนคณิตศาสตร์ชอบอ่านคนเดียวเงียบ ๆ หรือทำแบบฝึกหัด หรือเมื่อเรียนวิชาวิทยาศาสตร์อยากทำการทดลอง หรือเมื่อเรียนวิชาสังคมศึกษาอยากแสดงบทบาทสมมติ หรือการอภิปราย ทั้งนี้เนื่องจากสาระของงานที่ทำไม่เหมือนกัน การเข้าใจรูปแบบการเรียนของตนจึงจะช่วยให้เรียนรู้ได้ดีขึ้น และการเรียนรู้โดยใช้หลายรูปแบบย่อมทำให้สามารถเรียนรู้ได้ดีกว่าการใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเพียงอย่างเดียว (กรมวิชาการ. 2542 : 76 – 77 อ้างถึงใน สกุล มูลแสดง 2547 : 16)

โดยธรรมชาติของมนุษย์ต้องการการยอมรับ การยกย่อง ต้องการความรัก ความยุติธรรม นักเรียนจะเรียนได้ดีจึงขึ้นอยู่กับนิสัยการเรียน ซึ่งได้แก่ นิสัยการเรียนทั่วไป โดยพวกเขาจะเรียนได้ดีเพราะชอบวิชาที่เรียน ชอบครูผู้สอน การเปิดโอกาสให้ได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจก็จะทำให้เรียนได้ดี นิสัยการอ่าน การจดคำบรรยาย การมีสมาธิในการทำงาน ทำให้มีความมุ่งมั่นในการเรียนมากขึ้น เพราะเรียนอย่างมีเป้าหมาย และโดยนิสัยของผู้เรียนย่อมไม่ชอบสิ่งที่จำเจซ้ำซากชวนให้น่าเบื่อ เมื่อบทเรียนเป็นเรื่องที่แปลกใหม่ชวนให้ติดตามย่อมเป็นผลดีแก่ผู้เรียนและเรียนอย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า นิสัยทางการเรียน เป็นความประพฤติที่ดีในการเรียนที่แสดงออกอย่างสม่ำเสมอจนเคยชิน ซึ่งได้มาจากการฝึกฝนหรือปฏิบัติเป็นประจำจนกลายเป็นนิสัย จำแนกเป็นองค์ประกอบย่อยดังนี้

1. นิสัยการอ่าน เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรักการอ่าน การทบทวนบทเรียน การทำสมาธิในการอ่าน

2. การใส่ใจและเตรียมตัวในการเรียน เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงการจดบันทึกการบรรยาย การเตรียมตัวสำหรับการเรียนการสอบ

3. การจัดสรรเวลาในการเรียน เป็นพฤติกรรมในการแบ่งเวลาเรียนและการทำงานอย่างเหมาะสม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียน

ความหมายของความรับผิดชอบต่อการเรียน

ราชบัณฑิตยสถาน (2547) ได้ให้ความหมายความรับผิดชอบว่าหมายถึง การยอมรับผลทั้งที่ดีและไม่ดีในกิจการที่ตนได้ทำลงไปหรืออยู่ในความดูแลของตน

สาโรช บัวศรี (2522. อ้างถึงใน ลักขณา รักเถาว์. 2555 : 40) ได้อธิบายขอบข่ายของพฤติกรรมของความรับผิดชอบว่า ได้แก่ การเอาใจใส่ต่อหน้าที่การงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อผลของงานนั้น ๆ ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์และมีวินัยในตนเอง มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับอุปสรรค รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี มีความเพียรพยายาม มีความละเอียดรอบคอบ ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดีขึ้นทั้งของตนเองและสังคม ตรงต่อเวลา และยอมรับผลการกระทำของตน

กรมสามัญศึกษา (2526 : 69 อ้างถึงใน ชัยธวัช อุตเสน. 2551 : 12) แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 4 ด้าน คือ ความรับผิดชอบด้านการเรียน ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความรับผิดชอบต่อสังคม และให้ความหมายของความรับผิดชอบด้านการเรียนคือการที่นักเรียนมีการศึกษาเล่าเรียนจนประสบผลสำเร็จตามที่มุ่งหมายด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน มีการเข้าห้องเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียนก็จะมีความพยายามศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ซักถามอาจารย์ให้เกิดความเข้าใจ เมื่อทำแบบฝึกหัดผิดเราก็ต้องยอมรับว่าผิดแล้วพยายามแก้ไข ปรับปรุง ให้ถูกต้องด้วยตนเอง

ดิคคินสัน (Dickinson. 1987 : 9 – 11 อ้างถึงใน สิรินทิพย์ สมคิด. 2551 : 11) ให้ความหมายความรับผิดชอบในการเรียนคือ การที่นักเรียนสามารถดำเนินการในกระบวนการเรียนได้ เช่น กำหนดวัตถุประสงค์การเรียน การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการเรียน การบริหารจัดการเวลาเรียน การประเมินผลการเรียน การเลือกทำกิจกรรม การเลือกพบบุคคลที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้การเข้ากลุ่ม ซึ่งการตัดสินใจในพฤติกรรมดังกล่าว อาจเป็นบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้

จุรีรัตน์ นันทัยทวีกุล (2538 : 24) กล่าวว่าความรับผิดชอบ หมายถึง คุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะการตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ มีความละเอียดรอบคอบ มีการวางแผน มีความขยันหมั่นเพียรอดทน เพื่อให้งานนั้นบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสีย และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

ศิริลักษณ์ ศรีกันต์ (2552) กล่าวว่า

1. ความรับผิดชอบด้านการเรียน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่และการทำงานที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียนด้วยความเอาใจใส่ตรงต่อเวลาละเอียดรอบคอบและเพียรพยายามดังนี้

1.1 ความเอาใจใส่ต่อการเรียนและงานที่ทำ (Intention of Learning and Task) ได้แก่ การตั้งใจฟังครูขณะที่สอนการซักถามครูในสิ่งที่ไม่เข้าใจหรือสงสัย การตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายใน

ขณะที่เรียนไม่นำงานอื่นขึ้นมาทำ ไม่นำของเล่นขึ้นมาเล่นขณะที่ครูสอนและมอบหมายงานให้ทำ มีการจดงานหรือบันทึกขณะที่ทำกิจกรรมการเรียนการสอน การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียน

1.2 การตรงต่อเวลา (Related) ได้แก่การเข้าเรียนตรงเวลา การทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ครบถ้วนและส่งงานทันตามเวลาที่กำหนดให้

1.3 ความละเอียดรอบคอบในการทำงาน (Meticulousness to work) ได้แก่ การนำอุปกรณ์การเรียนมาเรียน การมีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน การตรวจทานความเรียบร้อยของผลงานตนเองก่อนส่งครู และการระมัดระวังรักษาอุปกรณ์การเรียนของตนเองและของส่วนรวม

1.4 ความเพียรพยายาม (Attempt) ได้แก่ความอดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและงานที่ทำ การรู้จักยอมรับและติดตามผลการกระทำของตนเอง พยายามปรับปรุงแก้ไขผลงานในหน้าที่ของตนให้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อการเรียน หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกถึงความเอาใจใส่จดจ่อต่อการเรียนจนประสบความสำเร็จด้วยความขยันหมั่นเพียร ยอมรับการกระทำที่ผิดพลาดเกี่ยวกับการเรียนและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับในการเรียน

ความสำคัญของความรับผิดชอบ

จรรยา สุวรรณทัต และดวงเดือน พันธุมนาวิน (2521 : 28 อ้างถึงใน จิรัชญา ทิขัตติ 2550 : 34) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความรับผิดชอบไว้ว่าความรู้สึกรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองดีที่สำคัญอย่างหนึ่งนอกจากความมีวินัยทางสังคมความเอื้อเฟื้อและความเกรงใจซึ่งลักษณะของความเป็นพลเมืองดีคือนิสัยและการกระทำของบุคคลซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานและกฎเกณฑ์ของศาสนาและกฎหมายบ้านเมืองรวมถึงลักษณะซึ่งเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวเนื่องจากว่าความรู้สึกรับผิดชอบนี้เป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้ปฏิบัติตามระเบียบเคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน และมีความซื่อสัตย์สุจริต ความเป็นคนมีความรับผิดชอบนี้ เป็นลักษณะที่จะช่วยให้การอยู่รวมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่นสงบสุข นอกจากนั้นความรับผิดชอบยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศด้วย

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2530 : 55-57) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของความรับผิดชอบไว้ว่าเป็นลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่สำคัญอย่างยิ่งเป็นปัจจัยอันสำคัญที่ช่วยให้สังคมเป็นระเบียบสงบสุข การที่สังคมขาดความสงบสุขอาจกล่าว ได้ว่าเกิดจากบุคคลกลุ่มหนึ่งขาดคุณสมบัติ 5 ประการคือ ความรับผิดชอบความสม่ำเสมอ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ และความพยายามในการพึ่งตนเอง

ลักษณะพฤติกรรมหลักที่แสดงถึงความรับผิดชอบ

นภดล ภวนะวิเชียร (2540 : 70-71 อ้างถึงใน สิรินทิพย์ สมคิด. 2551 : 16) กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมหลักที่แสดงถึงความรับผิดชอบว่าประกอบด้วยพฤติกรรมหลัก 5 ประการ คือ

1. ตระหนักถึงความสำคัญของหน้าที่ ประกอบด้วยพฤติกรรมคือ รับรู้ต่อสิ่งที่กระทำ ยอมรับว่าหน้าที่เป็นสิ่งที่ต้องทำ รู้สึกชอบต่อการกระทำหน้าที่ และรู้สึกว่าหน้าที่ของตนเป็นสิ่งสำคัญ

2. ทำหน้าที่ด้วยความเต็มใจโดยไม่ต้องมีการบังคับ แสดงพฤติกรรมโดยสมัครใจทำหน้าที่ และควบคุมตนเองได้

3. ทำหน้าที่ด้วยความตั้งใจ เอาใจใส่ พฤติกรรมส่วนนี้มีพฤติกรรมเสริม คือ วางแผนในการทำหน้าที่ของตน มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์ มีความละเอียดรอบคอบ และมีสติ

4. ทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องจนเสร็จงาน พฤติกรรมส่วนนี้ มีพฤติกรรมเสริม คือ มีความอดทน มีความเพียร มีการเตรียมการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีมนุษยสัมพันธ์ และรักษาสุขภาพให้แข็งแรง

5. ยอมรับผลการกระทำของตน ประกอบด้วยพฤติกรรม การติดตามผลการกระทำของตน มีเหตุผล และปรับปรุงการกระทำของตน

สุทธิพงษ์ บุญผดุง (2541 : 7 อ้างถึงใน สิรินทิพย์ สมคิด, 2551 : 16 – 17) กล่าวถึงบุคคลที่มีลักษณะความรับผิดชอบ ไว้ 4 ลักษณะ ได้แก่ มีวินัยในตนเอง มีความกระตือรือร้น มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความขยันหมั่นเพียร

กองมาตรฐานวิชาชีพครู (2533) สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ระบุพฤติกรรมบ่งชี้ของความรับผิดชอบไว้ว่าความรับผิดชอบประกอบด้วยพฤติกรรมหลัก 3 ประการคือ

1. มุ่งหวังในผลงานคือมีวิธีการที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

2. ใช้เวลาอย่างมีคุณค่าคือวางแผนการใช้เวลาอย่างเหมาะสมปฏิบัติงานได้ทันเวลา ใช้เวลาคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

3. ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนคือวางแผนการปฏิบัติงานอย่างมีระบบปฏิบัติงานตามแผนได้เสร็จและมีประสิทธิภาพมีความรอบคอบระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ทุกด้านปฏิบัติภารกิจทุกด้านได้ครบถ้วนตามความสามารถและประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

Cattell (1905 : 49 อ้างถึงใน ศิริลักษณ์ ศรีกันต์. 2552 : 14) กล่าวถึงลักษณะของผู้รับผิดชอบประกอบด้วย การตรงต่อเวลา พยายามทำงานให้ประสบความสำเร็จ มีการวางแผนการทำงาน ตั้งเป้าหมายในการทำงาน ติดตามผลงานอย่างสม่ำเสมอ ยอมรับความผิดพลาดรักษาชื่อเสียงตนเองชอบทำงานร่วมกับผู้อื่นมีความซื่อสัตย์รักษาคำพูดตั้งใจทำงานมีความพิถีพิถันเป็นระเบียบเรียบร้อยมีความอดทนไม่ชอบความโลเล พยายามทำงานให้ดี

สาโรช บัวศรี (2522 :129 อ้างถึงใน พิศิษฐ ตัณฑวณิช. 2542) อธิบายลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบว่า ได้แก่ เอาใจใส่ต่อหน้าที่การงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อผลงานนั้น ๆ ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ และมีวินัยในตนเองมีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับอุปสรรค รู้จักหน้าที่และการกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี มีความเพียรพยายาม มีความละเอียดรอบคอบใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดีขึ้นทั้งของตนเองและสังคม ตรงต่อเวลาและยอมรับผลการกระทำของตน

จุรีรัตน์ นันทัยทวีกุล (2538 : 24) ได้สรุปลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. มีความเอาใจใส่ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริงโดยมุ่งมั่นที่จะผลักดันให้ประกอบกิจกรรมด้วยความสนใจ เต็มใจทำอย่างสม่ำเสมอ มีจุดหมายปลายทาง มีใจจดจ่อ มีสมาธิเพื่อให้งานในหน้าที่ของตนหรืองานที่ได้รับมอบหมายเสร็จเรียบร้อย ติดตามงานไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยง และหาทางป้องกันไม่ให้เกิดความบกพร่องเสื่อมเสียในงานที่ตนรับผิดชอบอยู่

2. มีความละเอียดรอบคอบ หมายถึ งลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการรู้จักใคร่ครวญในงานที่ทำเพื่อให้ถูกต้องและสมบูรณ์ รู้จักคิดก่อนทำว่างานนั้นจะมีผลดีผลเสียอย่างไรบ้าง วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิด และหาทางป้องกันไว้ล่วงหน้า และเมื่อทำงานเสร็จแล้วต้องตรวจทานดูว่าถูกต้องเรียบร้อยดีหรือยัง

3. มีความขยันหมั่นเพียร หมายถึง ความพยายามอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ได้รับผลสำเร็จในงานที่ทำและทำด้วยความระมัดระวัง เอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง อาสางาน ไม่ชอบอยู่เฉย หรือว่างงาน ริเริ่มงานแสวงหางานใหม่ๆอยู่เสมอ

4. มีความอดทน หมายถึง ความสามารถของร่างกายความคิดและจิตใจที่จะทนต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆได้นานๆจนทำให้สำเร็จได้โดยไม่คำนึงถึงอุปสรรคใดๆ มีร่างกายแข็งแรงมีจิตใจเข้มแข็งควบคุมตนเองได้ดีเมื่อเกิดความเหนื่อยอ่อนหรือเกียจคร้าน

5. มีความตรงต่อเวลา หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการยอมรับในสิ่งที่ตนได้กระทำลงไปไม่ว่าผลของงานนั้นจะออกมาดีหรือไม่ดีก็ตาม

6. การยอมรับผลการกระทำของตนเอง หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการยอมรับในสิ่งตนได้กระทำลงไปไม่ว่าผลของงานนั้นจะออกมาดีหรือไม่ดีก็ตาม

7. การปรับปรุงงานของตนให้ดียิ่งขึ้น หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้วถ้าไม่ดีก็ต้องพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบสามารถสรุปเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบได้ดังนี้

1. ความเพียรพยายาม หมายถึง ใช้ความพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ ตั้งใจทำงานเอาใจใส่ต่อหน้าที่การงานเพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จ และทำด้วยความระมัดระวัง เอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง อาสางานไม่ชอบอยู่เฉย หรือว่างงาน ริเริ่มงานแสวงหางานใหม่ๆอยู่เสมอ

2. มุ่งหวังในผลงาน มีวิธีการที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ รู้จักหน้าที่และการกระทำตามหน้าที่มีการวางแผนการทำงาน ตั้งเป้าหมายในการทำงาน ติดตามผลงาน/ปรับปรุงงานการตรงต่อเวลาเคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์

3. ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ พิถีพิถันในการทำงาน มีความละเอียดรอบคอบ ตรวจสอบงานที่ทำเพื่อให้สมบูรณ์ถูกต้อง วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิด รวมทั้งหาแนวทางป้องกันล่วงหน้า

4. มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับอุปสรรคไม่โลเล

5. ยอมรับผลการกระทำของตน

จะเห็นได้ว่า ความรับผิดชอบ เป็นพฤติกรรมการแสดงออกถึงความเอาใจใส่จดจ่อต่อการเรียนจนประสบความสำเร็จด้วยความขยันหมั่นเพียร ยอมรับการกระทำที่ผิดพลาดเกี่ยวกับการเรียนและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับในการเรียน จำแนกเป็นองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. ความเอาใจใส่จดจ่อต่อการเรียน เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการทำงานที่ได้รับมอบหมายเต็มความสามารถ การส่งงานที่ได้รับมอบหมาย การตั้งใจเรียน

2. การปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับในการเรียน เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึง การเข้าชั้นเรียนตรงเวลา การจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนมาครับ การปฏิบัติตามข้อกำหนดในการ**เรียน และการ**ยอมรับการกระทำที่ผิดพลาดเกี่ยวกับการเรียน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการกำกับตนเอง

การกำกับตนเองมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาสังคม (social cognitive theory) ของ Bandura ซึ่งสนใจการเรียนรู้ทางสังคม (social learning) โดยอาศัยพื้นฐานจากทฤษฎีการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมนิยม ที่ให้ความสำคัญต่อผลของตัวชี้นำพฤติกรรมและกระบวนการคิดภายใน เน้นผลของความคิดที่ได้จากการกระทำ พื้นฐานของความคิดและสิ่งที่ Bandura ค้นคว้าจนเป็นที่ยอมรับของวงการจิตวิทยาคือการเรียนรู้โดยการสังเกตและการเลียนแบบ (สถาพร สู่สุข. 2554)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเป็นทฤษฎีที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ได้มีการพัฒนาการมาเป็นลำดับ ทำให้ขอบข่ายทฤษฎีกว้างขวางขึ้น จึงเปลี่ยนเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (social cognitive theory) ซึ่งมีความเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์ส่วนหนึ่งเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากการสังเกตพฤติกรรมผู้อื่น จุดเน้นของทฤษฎีนี้คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ของตนเอง และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากการสังเกตผ่านตัวแบบ (model)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura's Social LearningTheory)

อัลเบิร์ต แบนดูรา นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ตามแนวทฤษฎีสกินเนอร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะเริ่มแรกของการศึกษา เขาสนใจศึกษาเรื่องของตัวแบบ (modeling) แบนดูราเชื่อว่าการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์นั้นต้องวิเคราะห์เงื่อนไขและสิ่งเร้าของพฤติกรรมซึ่งเป็นตัวแสดงการเสริมแรงให้เงื่อนไขนั้น ๆ คงอยู่ เขาเชื่อว่าการศึกษาพฤติกรรมในปัจจุบันนี้ควรลดความสำคัญของการควบคุมภายใน แต่ควรศึกษาถึงตัวควบคุมภายนอกด้วยตัวเสริมแรงต่าง ๆ การปฏิสัมพันธ์ของพฤติกรรมอาจอธิบาย (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2556 : 147 – 150) ได้ดังนี้

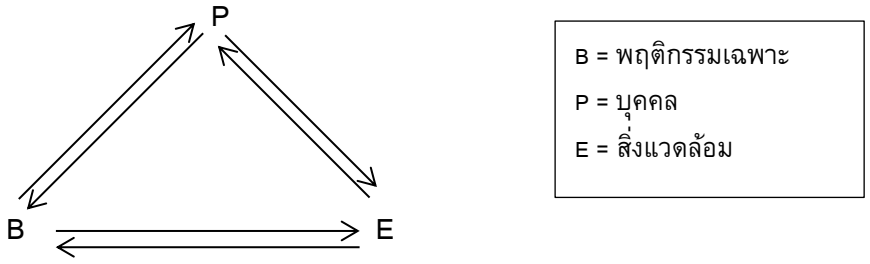

ภาพประกอบ 2 แสดง Bandura's Social Theory (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2556 : 148)

จากภาพประกอบ 2 การกำหนดซึ่งกันและกันของปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัย อาจมีอิทธิพลในการกำหนดซึ่งกันและกันที่ไม่เท่าเทียมกันและไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมกันก็ได้ บางปัจจัยอาจมีอิทธิพลมากว่าอีกปัจจุย หรือปัจจัยหนึ่งมีผลต่อการกำหนดปัจจัยอื่น ๆ เป็นต้น (Bandura. 1989 อ้างถึงใน Salinee Jongjaisurathum Numchai Supparerkchaisakul and Winai Damsuwan. 2015 :19) สำหรับปัจจัยบุคคล ประกอบด้วยการรับรู้ความสามารถของตน กระบวนการทางอภิปัญญา กลวิธีทางความรู้ และการรับรู้ของความรู้สึกและอารมณ์ ปัจจัยทางพฤติกรรมประกอบด้วยการกระทำของแต่ละบุคคล การแสดงคำพูด และการคัดเลือก ปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environmental) ประกอบด้วยโครงสร้างของสังคมและบริบทการเรียนรู้

และอำนาจจากรูปแบบของประสบการณ์ การชักจูงทางภาษา และรูปแบบสัญลักษณ์ที่หลากหลายของข้อมูล

ต้นกำเนิดของพฤติกรรม (Origins of Behavior)

แบนดูราเชื่อว่า เมื่อเด็กเกิดมานั้นเขาจะมีพฤติกรรมเบื้องต้นติดมาด้วย และต่อมาเขาก็จะเรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น เมื่อเด็กเกิดมา เด็กจะรับรู้เสียงเบื้องต้นต่าง ๆ แล้วเขาจะค่อย ๆ เกิดการเรียนรู้โดยรวมเสียงต่าง ๆ เป็นคำพูดและประโยค พฤติกรรมที่มีความซับซ้อน (complex behaviors) นั้นมิได้มีแบบแผนที่แน่นอนและสร้างจากการผสมผสานกันระหว่างกิจกรรมต่าง ๆ พฤติกรรมอาจเกิดจากสาเหตุต่อไปนี้

1. เรียนรู้จากผลการตอบสนอง (learning by response consequences)

เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของผลการกระทำที่อาจเป็นบวกหรือลบ จากประสบการณ์ในการดำรงชีวิตแต่ละวันของเด็ก เขาจะเรียนรู้ว่า พฤติกรรมอะไรที่ทำไปแล้วได้ผลทางบวก และพฤติกรรมอะไรที่ทำไปแล้วได้ผลทางลบ ฉะนั้นพฤติกรรมจึงเกิดขึ้นจากผลของการกระทำโดยมนุษย์จะกระทำพฤติกรรมที่ให้ผลทางบวกและไม่กระทำพฤติกรรมที่ให้ผลทางลบ การตอบสนองผลการกระทำนี้อาจมีลักษณะ 3 รูปแบบ คือ 1) ในรูปแบบให้ข้อมูล 2) ในรูปแบบการจูงใจ และ 3) การเสริมแรงโดยตรง

2. เรียนรู้โดยตัวแบบ (learning through modeling)

พฤติกรรมของมนุษย์อาจเกิดจากการเลียนแบบในกระบวนการสังเกตแบบต่าง ๆ

2.1 กระบวนการสังเกต ในกระบวนการสังเกตเมื่อเลียนแบบตัวแบบนี้ มีกระบวนการได้ 4 กระบวนการดังต่อไปนี้

2.1.1 กระบวนความตั้งใจ (intentional process) ได้แก่ การตั้งใจสังเกตเพื่อให้ได้การรับรู้ที่ถูกต้อง เพราะคนเราจะไม่สามารถเลียนแบบจากการสังเกตได้ ถ้าขาดความตั้งใจที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของตัวแบบและกิจกรรมของตัวแบบ เพราะจะทำให้ไม่สามารถเกิดแบบแผนในการเลียนแบบตัวแบบได้

2.1.2 กระบวนการจดจำ (retention process) ได้แก่ การคงความจำในกิจกรรมที่เลียนแบบการเรียนรู้โดยการสังเกตซึ่งประกอบด้วยการวาดภาพในใจ (imaginal) และคำพูด (verbal) การเรียนรู้จากการสังเกตที่ดีนั้น ผู้สังเกตจะต้องทบทวนดูแบบอย่างพฤติกรรมของตัวแบบอย่างมีระบบ แล้วจึงลอกเลียนพฤติกรรมให้ถูกต้องจึงจะเกิดการเรียนรู้

2.1.3 กระบวนการสร้างพฤติกรรมทางอวัยวะการเคลื่อนไหว (motor reproduction process) กระบวนการนี้ที่สำคัญคือการแปรสภาพพฤติกรรมของตัวแบบเป็นการกระทำ พฤติกรรมที่แสดงออกสามารถแยกตามกระบวนการความรู้ความเข้าใจในการตอบสนองตามพื้นฐานข้อมูลที่ป้อนกลับ ฉะนั้นการเลียนแบบทักษะต่าง ๆ เช่น การว่ายน้ำ การตีกอล์ฟนั้นจะต้องเป็นไปในลักษณะเรียนรู้แก้ไขไปทุก ๆ วัน

2.1.4 กระบวนการจูงใจ (motivational process) มนุษย์นั้นไม่จำเป็นต้องเกิดพฤติกรรมทุกอย่างที่ตนเรียนรู้เสมอไป ฉะนั้น การจูงใจให้เกิดการเรียนรู้จึงมีบทบาทสำคัญในการเลียนแบบจากการสังเกต มนุษย์จะเลียนแบบพฤติกรรมที่ให้ผลดีกับเขามากกว่าพฤติกรรมที่ให้โทษกับเขา และเขามีแนวโน้มจะเลียนแบบพฤติกรรมที่เขาพอใจมากกว่าพฤติกรรมที่เขาทำแล้วไม่สบายใจ

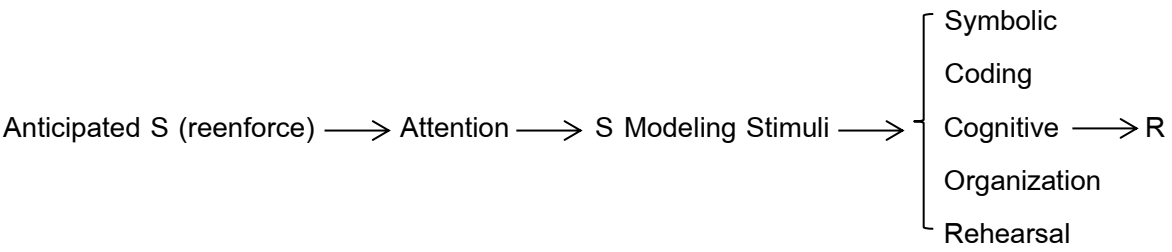

ภาพประกอบ 3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม
(Bandura. 1971 : 38 อ้างถึงใน พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2556 : 149)

จากภาพประกอบ 3 จะเห็นว่าการเรียนรู้โดยการตอบสนองมีขั้นตอนดังนี้ เมื่อเกิดสิ่งเร้าที่เป็นตัวเสริมแรงขึ้น จะทำให้เกิดความสนใจ (attention) และจะนำมาสู่ตัวแบบที่เป็นสิ่งเร้า และนำมาซึ่งการบันทึกสัญลักษณ์หรือการจัดระบบความเข้าใจ การทบทวนตัวแบบแล้วจึงตามมาด้วยพฤติกรรมตอบสนอง (R)

กระบวนการกำกับตนเอง (Self – Regulation)

การกำกับตนเองเป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจน แบนดูรา ได้เสนอว่าการกำกับตนเองประกอบด้วยกระบวนการย่อย 3 กระบวนการ มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยนและพัฒนาพฤติกรรม โดยมีลำดับขั้นตอน คือ กระบวนการสังเกตตนเอง (self – observation) กระบวนการตัดสิน (judgment process) กระบวนการแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (self – reaction)

ซิมเมอร์แมน (Zimmerman. 1989 อ้างถึงใน ชัชวาล เชยสุวรรณ. 2556 : 11) ได้อธิบายการกำกับตนเองตามแนวคิดของธอร์เซนและมาโซนี (Thorsen and Machoney) ว่าการกำกับตนเองเกี่ยวข้องกับอิทธิพลของความแตกต่างของผลกรรมที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมโดยทันที กับผลกรรมที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมในภายหลังที่มีต่อพฤติกรรมมนุษย์ แต่คำนิยามของซิมเมอร์แมน จะเน้นที่นักเรียนจะแสดงพฤติกรรมอย่างไรภายใต้เงื่อนไขการใช้กลวิธีการกำกับตนเองในการเรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสันนิษฐานว่าแรงจูงใจของผู้เรียนจะคงอยู่ถ้ามีการรับรู้ความสามารถของตนเองเมื่อทำงานที่เฉพาะเจาะจง ดังนั้นการอธิบายการใช้กลวิธีของนักเรียนว่าเป็นการกำกับตนเอง บุคคลจะต้องรู้เป้าหมายทางการเรียน และการรับรู้ความสามารถของผู้เรียนเสียก่อน ยกตัวอย่างเช่น บุคคลไม่สามารถอธิบายได้ว่าการที่นักเรียนออกไปดื่มกาแฟหลังจากอ่านหนังสือหรือทำการบ้านเสร็จ โดยไม่รู้จุดประสงค์ว่าทำไมเขาจึงใช้กลวิธีนี้ (เช่น เพื่อที่จะสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง) และไม่รู้การรับรู้ความสามารถของเขาเมื่อใช้กลวิธีนี้ (เช่น ความสามารถในการทำการบ้านได้เสร็จและถูกต้องมากขึ้น)

ซิมเมอร์แมนและมาร์ติเนซ-พอนส์ (Zimmerman and Marinez-Pons. 1986 อ้างถึงใน ชัชวาล เชยสุวรรณ. 2556 : 11) ได้สันนิษฐานว่าการกำกับตนเองมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

กลวิธีการกำกับตนเองในการเรียน หมายถึง วิธีการที่นักเรียนใช้กำกับการได้มาซึ่งความรู้หรือทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน รวมทั้งวิธีการต่าง ๆ เช่น การรวบรวม หรือการถ่ายโอนความรู้ การให้รางวัลต่อความสำเร็จ หรือลงโทษต่อความล้มเหลวของตนเอง การค้นคว้าหาความรู้ การท่องจำหรือการใช้เครื่องช่วยจำ

การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง การที่บุคคลตัดสินเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะจัดการ หรือดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรจุเป้าหมายที่ตั้งไว้

การตั้งเป้าหมายทางการเรียน หมายถึง เกรด ค่านิยมทางสังคม หรือโอกาสในการทำงานหลังจากสำเร็จการศึกษา จะเป็นองค์ประกอบที่ทำให้บุคคลกระทำพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุความสำเร็จ

คุณลักษณะการกำกับตนเองในการเรียน

พินท์ริช (Pintrich. 1995 อ้างถึงใน ชัชวาล เชยสุวรรณ. 2556 : 26) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะการกำกับตนเองในการเรียน ไว้ดังนี้

1. การกำกับตนเองในการเรียนเป็นความพยายามของผู้เรียนที่จะควบคุมพฤติกรรมแรงจูงใจ อารมณ์ความรู้สึกของตนเอง โดยนักเรียนสามารถเตือนตนเองในด้านพฤติกรรมแรงจูงใจ ความคิด และดำเนินการกับและปรับปรุงคุณลักษณะเหล่านี้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์

2. การกำกับตนเองในการเรียนต้องมีเป้าหมายที่นักเรียนพยายามจะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งขึ้นจะเป็นมาตรฐานที่นักเรียนสามารถเตือนตนเองและพิจารณาการกระทำของตนเอง

3. คุณลักษณะที่สำคัญที่สุดท้ายคือตัวนักเรียนซึ่งต้องเป็นผู้ควบคุมพฤติกรรมตนเอง

นอกจากนี้ สลิลภรณ์ สุตารักษ์สนธิสุต (2553. อ้างถึงใน ชัชวาล เชยสุวรรณ. 2556 : 26) ยังได้กล่าวถึงคุณลักษณะของการกำกับตนเองในการเรียนว่า นักเรียนต้องเป็นผู้ควบคุมตนเองทั้งทางด้านพฤติกรรมในการเรียน แรงจูงใจ เป้าหมายในการเรียน และความคิดของตนเองด้วยตัวนักเรียนเองโดยที่ไม่มีผู้อื่นคอยควบคุม

สรุปได้ว่า การกำกับตนเอง เป็นความพยายามในการควบคุมพฤติกรรมในการเรียนของนักเรียนที่ใช้กำกับการได้มาซึ่งความรู้หรือทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน รวมถึงวิธีการต่าง ๆ ที่จะได้มาซึ่งความรู้ การให้รางวัลต่อความสำเร็จหรือการลงโทษต่อความล้มเหลวของตนเอง จำแนกเป็นองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. กลยุทธ์ทางปัญญา ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการท่องจำ การใช้เครื่องช่วยจำ การทบทวนการเรียน การค้นหาข้อมูล การจัดรูปแบบและปรับปรุงรูปแบบ

2. การกำกับตนเอง ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงออกถึง การตั้งเป้าหมาย การวางแผนทางการเรียน การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียน การขอความช่วยเหลือ การให้รางวัลต่อความสำเร็จหรือการลงโทษต่อความล้มเหลวของตนเอง

รูปแบบของเครื่องมือวัดด้านจิตพิสัย

จิตพิสัย หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่ช่วยเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน ให้เป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิด สุนทรียะ โดยเน้นจริยธรรมเป็นหลัก (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2546 : 2)

เครื่องมือที่ใช้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีหลายรูปแบบ จะใช้รูปแบบใดต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมกับคุณลักษณะที่จะวัด และการนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม ในที่นี้ขอนำเสนอเครื่องมือวัดด้านจิตพิสัย ดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543 : 251 – 282)

1. การสังเกต เป็นการเฝ้ามองดูสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีจุดมุ่งหมาย การสังเกตเป็นการยากที่จะสังเกตได้ตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนสังเกตเป็นวางเวลา ผู้สังเกตควรมีการรับรู้ที่ดี มีความแม่นยำจดจำสิ่งที่สังเกตได้อย่างดี เพื่อความแน่ใจควรมีผู้สังเกตอย่างน้อย 2 คน เพื่อนำผลการสังเกตมาพิจารณาความสอดคล้องกัน

2. การสัมภาษณ์ เป็นการพูดจากับคนใดคนหนึ่งอย่างมีจุดมุ่งหมาย ผู้สัมภาษณ์ต้องมีหลักจิตวิทยาในการพูด การถาม เพื่อให้ได้พฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยที่ต้องการทราบ ผู้ถูกสัมภาษณ์ก็ต้องมีลักษณะเปิดเผยตรงไปตรงมา มีนิสัยในการแสดงออกโดยการพูดจา ถ้าเป็นคนเงียบเฉยไม่แสดงกิริยาตอบโต้การสัมภาษณ์ก็จะไร้ความหมาย

3. การเขียนตอบ ต้องมีตัวเร้าอาจเป็นข้อความหรือข้อคำถามหรือสถานการณ์ภาพ หรือสถานการณ์เป็นภาษา แล้วแต่ความเหมาะสมในการานำเสนอตัวเร้าหรือตัวกระตุ้นซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะแต่ละคนจะได้รับตัวเร้าเหล่านี้ แบบนี้เป็นการรายงานตนเอง (self – report) เครื่องมือแบบนี้บางทีเรียกแบบทดสอบ หรือแบบสำรวจ หรือแบบสอบถาม หรือมาตรวัด เป็นต้น

แบบเขียนตอบ จำแนกได้ดังนี้

3.1 ประเภทข้อความเดี่ยว เป็นการเขียนข้อความซึ่งใช้เป็นตัวเร้าเป็นประโยคง่าย ๆ สั้น มีใจความกระทัดรัด อาจเป็นข้อความธรรมหรือข้อความคำถามก็ได้ ตัวอย่างเช่น

ประโยคข้อความ

ข้าพเจ้าอึดอัดใจมื่อต้องการพูดคุยกับคนอื่นนาน ๆ ( ) ใช่ ( ) ไม่ใช่

ประโยคคำถาม

ท่านชอบเป็นผู้ดำเนินการอภิปรายใช่ไหม ( ) ใช่ ( ) ไม่ใช่

3.2 ประเภทข้อความคู่ การเขียนข้อคำถามแบบนี้ต้องกำหนดคุณลักษณะของอย่างน้อย 2 คุณลักษณะขึ้นไป แล้วนำข้อความที่อธิบายคุณลักษณะแต่ละอย่างมาเขียนเป็นคู่ ให้ผู้สอบเลือกตอบที่ตรงกับลักษณะตนเองเพียงข้อความเดียว ตัวอย่างเช่น มีคุณลักษณะที่ต้องการวัด 15 คุณลักษณะ แต่ละคุณลักษณะมีข้อความบ่งชี้ 30 ข้อ ดังนั้นจะมีข้อความทั้งหมด 450 ข้อความ นำข้อความหนึ่ง ๆ ของแต่ละคุณลักษณะไปจับคู่กับข้อความหนึ่งของคุณลักษณะอื่น เช่น

1) ก. ข้าพเจ้าสามารถทำสิ่งใด ๆ ได้ดีกว่าบุคคลอื่น (บ่งชี้ถึงคุณลักษณะความสัมฤทธิ์)
   ข. ข้าพเจ้าชอบเล่าเรื่องตลกในงานเลี้ยง (บ่งชี้ถึงคุณลักษณะการแสดงตัว)
2) ก. ข้าพเจ้าชอบไปไหนมาไหนตามที่ข้าพเจ้าต้องการ (บ่งชี้คุณลักษณะความเป็นอิสระ)
   ข. ข้าพเจ้าชอบมีส่วนร่วมในสิ่งต่าง ๆ กับเพื่อน (บ่งชี้คุณลักษณะความมีไมตรีสัมพันธ์)

3.3 ประเภทกำหนดตัวเลือกหลายตัว การเขียนข้อคำถามแบบนี้มักเลือกคุณลักษณะที่ต้องการวัด 3 – 5 คุณลักษณะ นิยามคุณลักษณะเหล่านี้ให้ชัดเจนแล้วมาเขียนพฤติกรรมหรือการแสดงออกถึงคุณลักษณะเหล่านั้น จากนั้นนำมาจัดเป็นชุดละข้อแล้วให้เลือกเอาคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งหรืออาจกำหนดให้เลือกชอบมากที่สุดคุณลักษณะหนึ่งและเลือกที่ชอบน้อยที่สุดอีกคุณลักษณะหนึ่ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำชี้แจง แต่ละข้อมีข้อความมาให้ 4 ข้อความ ให้ท่านพิจารณาว่าข้อความใดที่ตรงกับตัวท่านมากที่สุด และข้อความใดที่ตรงกับตัวท่านน้อยที่สุด แล้วขีดตอบหลังข้อความนั้น

ข้อ 0) ก. ชอบเข้าสังคม ( ) มากที่สุด ( ) น้อยที่สุด

ข. ขาดความเชื่อมั่นตนเอง ( ) มากที่สุด ( ) น้อยที่สุด

ค. อาสาทำงานอย่างเต็มที่ ( ) มากที่สุด ( ) น้อยที่สุด

ง. มีลักษณะเป็นคนเจ้าอารมณ์ ( ) มากที่สุด ( ) น้อยที่สุด

3.4 ประเภทสถานการณ์ สถานการณ์หมายถึงการสร้างเหตุการณ์จำลองอาจเป็นข้อความหรือเป็นภาพก็ได้ แล้วให้ผู้ตอบสมมติว่าตัวเองเป็นตัวละครตัวหนึ่งในสถานการณ์นั้น ถ้าพบกับเหตุการณ์เช่นนั้นจะทำตัวอย่างไร ผู้ที่ตอบจะระลึกถึงเหตุการณ์เท่าที่เคยเกิดขึ้นกับตนหรือเรียกว่าประสบการณ์ที่เคยได้รับหรือความรู้สึกที่สั่งสมมาเพื่อใช้แก้ปัญหาที่จะประสบขึ้น ข้อสอบลักษณะนี้มี 2 ส่วนคือส่วนที่เป็นคำถามหรือเป็นสถานการณ์ และส่วนที่เป็นคำตอบหรือตัวเลือก

ตัวอย่างข้อสอบวัดคุณลักษณะด้านความอดทน

ข้อ 0) ขณะที่อุดมรอก๋วยเตี๋ยวที่สั่งไว้ เมื่อรอไปประมาณ 15 นาที คนขายก็ยังไม่ทำให้บอกแต่ว่าเดี๋ยวจะทำให้ ทั้ง ๆ ที่อุดมหิวมากและสั่งเป็นคนแรก ถ้าท่านเป็นอุดมท่านคิดจะทำอย่างไรต่อไป

ก. เตือนคนขายอีกครั้ง

ข. ลุกไปสั่งร้านอื่นที่เร็วกว่า

ค. นั่งรอต่อไปอีกคิดว่าเดี๋ยวเดียวคงได้

3.5 ประเภทสถานการณ์ตอบใช่ – ไม่ใช่ วิธีการคือ เขียนสถานการณ์แล้วเลือกพฤติกรรมที่มีโอกาสเกิดขึ้นจากสถานการณ์นั้น แล้วให้ผู้ตอบตอบแค่ ใช่ หรือไม่ใช่เท่านั้น การเขียนข้อสอบต้องพิจารณาการให้คะแนนให้ดี และสอดคล้องกับคุณลักษณะที่จะวัดด้วย ตัวอย่างการวัดความยืดหยุ่นภายในการบีบคั้น

ข้อ 0) คุณขึ้นรถเมล์โดยไม่ได้ซื้อตั๋ว

ปฏิกิริยาของคุณ	**ใช่**	**ไม่ใช่**
หน้าแดง	ข	ก
ใจเย็น	ก	ข
มือสั่น	ข	ก
เพลิดเพลิน	ก	ข
รู้สึกอาย	ข	ก
หัวเราะปกติ	ก	ข

ตอบ ก ได้ 1 คะแนน ตอบ ข ได้ 0 คะแนน สร้างหลาย ๆ ข้อสามารถแปลผลได้ หลักการดูจากปฏิกิริยาการแสดงออกเป็นสำคัญ

3.6 ประเภทสถานการณ์หรือข้อคำถามเป็นภาพ เป็นการใช้ภาพเป็นสถานการณ์ให้ดู ซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการวาดภาพที่จะสื่อถึงพฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยให้กระจ่างชัด เพื่อให้ผู้ตอบใช้ความรู้สึก ความคิดในการแปลความหมายนั้น ๆ

4. การใช้จินตนาการ (Projective Technique) เป็นการวัดคุณลักษณะโดยใช้สิ่งเร้าที่คลุมเครือเพื่อให้ผู้สอบจินตนาการอันเกิดจากสำนึกที่ซึมซับอยู่ในส่วนลึกของความรู้สึกในตัวคนแต่ละคนว่าสิ่งเร้านั้นมีความหมายอย่างไรต่อเขา ซึ่งแต่ละคนจะมีความรู้สึกต่อสิ่งเร้าที่คลุมเครือนั้นแตกต่างกัน

ชนิดของแบบทดสอบจินตนาการที่นิยมสร้างกัน มีดังนี้

4.1 คำสัมพันธ์ (word association) แบบทดสอบชนิดนี้จะกำหนดคำที่แสดงอารมณ์มาให้ข้อละคำ ให้ผู้ดำเนินการสอบอ่านแต่ละคำ แล้วให้ผู้สอบหาคำที่มีความสัมพันธ์กับคำนั้นมากที่สุดอีกคำหนึ่ง เช่น เสนอคำว่า “กบ” คนตอบอาจจะตอบว่า “เกลียด” หรือ “แกง” หรือ “ฝน” ผู้ดำเนินการสอบต้องชี้แจงผู้สอบให้ดี ส่วนการแปลผลต้องศึกษาวิเคราะห์ให้ถูกต้อง

4.2 การเติมประโยคให้สมบูรณ์ (sentence completion) นักจิตวิทยาใช้เทคนิคนี้สอบวัดบุคลิกภาพ การแปลความหมายนั้นค่อนข้างอัตนัย ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญศึกษาจากสิ่งประทับใจที่ผู้ตอบแสดงออกมา ซึ่งจะเกี่ยวกับเจตคติ อารมณ์ และความขัดแย้ง การแปลผลจึงเน้นความรู้สึกทั้งทางบวกหรือลบ ตัวอย่างการเติมประโยคให้สมบูรณ์สำหรับเด็ก

คำชี้แจง ให้เติมข้อความในที่ว่างตามความรู้สึกที่แท้จริง

1). ข้าพเจ้าชอบ .....

2). เวลาที่ดีที่สุด.....

3). มารดาของข้าพเจ้า .....

4.3 การเติมเต็มเรื่องราว (story completion) เป็นการให้ผู้สอบเติมเรื่องราวให้สมบูรณ์ การกำหนดเรื่องราวให้จึงเป็นเรื่องราวที่มีปัญหาอยู่ หรือยังไม่จบ ยังไม่มีคำตอบ เรื่องราวส่วนใหญ่จะทำให้เด็กเกิดจินตนาการต่อไป ดังตัวอย่าง

ข้อ 0) เด็กคนหนึ่งไปโรงเรียนระหว่างหยุดพักเขาไม่ได้เล่นกับเด็กคนอื่น เขานั่งเล่นเงียบอยู่คนเดียวในมุมห้อง ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

4.4 การแปลผลจากภาพที่กำหนดให้ ภาพที่กำหนดให้มี 2 แบบ คือ

4.4.1 ภาพนามธรรม เป็นภาพที่ไม่แน่นอน ไม่เป็นรูปใดรูปหนึ่ง เช่นภาพจากหยดหมึกของโรชาร์ค (Rorschach Technique)

4.4.2 ภาพเหมือน เป็นภาพสถานการณ์อย่างหนึ่ง อาจเป็นภาพน่าเกลียด น่ากลัว น่ารัก ฯลฯ แต่ละภาพดูแล้วรู้ว่าเป็นคน สัตว์ สิ่งของอะไร แต่พฤติกรรมการกระทำหรือซ่อนเงื่อนในภาพเป็นของแปลก โดยหลักการนำภาพแบบนี้ให้ดูแล้วให้เล่าเรื่องจากภาพนั้น เมื่อบันทึกเรื่องที่ผู้สอบเล่าไว้แล้ว นำมาแปลความหมายว่าบุคคลนั้นมีบุคลิกลักษณะอย่างไร

แบบทดสอบสถานการณ์

การสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะที่เป็นแบบทดสอบสถานการณ์นั้น โชติ เพชรชื่น (2526 : 7 – 11) กล่าวว่าเป็นแบบทดสอบที่จัดอยู่ในประเภทยึดจุดประสงค์เป็นหลัก และให้ความสำคัญเกี่ยวกับตัวคำถาม นั่นคือตัวคำถามต้องเหมาะสมกับสภาวะของสิ่งที่จะวัด ส่วนคำตอบอาจจะเป็นแบบใดก็ได้ เช่น แบบเลือกตอบ แบบบรรยาย หรือแบบให้เขียนตอบสั้น ๆ มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

แนวการสร้างสถานการณ์ มีดังนี้

1. สถานการณ์ที่สร้างหรือกำหนดขึ้น ควรเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้จริงกับบุคคลหรือกลุ่มตัวอย่างนั้น

2. ความเข้มหรือความรุนแรงของสถานการณ์ควรอยู่ในระดับกลางไม่สร้างความเครียดให้กับผู้อ่าน ผู้ตอบมากเกินไป

3. ข้อมูลหรือสาระสำคัญที่กำหนดให้จะต้องเพียงพอ ต่อการตัดสินใจหรือจุดประสงค์ในการวัด

4. การเขียนสถานการณ์ควรระมัดระวังให้สถานการณ์ชัดเจน รัดกุม ให้ข้อมูลเพียงพอที่จะตอบคำถาม จะเป็นการช่วยลดปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจของผู้สอบและประหยัดเวลา

แนวการสร้างคำถาม มีดังนี้

1. คำถามที่ถามให้นักเรียนประเมินสถานการณ์ที่สร้างขึ้น โดยพิจารณาตัดสินว่า ควร – ไม่ควร ดี – ไม่ดี เหมาะสม – ไม่เหมาะสม ใช้ได้ – ใช้ไม่ได้ และรวมถึงในกรณีที่ไม่อาจตัดสินได้

2. คำถามที่ให้นักเรียนระบุแนวทางที่ตนปฏิบัติถ้าหากตนเองเป็นผู้หนึ่งที่เกี่ยวพันเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่กำหนดให้ สถานการณ์นั้นตนจะปฏิบัติอย่างไร

3. เป็นการถามพฤติกรรมตรง ๆ ว่าผู้ตอบเคยปฏิบัติมากน้อยเพียงไรในเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ สถานการณ์ที่กำหนดควรเกิดในชีวิตจริงเหมาะสมกับระดับชั้นหรืออายุของผู้ตอบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

งานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณลักษณะด้านความใฝ่เรียนรู้

ในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมามีนักวิจัยได้ทำการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ ได้แก่ นิภา วงษ์สุรภินันท์ (2548) ศักดิ์สิทธิ์ สุขบรม (2549) ปิลันญา วงศ์บุญ (2550) ภาณุภัทร ลิ้มจำรูญ (2551) อรัญยายี กลางคาร (2555) ดวงฤทัย ราวะรินทร์ (2556) สิริศักดิ์ อยู่เป็นสุข (2556) พิชญาภา ยมรัตน์ (2556) ประภาพร เหนือไท (2557) และธนพรรณ สว่างวงศ์ (2558) นักวิจัยเหล่านี้ได้สร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะด้านใฝ่เรียนรู้ องค์ประกอบย่อยต่าง ๆ ในแต่ละระดับชั้นที่ต่างกัน และหาคุณภาพของเครื่องมือทั้งรายข้อและทั้งฉบับ ดังนี้

นิภา วงษ์สุรภินันท์ (2548 : 79 – 80) ได้สร้างแบบวัดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ประกอบด้วย 7 ด้านย่อยได้แก่ การเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ อยากรู้อยากเห็น ตั้งใจอย่างมีสติ กล้าคิดริเริ่ม เพียรพยายาม ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และมีเหตุผล รวมจำนวน 66 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.211 ถึง 0.562 หาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างจากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าทั้ง 7 องค์ประกอบมีค่าน้ำหนักตั้งแต่ 0.362 ถึง 0.486 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดอยู่ระหว่าง 0.643 ถึง 0.846

ศักดิ์สิทธิ์ สุขบรม (2549 : 105 -109) ได้พัฒนาแบบวัดจริยธรรมด้านความใฝ่รู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ ฉบับวัดความรู้เชิงจริยธรรมด้านความใฝ่รู้จำนวน 25 ข้อ หาความเที่ยงด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาคได้เท่ากับ .83 ดัชนีความยากมีค่าตั้งแต่ 0.46 ถึง 0.78 ค่าอำนาจจำแนกหาโดยสัมประสิทธิ์แบบพอยท์ไบซีเรียล มีค่าตั้งแต่ 0.21 ถึง 0.48 ฉบับที่ 2 วัดทัศนคติเชิงจริยธรรมด้านความใฝ่รู้ จำนวน 40 ข้อ หาค่าความตรงตามสภาพด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันได้เท่ากับ .81 หาค่าความเที่ยงด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาคได้เท่ากับ 0.90 และดัชนีอำนาจจำแนกด้วยสถิติ t – test มีค่าตั้งแต่ 2.63 ถึง 9.79 ฉบับที่ 3 วัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความใฝ่รู้มีจำนวน 40 ข้อ หาความตรงตามสภาพได้เท่ากับ 0.85 ความเที่ยงของครอนบาคมีค่าเท่ากับ 0.93 ดัชนีอำนาจจำแนกด้วยสถิติ t – test มีค่าตั้งแต่ 3.74 - 10.10 ฉบับที่ 4 วัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ด้านความใฝ่รู้ จำนวน 40 ข้อ มีค่าความตรงตามสภาพเท่ากับ 0.83 ความเที่ยงเท่ากับ 0.83 ดัชนีอำนาจจำแนกด้วยสถิติ t-test มีค่าตั้งแต่ 2.48 – 8.06

ปิลันญา วงศ์บุญ (2550) ได้ศึกษาคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ ประกอบด้วยด้านย่อย ได้แก่ อยากรู้อยากเห็น ความตั้งใจอย่างมีสติ กล้าคิดริเริ่ม ความเพียรพยายาม ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และความมีเหตุผล เครื่องมือที่สร้างขึ้นเป็นแบบสถานการณ์ 3 ตัวเลือก จำนวน 75 ข้อ ให้คะแนน 1, 2 และ 3

ภาณุภัทร ลิ้มจำรูญ (2551) ได้พัฒนาชุดเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 987 คน และครูประจำชั้นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือชุดเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นแบบวัดสถานการณ์มีรูปแบบการตอบเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก และแบบประเมินพฤติกรรมมีรูปแบบการตอบเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ โดยเครื่องมือทั้ง 2 ชุด เนื้อหาครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 9 ด้าน คือ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความกตัญญูกตเวที ความอดทนอดกลั้น ความภูมิใจในความเป็นไทย และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์หาค่าความสามารถในการจำแนก และค่าความเที่ยงของชุดเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยใช้โปรแกรม B - Index และ SPSS for Windows และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ด้วยโปรแกรม LISREL หาคุณภาพของเครื่องมือที่สร้างขึ้นโดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเที่ยงของเครื่องมือวัด และเกณฑ์ปกติระดับชาติ

อรัญยายี กลางคาร (2555) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย 31 ตัวบ่งชี้ คือองค์ประกอบด้านความรู้สึก 11 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ 9 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบด้านการปฏิบัติ 11 ตัวบ่งชี้ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่ม การสังเคราะห์เนื้อหา และเทคนิคเดลฟาย

ดวงฤทัย ราวะรินทร์ (2556) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก 13 องค์ประกอบย่อย 37 ตัวบ่งชี้ คือ ด้านความอยากรู้อยากเห็น 5 ตัวบ่งชี้ ด้านมีความตั้งใจอย่างมีสติ 5 ตัวบ่งชี้ ด้านนิสัยรักการอ่าน 8 ตัวบ่งชี้ ด้านชอบค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง 6 ตัวบ่งชี้ ด้านมีนิสัยชอบจดบันทึก 5 ตัวบ่งชี้ ด้านมีเหตุผล 4 ตัวบ่งชี้ และด้านเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น 4 ตัวบ่งชี้ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบมีลักษณะเป็นสถานการณ์ชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก ให้คะแนน 3 2 และ 1 ตามความเข้มของข้อความในแต่ละตัวเลือก การแปลความหมายพิจารณาจากคะแนนรวมทั้งหมด แบ่งเป็น 3 ระดับ ระดับ 3 หมายถึงบุคคลที่มีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ระดับสูง ช่วงคะแนน 92 – 111 ระดับ 2 หมายถึงบุคคลที่มีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ระดับปานกลาง ช่วงคะแนน 56 – 91 และระดับ 1 หมายถึงบุคคลที่มีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ระดับต่ำ ช่วงคะแนน 37 – 55

พิชญาภา ยมรัตน์ (2556) ได้สร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ อยากรู้อยากเห็น ตั้งใจอย่างมีสติ กล้าคิดริเริ่ม เพียรพยายาม ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และมีเหตุผล จำนวน

ทั้งหมด 66 ข้อ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสถานการณ์มี 3 ตัวเลือก ให้คะแนนตามความเข้มของพฤติกรรม การแปลความหมายของคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้พิจารณาจากคะแนนรวมและคะแนนทีปกติ โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือผู้มีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ระดับสูง (158 – 198 คะแนน) ระดับปานกลาง (99 – 157 คะแนน) และระดับต่ำ (66 – 98 คะแนน)

ประภาพร เหนือไท (2557) ได้สร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสถานการณ์ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ประกอบด้วย ด้านการตั้งใจเรียน ด้านความเพียรพยายามในการเรียนู้ ด้านความสนใจเข้าสร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ด้านการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ด้านการบันทึกความรู้ และด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ จำนวนทั้งหมด 30 ข้อ การแปลความหมายของบุคคลที่แสดงถึงความใฝ่เรียนรู้ใช้คะแนนทีปกติแบ่งเป็นระดับสูงมาก ปานกลาง และต่ำ

ธนพรรณ สว่างวงศ์ (2558) ได้ทำการประเมินสมรรถนะคุณลักษณะการใฝ่เรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัตถุประสงค์การวิจัย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ สามารถสรุปองค์ประกอบย่อยหรือพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงคุณลักษณะความใฝ่เรียนรู้ออกเป็น ความอยากรู้อยากเห็น ความตั้งใจเรียน กล้าคิด ความเพียรพยายาม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ความมีเหตุผล การเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ รักการอ่าน จดบันทึก และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งงานวิจัยแต่ละเรื่ององค์ประกอบย่อยไม่แตกต่างกันมากนัก และเครื่องมือส่วนใหญ่เป็นแบบสถานการณ์ การหาคุณภาพของเครื่องมือเป็นไปตามลักษณะของการตรวจให้คะแนนนั่นคือถ้าให้คะแนนแบบ 0 – 1 จะหาค่าความยากของเครื่องมือ และถ้าไม่ใช่ 0 – 1 จะหาเฉพาะค่าอำนาจจำแนกซึ่งมีทั้งการใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Item total correlation และค่า t – test นอกจากนี้ยังหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของเครื่องมือวัดภายหลังที่ได้มีการทดลองเครื่องมือไปแล้ว โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน สำหรับการหาค่าความเชื่อมั่นเป็นการใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค

นอกจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้แล้วยังมีการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้อีก เช่น งานวิจัยของ บังอร เกิดคำ (2549) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพัทลุง เครื่องมือที่สร้างมีหลายคุณลักษณะ สำหรับแบบทดสอบวัดใฝ่รู้ใฝ่เรียนมี 40 ข้อ มี 5 ด้านย่อย คือ ช่างสังเกต อยากรู้อยากเห็น มีความพยายาม ตั้งใจ มีความขยัน อดทน มีความรับผิดชอบ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เครื่องมือเป็นแบบสถานการณ์ มี 3 ตัวเลือกให้คะแนน 1, 2 และ 3 หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t-test หาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

งานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านนิสัยทางการเรียน

สำหรับการสร้างแบบวัดนิสัยทางการเรียน มีผู้สร้างไว้หลายคนดังนี้

ปี 2522 มีนักวิจัยที่สร้างแบบวัดนิสัยทางการเรียน 3 คน ได้แก่ ขจรสุดา เหล็กเพชร ศรีสมร พุ่มสะอาด และ สุจิตร ศิริรัตน์ แต่ละคนสร้างต่างระดับชั้นกันคือ ขจรสุดา เหล็กเพชร (2522) ได้สร้างแบบสำรวจนิสัยและทัศนคติในการเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แบบสำรวจที่สร้างมี 4 ด้าน คือ การหลีกเลี่ยงการผลัดเวลา วิธีการทำงาน การยอมรับในตัวครู และการยอมรับคุณค่าของการศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1105 คน หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t –test มีค่าอยู่ในช่วง 2.0101 ถึง 7.8515 มีความเที่ยงของแบบสำรวจทั้งฉบับ ตั้งแต่ .7429 ถึง .9226 หาค่าความตรงตามสภาพโดยหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เมื่อใช้คะแนนหมวดวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และระดับคะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ ศรีสมร พุ่มสะอาด (2522) ได้สร้างแบบสำรวจนิสัยและทัศนคติในการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มศ.4 และ มศ. 5) หาค่าความตรงของแบบสำรวจนิสัยการเรียนกับคะแนนในหมวดวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ มีค่าความตรงอยู่ระหว่าง .0627 ถึง .1524 และสุจิตร ศิริรัตน์ (2522) ได้สร้างแบบสำรวจนิสัยและทัศนคติในการเรียนระดับอุดมศึกษา แบบสำรวจที่สร้างมี 4 องค์ประกอบ คือ การหลีกเลี่ยงการผลัดเวลา วิธีการทำงาน การยอมรับในตัวครู และการยอมรับคุณค่าของการศึกษา หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t –test มีค่าอยู่ในช่วง 3.2934 ถึง 10.9843 มีความเที่ยง .9056 ถึง .9270

ปี 2537 ปนัดดา พังงา (2537) ได้แปลงแบบสำรวจนิสัยในการเรียนของ เสาวลักษณ์ จุมพลพงษ์ ซึ่งแปลและเรียบเรียงมาจากแบบวัดนิสัยทางการเรียนของ Wrenn, L.G. ในปี 1968 เพื่อใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ปี 2543 ฉันทนา กล่อมจิต กอบพร อินทรตั้ง และ วิลาวัลย์ จตุรธำรง (2543) ได้สร้างแบบสำรวจลักษณะนิสัยการเรียน นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น และค้นหาตัวพยากรณ์องค์ประกอบแบบสำรวจลักษณะนิสัยการเรียนที่ดีในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักศึกษาสาขาการมัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสำรวจลักษณะนิสัยการเรียนแบบมาตรประมาณค่า มีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ คือ ด้านการปฏิบัติตัวระหว่างเรียน ด้านการทบทวนบทเรียน ด้านการทำการบ้าน/รายงาน ด้านการสอบ และด้านการจัดระบบการเรียน ด้านละ 7 ข้อ รวม 35 ข้อ หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t – test มีค่าอยู่ในช่วง 2.51 ถึง 12.72 ค่าความเชื่อมั่นใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค มีค่าตั้งแต่ .31 ถึง .88 ค่าความตรงเชิงทำนายของแบบสำรวจวิเคราะห์จากความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากแบบสำรวจนิสัยการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคต้น โดยใช้สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน มีค่าเท่ากับ .33 ตัวพยากรณ์ที่สามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้คือ ด้านการทบทวนบทเรียน และการสอบ

นอกจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างแบบสำรวจนิสัยในการเรียนแล้วยังมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรนิสัยการเรียนและตัวแปรจิตวิทยาอีก เช่น งานวิจัยของวุฒิพล สกลเกียรติ (2540) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนิสัยในการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงระหว่างปีการศึกษา 2536 ถึง 2539 กับผลการสอบคัดเลือก โดยเครื่องมือที่ใช้คือแบบสำรวจนิสัยในการเรียนมี 2 องค์ประกอบ คือ การหลีกเลี่ยงผลัดเวลา และวิธีการทำงาน

องค์ประกอบละ 25 ข้อ เครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ปี 2547 สุวดิษฐ์ จตุพร (2547) ได้ศึกษาจิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับนิสัยในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ปรับปรุงแบบวัดของฉันทนา กล่อมจิต และคณะ โดยปรับปรุงให้มีข้อความบางข้อความและมาตรประมาณค่าเพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบสำรวจแบบมาตรประมาณค่าจำนวน 20 ข้อ มีเกณฑ์การตรวจให้คะแนนโดยการกำหนดค่าน้ำหนัก 1 – 6 ปี 2549 สกุล มูลแสดง (2549) ได้ศึกษาลักษณะนิสัยการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่สี่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้แบบสอบถามลักษณะนิสัยการเรียนของ เกหลง ปภาวสิทธิ์ และคณะ มีลักษณะนิสัยการเรียนประกอบด้วยนิสัยต่าง ๆ 4 ด้าน คือ นิสัยในการเรียนโดยทั่วไป นิสัยในการอ่านและจดคำบรรยาย การตั้งสมาธิ และ การแบ่งเวลา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าจำนวน 40 ข้อ มีทั้งข้อความทางบวกและทางลบ มี 5 ระดับ หาค่าความเชื่อมั่นโดยสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค ได้เท่ากับ .86

ปี 2552 เกษณี เทศนา (2552) ได้ศึกษาอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู ความฉลาดทางอารมณ์และลักษณะนิสัยทางการเรียนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสำรวจลักษณะนิสัยทางการเรียนซึ่งหมายถึงวิธีการเรียนที่ผู้เรียนปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอจนกลายเป็นนิสัยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 8 ข้อ มี 5 ระดับ

ปี 2555 กัลยา นามสงวน จินตนา ฉัตรบูรภานันท์ อังคณา ชัยเดชโกสิน และอารี กาญจนหิรัญ (2555) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ มี 7 ตอน (การวัดนิสัยในการเรียนมี 20 ข้อ) หาคุณภาพของเครื่องมือโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจเพื่อสกัดจำนวนองค์ประกอบและคัดเลือกข้อที่มีค่า factor loading ตั้งแต่ .30 ขึ้นไป และในแต่ละองค์ประกอบมีอย่างน้อย 3 ข้อที่มีค่า factor loading ตั้งแต่ .30

ปี 2557 เพ็ญพร ปุกหุต และวรอนงค์ โถทองคำ (2557) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 - 4 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2557 จำนวน 376 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติต่อการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การปรับตัวในการเรียน การจัดการกับเวลาในการเรียน นิสัยในการเรียน ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (การวัดนิสัยในการเรียนมี 11 ข้อ) หาค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาคมีค่าเท่ากับ 0.795

บราวน์และโฮลท์ซ. (Brown William F. and Holtzman, H Wayne. 1956 อ้างถึงใน สุจิตร ศิริรัตน์, 2522 : 19) ได้สร้างแบบสำรวจนิสัยและทัศนคติในการเรียน (Survey of Study Habits and Attitudes : SSHA) ซึ่งนิยมใช้กันมากในต่างประเทศ แบบสำรวจที่สร้างขึ้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้น 12 โรงเรียนออสติน จำนวน 455 คน เป็นชาย 227 คน และหญิง 228 คน แล้วนำไปหาค่าสหสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งได้จากคะแนนสอบปลายปี ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากแบบสำรวจกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชายและหญิง ได้ค่า .48 และ .51 ตามลำดับ ต่อมาในปีเดียวกัน ได้ศึกษานิสัยและทัศนคติในการเรียนของนักเรียน ขณะเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษา

กับเมื่อเรียนในมหาวิทยาลัยว่าแตกต่างกันหรือไม่ โดยใช้แบบสำรวจที่เคยสร้างมาแล้ว กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตปีที่ 1 ที่จบชั้นมัธยมศึกษามาจากโรงเรียนออสติน พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนจากแบบสำรวจและคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตเมื่อเรียนอยู่ในระดับมัธยมกับเมื่อเรียนในมหาวิทยาลัย เท่ากับ .85 และ .80 ตามลำดับ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ามีการสร้างแบบวัดคุณลักษณะด้านนิสัยทางการเรียนไม่มากนัก และส่วนใหญ่ที่สร้างจะมีการวัดองค์ประกอบย่อยเหมือนกัน หรือแม้แต่งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร องค์ประกอบย่อยของเครื่องมือที่ใช้วัดคุณลักษณะด้านนิสัยทางการเรียนก็เหมือนกัน นั่นคือจำแนกออกเป็น การหลีกเลี่ยงการผลัดเวลา วิธีการทำงาน การยอมรับในตัวครู และการยอมรับคุณค่าของการศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบทางการเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียน และงานวิจัยที่เน้นเกี่ยวกับความรับผิดชอบที่มีต่อการเรียน มีทั้งที่เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัด และงานวิจัยเชิงบรรยาย เชิงพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียน มีดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียนเท่าที่ศึกษามาพบว่ามีจำนวนน้อยที่ทำวิจัยเกี่ยวกับการสร้างหรือพัฒนาแบบวัด ได้แก่ งานวิจัยของ โสภาพร เสนีย์โสตร (2550) และ จรูญ เครือไชย (2551) งานวิจัยที่ต้องการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโดยการใช้การจัดกระทำ เช่น การจัดกิจกรรม การสร้างสื่อ เป็นต้น ได้แก่งานวิจัยของ รณชัย บุญลือ (2548) ณัฏฐณิชา ศรีพิมลปาณี (2551) พรพิมล คงเปีย (2555) บัญชา ท่าทอง (2556) และรุ่งฤดี กล้าหาญ ดวงเดือน ศาสตรภัทร และสายสมร เฉลยกิตติ (2558) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาเชิงบรรยายหรือความสัมพันธ์กับคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ เช่นงานวิจัยของ สิรินทิพย์ สมคิด (2550) ณัฐจันทร์ หนูหงส์ (2554) และชุติมา ไชยสิทธิ์ (2556) ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

โสภาพร เสนีย์โสตร (2550) ได้สร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 หาค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามแต่ละข้อ หาความตรงตามสภาพของแบบวัดโดยใช้วิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างคะแนนจากแบบวัดกับคะแนนเฉลี่ยที่ครูประเมินจากแบบประเมินพฤติกรรม หาความตรงตามโครงสร้างโดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ และหาเกณฑ์ปกติของแบบวัด มีค่า T ปกติของแบบวัดความรับผิดชอบตั้งแต่ T20 ถึง T80

จรูญ เครือไชย (2551) ได้พัฒนาแบบวัดคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศีรสะเกษ เขต 1 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบเลือกตอบ 3 ระดับ จำนวน 40 ข้อ แบ่งเป็นด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อเพื่อน และความรับผิดชอบต่อโรงเรียน และหาเกณฑ์ปกติของเครื่องมือโดยใช้คะแนนมาตรฐานที – ปกติ

รณชัย บุญลือ (2548) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบโดยใช้กิจกรรมที่มีการประเมินผลตามสภาพจริงกับกิจกรรมที่มีการประเมินผลปรกติ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบโดยใช้กิจกรรมที่มีการประเมินผลตามสภาพจริงและเปรียบเทียบ

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบระหว่างการใช้กิจกรรมที่มีการประเมินผลตามสภาพจริงกับกิจกรรมที่มีการประเมินผลปรกติกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบางขุนเทียนศึกษากรุงเทพมหานครจำนวน 80 คนใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สุ่มห้องเรียนทั้ง 2 ห้องเรียนเป็นนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยวิธีการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสังเกตการเก็บรวบรวมข้อมูลกำหนดระยะเวลาในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโดยกำหนดระยะเวลาจำนวน 8 สัปดาห์เริ่มพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนจากการประเมินกิจกรรมประจำวันโดยครูประจำชั้นและเพื่อนนักเรียนโดยใช้แบบสังเกตวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t – test Independent

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. คะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบและคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อการยอมรับผลการกระทำของตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังทดลองทั้งโดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. คะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบและคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อการยอมรับผลการกระทำของตนเองก่อนและหลังทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมทั้งโดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ณัฏฐณิชา ศรีพิมลปาณี (2551) ได้ทำวิจัยเพื่อสร้างคู่มือพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 และเปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามความรับผิดชอบ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.70 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาประสิทธิภาพคู่มือตามเกณฑ์ 60/60 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงเบนมาตรฐานและ t – test แบบ Dependent Samples

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพ E1/ E2 ของคู่มือพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีประสิทธิภาพของคู่มืออยู่ระหว่าง 67.54 – 78.86

2. ความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 นักเรียนมีความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 นักเรียนมีความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 นักเรียนมีความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรพิมล คงเปีย (2555) ได้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัยนครศรีธรรมราช ที่ส่งผลต่อการเรียนวิชาการสื่อสารข้อมูลและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ด้วยวิธีการเสริมแรงทางบวกโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัยนครศรีธรรมราชจำนวน 23 คนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 เครื่องมือคือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงมาตรฐานผลการวิจัยโดยภาพรวมนักเรียนมีความรับผิดชอบอยู่ในระดับดีเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความรับผิดชอบของนักเรียนในเรื่องที่สำคัญคือการเข้าห้องเรียนตรงเวลารองลงมาคือนักเรียนมีการคิดแก้ปัญหาในเรื่องที่เรียนด้วยตนเองและน้อยที่สุดคือการทำงานหรือแบบฝึกหัดนอกเหนือจากที่ครูให้ ตามลำดับจากการศึกษาพบว่าการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนด้วยวิธีการเสริมแรงทางบวกน่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถนาไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ร่วมมือกันทากิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายได

บัญชา ท่าทอง (2556) ศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 พัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 พัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนเปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นและศึกษาแนวทางในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัยจำนวน 250 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t – test และ One – Way Anova

ผลการวิจัยพบว่าความรับผิดชอบตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เรียงจากมากไปหาน้อยคือด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียนด้านการประพฤติตนเป็นคนดี ด้านความรับผิดชอบต่อชุมชนและประเทศชาติ ด้านการความรับผิดชอบต่อครอบครัวและด้านการศึกษา ผลการเปรียบเทียบข้อมูลการศึกษาความรับผิดชอบตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนจำแนกตามเพศและอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครองพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนตามห้องเรียนแผนการเรียนเกรดเฉลี่ยสะสมและสถานภาพของผู้ปกครอง พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สิรินทิพย์ สมคิด (2551) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนพรหมคีรีพิทยาคม จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกปัจจัยที่ศึกษาเป็น 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ นิสัยทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัจจัยด้านครอบครัวไ ด้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองและความคาดหวังของผู้ปกครอง และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลความรับผิดชอบในการเรียนเป็นแบบมาตราประมาณค่ามี 5 ระดับ ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 8 ปัจจัยได้แก่ เพศ : หญิง (X2) บุคลิกภาพ (X8) นิสัยทางการเรีย น (X9) แ ร ง จูง ใจ ใ ฝ่สัม ฤ ท ธิ์ท า ง ก า ร เ รียน (X10) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง (X11) ความคาดหวังของผู้ปกครอง (X12) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X14) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X15)

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 1 ปัจจัย ได้แก่ เพศ : ชาย (X1)

3. ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 5 ปัจจัยโดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ บุคลิกภาพ (X8) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง (X11) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน (X10) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X14) และนิสัยทางการเรียน (X9) ซึ่งทั้ง 5 ปัจจัยนี้สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความรับผิดชอบในการเรียนได้ร้อยละ 49.5

ณัฐจันทร์ หนูหงส์ (2554) ทำวิจัยเรื่อง ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1-6โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) เขตดอนเมืองกรุงเทพมหานครมีวัตถุประสงค์คือ1) ศึกษาระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน 2) ศึกษาเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนและ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรม ดำเนินการวิจัยโดยวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1-6โรงเรียนสีกันจำนวน 340 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ตัวแปรทางเดียว ผลการวิจัยด้านพฤติกรรมความรับผิดชอบ ได้แก่ ความตั้งใจและความเอาใจใส่ที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความพยายามและความผูกพันในการที่จะให้งานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อเวลา และความสำเร็จนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการคือพันธะผูกพันหน้าที่การงานและวัตถุประสงค์พร้อมทั้งยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งในด้านที่เป็นผลดีผลเสียและพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ชุติมา ไชยสิทธิ์ (2556) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายระหว่างนักเรียนในเมืองกับนักเรียนนอกเมือง 3) เพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและ 4) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 843 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนและแบบวัดความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติบรรยาย สถิติทดสอบทีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและการวิเคราะห์อิทธิพล ผลการวิจัย พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมี 4 องค์ประกอบคือความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อเพื่อนความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและความรับผิดชอบต่อชุมชนนักเรียนในเมืองและนักเรียนนอกเมืองมีระดับความรับผิดชอบต่อสังคมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โมเดลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (χ^2= 42.54 df = 51 p = .79 GFI = 99 AGFI = 98 RMSEA = .000 RMR = .004) ตัวแปรในโมเดลอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความรับผิดชอบต่อสังคมได้ร้อยละ 82 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความรับผิดชอบต่อสังคมมาก

ที่สุดคือปัจจัยด้านนักเรียนมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .80 ส่วนปัจจัยด้านสังคมและสื่อมวลชนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความรับผิดชอบต่อสังคมโดยส่งผ่านปัจจัยด้านนักเรียนด้วยขนาดอิทธิพล .48

รุ่งฤดี กล้าหาญ ดวงเดือน ศาสตรภัทร และสายสมร เฉลยกิตติ (2558) ทำวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัย พบว่า

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 มี 5 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความอดทน และใฝ่เรียนรู้ ผลการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักเรียนในทุกภูมิภาคมีคะแนนเฉลี่ยการประเมินตนเองในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับพอใช้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าคะแนนเฉลี่ยการประเมินตนเองในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบมีค่าสูงที่สุด รองลงมาคือด้านใฝ่เรียนรู้ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย และความอดทน ผลการประเมินโดยครูประจำชั้นประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านของนักเรียนในแต่ละภูมิภาค พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยการประเมินในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายภูมิภาค พบว่าภาคกลางมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียง เหนือ กรุงเทพมหานคร และภาคใต้

2. รูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 มีองค์ประกอบ 3 ด้านคือ 1) วัตถุประสงค์ 2) หลักการ และ 3) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3. ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและการสอนระดับประถมศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของรูปแบบในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ พบว่า โดยภาพรวมผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าองค์ประกอบของรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

พฤติกรรมที่บ่งชี้ความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ได้แก่

1. ไม่เคยขาดเรียนยกเว้นกรณีเจ็บป่วย
2. ร่วมมือทำงานกลุ่มอย่างเต็มที่
3. ตั้งใจทำงานที่ครูมอบหมายเป็นอย่างดี
4. ทำงานสำเร็จลุล่วงได้ตามเวลา
5. ส่งการบ้านตามเวลาที่กำหนด

งานวิจัยที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อการเรียน มีดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนมีงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ได้แก่ สุภาพร สุดบนิด สมบัติ ท้ายเรือคำ และบังอร กุมพล. (ม.ป.ป.) เทพ เบ็ญจวิไลกุล (2550) ศศิธร วีราวุธ (2552) และ มาริสา วรัตรุจิวงศ์ (2549) งานวิจัยที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ เสรี อินทร์คง (2535) บุศรา จีดลำดวน (2538) เชนิสา ชื่นสุวรรณ

(2539) สำเนียง ศิลป์ประกอบ (2540) สุจิตรา วีระยุทธศิลป์ (2540) ศิริลักษณ์ กล่ำนาค. (2540) รณชัย บุญลือ (2548) จิรัชญา ทิขัตติ (2550) ชัยธวัช อุตเสน (2551) ศิริลักษณ์ ศรีกันต์ (2552) ลักขณา รักเถาว์ (2555) และงานวิจัยของ สิรินทิพย์ สมคิด (2551) ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบทางการเรียน ผลการวิจัย มีดังนี้

สุภาพร สุดบนิด สมบัติ ท้ายเรือคำ และบังอร กุมพล. (ม.ป.ป.) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับทางที่มีต่อความรับผิดชอบทางการเรียน เจตคติต่อการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับเครื่องมือวัดความรับผิดชอบต่อการเรรียน สร้างเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.45 – 0.74 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94

สุเทพ เบ็ญจวิไลกุล (2550) ได้พัฒนาเครื่องมือประเมินความมีวินัยและความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 คุณลักษณะของความมีวินัย ได้แก่ ความตั้งใจ ความเคารพต่อกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ กติกา ความซื่อสัตย์ ความตรงต่อเวลา ความอดทน ความเป็นผู้นำ ความเชื่อมั่นในตนเอง คุณลักษณะของความรับผิดชอบได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อเพื่อน และความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ลักษณะเครื่องมือที่สร้าง เป็นแบบสังเกตความมีวินัยและความรับผิดชอบจำนวน 42 ข้อ โดยให้ครูเป็นผู้สังเกต และแบบวัดความมีวินัยและความรับผิดชอบ จำนวน 42 ข้อ ให้นักเรียนเป็นผู้ตอบแบบวัดเอง การให้คะแนนของเครื่องมือแต่ละชนิดเป็นแบบมาตรประมาณค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ 1 – 4 คะแนน และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างใช้เทคนิคกลุ่มรู้ชัด การหาค่าความเที่ยงของแบบสังเกตความมีวินัยและความรับผิดชอบ โดยครู 2 คน แล้วนำผลจากการสังเกตมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ได้เท่ากับ .87 และ .91 ตามลำดับ การหาค่าความเที่ยงของแบบวัดความมีวินัยและความรับผิดชอบใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค ได้เท่ากับ .84 และ .90 ตามลำดับ

ศศิธร วีราวุธ (2552) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 – ป. 6) และสร้างเกณฑ์ปกติของแบบวัดคุณลักษณะที่สร้างขึ้น เครื่องมือที่สร้างเป็นแบบสถานการณ์มี 3 ตัวเลือก โดยใช้แนวคิดการสร้างตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก แบ่งเป็นระดับก่อนจริยธรรม การปฏิบัติตามแบบแผนกฎเกณฑ์ และการกระทำระดับเหนือกฎเกณฑ์ ตรวจให้คะแนนเป็น 1, 2 และ 3 ตามลำดับ มีจำนวน 50 ข้อ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สร้างใช้แนวคิดของกองวิจัยทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ คือ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง แยกเป็นพฤติกรรมการรักษาป้องกันตนเองด้านสุขภาพและความปลอดภัย การรู้จักหน้าที่ขอบตนเองและการปฏิบัติหน้าที่ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมแยกออกเป็นพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ความรับผิดชอบต่อชุมชน และความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ การหาคุณภาพรายข้อโดยหาค่าอำนาจจำแนกจากสูตร t – test มีค่าอยู่ระหว่าง 5.46 – 21.21 หาความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค ทั้งฉบับมีค่า 0.97 และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ซึ่งพบว่าสอดคล้องกับแนวคิดของกองวิจัยทางการศึกษา สำหรับการหาเกณฑ์ปกติของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ

นักเรียนในช่วงชั้นที่ 2 มีค่าทีปกติอยู่ระหว่าง T22 – T79 เมื่อแบ่งตามระดับชั้นค่าทีปกติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าทีปกติอยู่ระหว่าง T22 – T73 ชั้นทีประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าทีปกติอยู่ระหว่าง T22 – T79 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าทีปกติอยู่ระหว่าง T22 – T79

มาริสา วรัตรุจิวงศ์ (2549) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนหอวัง เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่วัดความรับผิดชอบในการเรียนมีจำนวน 18 ข้อ มี 5 ระดับ หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t – test ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 2.191 – 5.292 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค มีค่าเท่ากับ .8712

เสรี อินทร์คง (2535) ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความรับผิดชอบในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้สัญญาการเรียนกับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. ซึ่งแบบวัดความรับผิดชอบในการเรียนคณิตศาสตร์ปรับปรุงมาจากแบบทดสอบความรับผิดชอบของ วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์ ปี 2527 มีสองตอน ตอนแรกเป็นชนิดข้อความถามการปฏิบัติจำนวน 20 ข้อ มี 3 ตัวเลือกคือ จริง ไม่จริง และไม่แน่ใจ ตอนที่สองเป็นแบบสถานการณ์สมมติ ถ้าอยู่ในสถานการณ์นั้นจะทำอย่างไร โดยมี 3 ตัวเลือกให้ตอบคือ ทำ ไม่ทำ ไม่แน่ใจ ให้คะแนน 3 ระดับคือ 1 2 และ 3 หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t – test มีค่าตั้งแต่ 2.0 ขึ้นไป และมีค่าความเชื่อมั่นที่หาโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค ได้ค่าเท่ากับ 0.95

บุศรา จีดลำดวน (2538) ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ และความรับผิดชอบในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนมินิคอร์สแบบอรรถฐานและการสอนตามคู่มือครู เครื่องมือที่ใช้วัดความรับผิดชอบในการเรียนภาษาอังกฤษปรับปรุงจากของ ประยุทธ พันธ์บัว ปี 2536 จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบมาตรประมาณค่ามี 3 สเกล ให้คะแนน 1 2 และ 3 หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t – test มีค่าระหว่าง 3.30 ถึง 7.18 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาคมีค่าเท่ากับ 0.81

เชนิสา ชื่นสุวรรณ (2539) ได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบในการเรียนและความสนใจในวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบเรียนเป็นคู่ (Learning Cell) กับการสอนตามคู่มือครู สำหรับการวัดความรับผิดชอบใช้แบบวัดของวัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์ ปี 2527 มีลักษณะเป็นสถานการณ์ที่พบเห็นในชีวิตจริงหรืออาจมีโอกาสกระทำด้วยเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า มี 5 ระดับ ให้คะแนน 1 – 5 การหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้ t – test เลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป ได้ 35 ข้อ แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่า ของครอนบาค ได้ค่าเท่ากับ .8086

สำเนียง ศิลป์ประกอบ (2540) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบในการเรียนและความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยบทเรียนสำเร็จรูปกับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนตามคู่มือครู แบบวัดความรับผิดชอบในการเรียนปรับปรุงมาจากงานวิจัยของกิตติพร ปัญญาภิญโญผล ปี 2536 และรตินันท์ ไมตรีจิต ปี 2537 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่ามี 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t – test มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 1.75 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค มีค่าเท่ากับ .83

สุจิตรา วีระยุทธศิลป์ (2540) การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการโคลซและการสอนตามคู่มือครู ประยุกต์เครื่องมือวัดความรับผิดชอบในการเรียนมาจากแบบทดสอบของวัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์ ปี 2527 (ไม่ระบุคุณสมบัติของเครื่องมือ มีแบบวัดภาษาไทยที่น่าสนใจมาก)

ศิริลักษณ์ กล่ำนาค (2540) ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนกับการสอนตามคู่มือครู เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัดความรับผิดชอบในการเรียนมีจำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่ามี 4 ระดับ จำนวน 20 ข้อ หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t – test มีค่าตั้งแต่ 4.25 – 14.07 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.89

รณชัย บุญลือ (2548) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบโดยใช้กิจกรรมที่มีการประเมินผลตามสภาพจริงกับกิจกรรมที่มีการประเมินผลปรกติ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด คือ 1) แบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบมี 3 ฉบับ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของโรงเรียน จำนวน 9 ข้อ แบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อการทำเวรประจำวัน จำนวน 7 ข้อ และแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อการปฏิบัติตนในการเรียน จำนวน 11 ข้อ การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกต ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนที่ได้จากครูสองคน มีค่าตั้งแต่ .863 - .979 2) แบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อการยอมรับผลการกระทำของตนเอง มีทั้งหมด 7 พฤติกรรม จำนวน 21 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบสถานการณ์ 3 ตัวเลือก ให้คะแนน 0 - 2 หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t – test มีค่าตั้งแต่ 1.823 – 6.363 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค มีค่าเท่ากับ .836

จิรัชญา ทิขัตติ (2550) ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบทางการเรียนวิชาภาษาไทยที่ได้รับการสอนแบบร่วมมือ แบบ เอส ที เอ ดี (STAD) และการสอนแบบปกติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี เครื่องมือที่ใช้วัดความรับผิดชอบต่อการเรียน (งานนี้ไม่มีรายละเอียด)

ชัยธวัช อุตเสน (2551) ได้ทำการศึกษาเชิงทดลองเพื่อเปรียบเทียบผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบทางการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ระหว่างทฤษฎียึดบุคคลเป็นศูนย์กลางและทฤษฎีพฤติกรรมนิยมโดยใช้เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามความรับผิดชอบทางการเรียนที่ประกอบด้วยด้านการตรงต่อเวลา การรู้จักหน้าที่ การสนใจใฝ่ศึกษา และการมีส่วนร่วม เป็นแบบมาตรประมาณค่า จำนวน 41 ข้อ หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ item – total correlation และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค

ศิริลักษณ์ ศรีกันต์ (2552) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการกำกับตนเองที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลพลประชานุกูล อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น เครื่องมือที่ใช้วัดความรับผิดชอบด้านการเรียนเป็นแบบสถานการณ์ มี 3 ตัวเลือก ให้คะแนน 1 2 และ 3 ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้านย่อยคือ ด้านการเอาใจใส่ต่อการเรียนและงานที่ทำ จำนวน 8 ข้อ

ด้านการตรงต่อเวลา จำนวน 6 ข้อ ด้านความละเอียดรอบคอบในการทำงาน จำนวน 6 ข้อ และด้านความเพียรพยายาม ความอดทนและการยอมรับผลการกระทำ จำนวน 10 ข้อ หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t – test ได้ค่าอยู่ระหว่าง 2.68 – 7.79 และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค ได้ค่าเท่ากับ .9085

ลักขณา รักเถาว์ (2555) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือวิธี STAD กับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู ซึ่งเครื่องมือที่ใช้วัดความรับผิดชอบเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ โดยกำหนดกรอบการวัดคุณลักษณะ 4 ด้าน คือ ความมีวินัยในตนเอง ความกระตือรือร้น ความเชื่อมั่นในตนเอง และความขยันหมั่นเพียร มีมานะ รวมทั้งหมด 20 ข้อ การให้คะแนนมีน้ำหนักเป็น 3 2 และ 1 ถ้าตอบสม่ำเสมอ บางครั้ง และไม่เคย ตามลำดับ หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t – test ได้ค่าตั้งแต่ 2.02 ขึ้นไป และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค ได้ค่าเท่ากับ 0.80

สิรินทิพย์ สมคิด (2551) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนพรหมคีรีพิทยาคม จังหวัดนครศรีธรรมราช เครื่องมือที่ใช้วัดความรับผิดชอบในการเรียนเป็นแบบมาตราประมาณค่า มี 5 ระดับ จำนวน 18 ข้อ หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t – test ได้ค่าเท่ากับ 2.452 – 8.567 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟ่า ได้ค่าเท่ากับ 0.8009 แบบวัดนิสัยทางการเรียนมี 14 ข้อ 5 ระดับ หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t –test มีค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 2.558 – 7.425 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟ่า ได้เท่ากับ .8323

งานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการกำกับตนเองในการเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการกำกับตนเองเท่าที่พบมี 2 เรื่อง ดังนี้

วิลาวรรณ บุญชัง (2546) ได้ทำวิจัยเรื่องการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดกระบวนการในการกำกับตนเองในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของบันดูรา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา ของจังหวัดปราจีนบุรี เครื่องมือที่สร้างเป็นแบบทดสอบวัดกระบวนการในการกำกับตนเองในการเรียนรู้คณิตศาสตร์แบบข้อความและแบบสถานการณ์ ประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ ด้านการสังเกตตนเอง (self – regulation) ด้านการตัดสินการกระทำของตนเอง (self – judgment) และปฏิกิริยาสะท้อนของตนเอง (self – reaction) แบบวัดที่เป็นข้อความมีด้านละ 40 ข้อ เป็นแบบมาตรประมาณค่ามี 4 ระดับ ให้คะแนน 0 – 3 และแบบสถานการณ์มี 3 ตัวเลือก แต่ละตัวเลือกให้นักเรียนเลือกตอบตามระดับการปฏิบัติของนักเรียนจาก 0 – 3 การทดลองเครื่องมือหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t - testแล้วทำการตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันซึ่งมีโครงสร้างสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของบันดูรา และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างแบบหลายลักษณะหลายวิธี มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงเหมือนสูงกว่า 0.50 นั่นคือมีค่าตั้งแต่ 0.637 ถึง 0.869 และค่าสัมประสิทธิ์เชิงจำแนกมีค่าต่ำกว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงเหมือน มีค่าตั้งแต่ 0.223 ถึง 0.487

ชัยวิชิต เชียรชนะ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง ผลการวิจัยได้ตัวบ่งชี้คุณลักษณะการกำกับตนเองประกอบด้วย ตัวบ่งชี้กระบวนการสังเกตตนเอง (การจัดอุปกรณ์การเรียนอย่างมีระเบียบ การจัดสรรเวลาในการทำแบบฝึกหัด/การบ้าน การปฏิบัติตนตามระเบียบของสถานศึกษา การตรวจทานงานอย่างละเอียด และการตรงต่อเวลา) ตัวบ่งชี้กระบวนการตัดสินใจ (การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในการเรียนรู้ การตัดสินใจอย่างเด็ดขาด และการตัดสินใจอย่างมีหลักการเหตุผล) และตัวบ่งชี้การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (การให้รางวัลกับตนเอง การสะท้อนการปฏิบัติของตนเอง และการแก้ไขปรับปรุงเมื่อทำงานผิดพลาด)

นอกจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการกำกับตนเองในการเรียนแล้ว ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุหรือการศึกษาเกี่ยวกับการจัดกระทำที่มีต่อตัวแปรการกำกับตนเองในการเรียนมีหลายเรื่อง ตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2557 มีดังนี้

วัฒนา เตชะโกมล (2541) ได้ศึกษาปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ปีการศึกษา 2541 ในกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีแบบสอบถามสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม แบบวัดการกำกับตนเองในการเรียน แบบวัดการอบรมเลี้ยงดู แบบทดสอบเชาวน์ปัญญาสแตนดาร์ดโปรเกรสซิฟแมทรีซิส สำหรับแบบวัดการกำกับตนเองในการเรียน กำหนดโครงสร้างแบบวัดจากงานวิจัยของ Printric and De-Groot ปี 1990 และงานวิจัยของ Zimmerman and Martinez-Pons ปี 1986 และ 1988 ในงานวิจัยนี้แบบวัดการกำกับตนเองในการเรียนจึงมี 2 องค์ประกอบ คือ ด้านกลวิธีทางปัญญา จำนวน 34 ข้อ และด้านการกำกับตนเอง 9 ข้อ เป็นแบบมาตรประมาณค่า มี 5 ระดับ หาคุณภาพรายข้อได้แก่ ค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t-test และ item total correlation และหาค่าความเที่ยงโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟ่าได้เท่ากับ .70

ปณิตา นิรมล (2546) ได้พัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามสถานภาพทั่วไป แบบวัดการกำกับตนเองในการเรียน แบบวัดการตั้งเป้าหมายทางการเรียน แบบสอบถามแม่แบบทางการเรียน แบบวัดความวิตกกังวล แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการกับตนเองในการเรียนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของการกำกับตนเองในการเรียนได้ร้อยละ 60.70 ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการกำกับตนเองในการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การตั้งเป้าหมายทางการเรียน ความวิตกกังวล การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเดิม ตามลำดับ สำหรับเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามการกำกับตนเองในการเรียนปรับปรุงจากแบบวัดการกับตนเองในการเรียนของวัฒนา เดชะโกมล (2541) ซึ่งมี 2 องค์ประกอบหลักคือ กลวิธีทางปัญญา มี 32 ข้อ และการกำกับตนเองมี 8 ข้อ เป็นแบบมาตรประมาณค่า มี 5 ระดับ การหาคุณภาพของเครื่องมือใช้การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อทดสอบว่าตัวแปรสังเกตในแต่ละกลุ่มเป็นตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมสำหรับตัวแปรแฝงที่กำหนด หาความเที่ยงโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค มีค่าเท่ากับ .9398

ไอฝน ตาสาลี (2549) ได้ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสุพรรณบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามลักษณะส่วนบุคคล วัดการกำกับตนเองในการเรียน การรับรู้ความสามารถแห่งตน ความวิตกกังวล เป้าหมายในการเรียนแบบมุ่งเรียนรู้ แบบมุ่งปฏิบัติ และแบบเลี่ยงงาน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและแบบอัตตาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงด้านบวกต่อการกำกับตนเองในการเรียน คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การรับรู้ความสามารถแห่งตน และเป้าหมายในการเรียนแบบมุ่งเรียนรู้ ระดับชั้นเรียนมีอิทธิพลทางลบต่อการกำกับตนเองในการเรียน และนอกจากนี้พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีอิทธิพลทางอ้อมด้านบวกต่อการกำกับตนเองในการเรียนโดยส่งผ่านไปทางการรับรู้ความสามารถแห่งตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แบบวัดการกำกับตนเองในการเรียนประยุกต์จากมาตรวัดของฮาร์เตอร์ มีจำนวน 22 ข้อ หาคุณภาพรายข้อโดยใช้วิธี item – total correlation มีค่าอยู่ระหว่าง .699 ถึง .766 และหาความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค มีค่าเท่ากับ .9702

สลิลภรณ์ สุตารักษ์สนธิสุต (2553) ได้ทำการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเองทางคณิตศาสตร์ การยึดตัวแบบในการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และพฤติกรรมการสอนคณิตศาสตร์ของครูจากการรับรู้ของนักเรียนกับการกำกับตนเองในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และเพื่อหาค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวที่ส่งผลต่อการกำกับตนเองในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สำหรับตัวแปรการกำกับตนเองในการเรียนใช้แนวคิดทฤษฎีการกำกับตนเองของซิมเมอร์แมน ซึ่งงานวิจัยนี้ให้ความหมายของการกำกับตนเองในการเรียนว่าหมายถึง การที่นักเรียนมีกลวิธีอันได้แก่ มีการประเมินตนเอง จัดรูปแบบเนื้อหาที่เรียนใหม่เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มีการตั้งเป้าหมายและวางแผนในการเรียน ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนเพิ่มเติม มีการบันทึกเพื่อเตือนความจำ จัดสภาพแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้ที่ง่ายขึ้น ให้รางวัลต่อความสำเร็จและลงโทษต่อความล้มเหลวของตนเอง ท่องซ้ำและจดจำเนื้อหาที่เรียน มีการขอความช่วยเหลือทางสังคมจากเพื่อน ครู หรือคนอื่น ๆ และมีการทบทวนเนื้อหาจากสมุดบันทึก ข้อสอบ หรือสื่อการเรียนต่าง ๆ เพื่อสนับนุนให้มีความรู้และทักษะต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ไปในทิศทางที่ตนเองต้องการโดยมีการรู้คิดของตนเองมีแรงจูงใจและกระทำด้วยตนเอง ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่ามี 5 ระดับ จำนวน 43 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการวิเคราะห์ซ้ำ (reanalysis) ได้แก่ การหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (item total correlation) มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .226 ถึง .678 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค มีค่าเท่ากับ .937

อุรัจฉทาร์ นามรักษ์ (2555) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 28 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์และน้ำหนักความสำคัญระหว่างตัวแปรปัจจัยที่นำมาศึกษาได้แก่ การรับรู้ความสามารถแห่งตน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเปิดรับข่าวสารและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กับการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 28 จำนวน 638 คน สำหรับแบบวัดความสามารถการกำกับตนเองในการเรียน เป็นแบบ

มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งปรับปรุงมาจากเครื่องมือในงานวิจัยของ ภัทรภรณ์ สังข์ทอง (2550) และสลิลภรณ์ สุตารักษ์สนธิสุต (2553) มีจำนวน 25 ข้อ

ชัชวาล เชยสุวรรณ (2556) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำกับตนเองในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตอภิรมย์ฤดี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบวัดการกำกับตนเองในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านองค์ประกอบส่วนบุคคล ด้านพฤติกรรม และด้านสิ่งแวดล้อม มีจำนวน 24 ข้อ เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ให้คะแนน 0 – 4 หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ความสัมพันธ์ของคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (item total correlation) หาค่าความเที่ยงหรือความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของ ครอนบาค ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การกำกับตนเองในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ คือ การยึดตัวแบบทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ความวิตกกังวลในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ความมีวินัยในตนเอง และการตั้งเป้าหมายทางการเรียน ร่วมกันพยากรณ์การกำกับตนเองในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เยาวภา แสนเขียว (2557) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการกำกับตนเองในการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 – 4 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีการกำกับตนเองในการเรียนอยู่ในระดับต่ำ นักศึกษาชั้นปีต่างกันไม่มีผลต่อการกำกับตนเองในการเรียน และนอกจากนี้ยังพบว่าตัวแปรการรับรู้ความสารมารถของตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความวิตกกังวล ส่งผลต่อการกำกับตนเองในการเรียน ตัวแปรเหล่านี้ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการกำกับตนเองในการเรียนได้ร้อยละ 22.30 สำหรับแบบวัดการกำกับตนเองในการเรียนแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ การควบคุมตนเอง และการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม มีจำนวน 20 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่ามี 4 ระดับ ให้คะแนน 0 – 3

ดลหทัย เอกสาร (2547) ได้ทำการเปรียบเทียบการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนเรียนดีชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง ในกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัยเป็นแบบสอบถามการกำกับตนเองในการเรียน รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

ภัทราภรณ์ สังข์ทอง (2550) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาพัฒนาการของการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ตามการรับรู้ความสามารถของตนเองและเพศ ในลักษณะภาคตัดขวาง (ป. 4 ป.5 และ ป.6) โดยเครื่องมือการวิจัยที่เป็นแบบวัดการเรียนรู้การกำกับตนเอง (self – regulated learning) สร้างโดยใช้แนวคิดของพินทริชและเดอร์กรูท (Pintrich and De Groot) ปี 1990 ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ ด้านการใช้กลยุทธ์ทางปัญญา (cognitive strategy use) ซึ่งประกอบด้วยกลยุทธ์ต่าง ๆ คือ การจัดรูปแบบและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบข้อมูล การฝึกซ้ำและการจำ การค้นคว้าหาข้อมูล การทบทวนจากบันทึกต่าง ๆ และด้านการกำกับตนเอง (self – regulation) ประกอบด้วยกลยุทธ์ต่าง ๆ คือ การประเมินตนเอง การตั้งเป้าหมายและการวางแผน การบันทึกและตรวจสอบตนเอง การจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียน การให้รางวัลต่อความสำเร็จและการลงโทษต่อความล้มเหลวของตนเอง และการขอความช่วยเหลือจากสังคม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ให้คะแนน 0 – 4 มีทั้งหมด 30 ข้อ เป็นองค์ประกอบด้านการใช้กลยุทธ์ทางปัญญา 12 ข้อ และด้านการกำกับตนเอง 18 ข้อ นำมาตรวจสอบ

หาคุณภาพของข้อคำถามโดยใช้ item total correlation เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค สำหรับด้านการใช้กลยุทธ์ทางปัญญามีค่าอำนาจจำแนก .4608 ถึง .6131 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8525 และด้านการกำกับตนเอง มีค่าอำนาจจำแนก .3771 ถึง .6333 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9007

จันทร์ขจร มะลิจันทร์ (2554) ได้ทำการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดเชิงเมตาคอกนิชันที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ความตระหนักในการรู้คิด และการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วิธีเรียงสับเปลี่ยนและวิธีจัดหมู่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนบึงสามพันวิทยาคม อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ เครื่องมือที่ใช้วัดการกำกับตนเองในการเรียนเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของซิมเมอร์แมน และมาร์ติเนช พอนส์ (Zimmerman ; & Martinez-Pons) ปี 1986 ซึ่งมีกลวิธีย่อย คือ ด้านการประเมินตนเอง การตั้งเป้าหมายและการวางแผน จดบันทึกการเตือนความจำ การจัดรูปแบบและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสิ่งที่เรียนรู้ การฝึกหัดและการจดจำ การทบทวนจากบันทึกต่าง ๆ การให้รางวัลต่อความสำเร็จและลงโทษต่อความล้มเหลว การค้นหาข้อมูล การจัดสิ่งแวดล้อม และการขอความช่วยเหลือทางสังคม เครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ โดยกำหนดระดับของการปฏิบัติเพื่อสะท้อนการกำกับตนเองในการเรียนรู้คือปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง และไม่เคยปฏิบัติเลย ลักษณะแบบวัดการกำกับตนเองในการเรียนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 4 ระดับ จำนวน 30 ข้อ หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t –t est มีค่าอยู่ระหว่าง 2.24 – 9.90 หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.87

นริศรา คิดเห็น (2557) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลของการให้คำปรึกษากลุ่มที่มีต่อการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนวลจันทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 เครื่องมือที่ใช้วัดการกำกับตนเองในการเรียนเป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตรประมาณค่า ประกอบด้วย 3 กระบวนการ ได้แก่ การสังเกตตนเอง การตัดสินตนเอง และการแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง จำนวน 35 ข้อ มี 5 ระดับ หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้วิธี item total correlation มีค่าอยู่ระหว่าง .20 ถึง .66 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค ได้ค่าเท่ากับ .89

สุระพรรณ พนมฤทธิ์ ศุกร์ใจ เจริญสุข และนันทิกา อนันต์ชัยพัทธนา (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองของนักศึกษาพยาบาลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกัน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามการเรียนรู้โดยการกำกับตนเอง แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเอง และแบบประเมินการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองของนักศึกษาพยาบาล สำหรับแบบสอบถามการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองสร้างตามแนวคิดของ พินทริชและเดอร์กรูท ซึ่งมีโครงสร้างเนื้อหาการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองที่มีองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ ด้านการใช้ยุทธวิธีทางปัญญาและด้านการกำกับตนเอง เครื่องมือเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่าจำนวน 30 ข้อ (ด้านการใช้ยุทธวิธีทางปัญญามี 12 ข้อ และด้านการกำกับตนเองมี 18 ข้อ) แต่ละข้อมี 5 ระดับ ให้คะแนน 0 – 4 จากไม่มีการปฏิบัติจนถึงมีการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .31 ถึง .74 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .90 สำหรับแบบประเมินการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองของนักศึกษาสร้างตามแนวคิดการเรียนรู้ของ พินทริชและเดอร์กรูท มี

โครงสร้างเช่นเดียวกับแบบสอบถามการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองของนักศึกษา เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ เช่นเดียวกัน แต่มีจำนวนข้อทั้งหมด 14 ข้อ ด้านการใช้ยุทธวิธีทางปัญญามี 4 ข้อ และด้านการกำกับตนเองมี 6 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .21 ถึง .64 มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .72

วรัตถ์นันท์ ศรีวิเศษ และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2557) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตน การเรียนรู้โดยการกำกับตนเอง ทักษะทางสังคมและสัมพันธภาพเพื่อการช่วยเหนือของศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลแห่งหนึ่ง สังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับของตัวแปรและเปรียบเทียบตัวแปรเหล่านี้ตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหล่านี้อีกด้วย การสร้างเครื่องมือตัวแปรทางจิตวิทยาเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยการกำกับตนเอง ใช้แนวคิดของซิมเมอร์แมน (Zimmerman) ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ ด้านการวิเคราะห์ภาระหน้าที่ ด้านความเชื่อในตนเอง ด้านการตรวจสอบตนเอง ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการประเมินตนเอง และด้านการกำหนดข้อผูกพันกับตนเอง มีจำนวนทั้งหมด 60 ข้อ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค ได้ค่าเท่ากับ .952

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าที่ผ่านมามีงานวิจัยที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ไม่ได้มุ่งเน้นเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือซึ่งพบว่าส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีต่อตัวแปรการกำกับตนเองในการเรียน และดูผลของการจัดกระทำที่มีต่อการกำกับตนเองในการเรียน ระดับชั้นที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับปริญญาตรี ส่วนระดับชั้นประถมศึกษามีน้อยเพียงเรื่องเดียว เครื่องมือที่ใช้วัดส่วนใหญ่เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า หาคุณภาพรายข้อคือค่าอำนาจจำแนกโดยใช้วิธี item total correlation และ t – test ค่าความเชื่อมั่นหาโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค นอกจากนี้ยังมีการหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน วิธีคุณลักษณะหลากหลายวิธี สำหรับทฤษฎีหรือแนวคิดที่นำมาใช้ในการสร้างเครื่องมือใช้แนวคิดของ Bundura ประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ ด้านการสังเกตตนเอง (self – regulation) ด้านการตัดสินการกระทำของตนเอง (self – judgment) และปฏิกิริยาสะท้อนของตนเอง (self – reaction) การกำกับตนเองตามแนวคิดของ Zimmerman, Printric and De-Groot แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ ด้านการใช้ยุทธวิธีทางปัญญาและด้านการกำกับตนเอง นอกจากนี้ยังมีการแบ่งองค์ประกอบการกำกับตนเองในการเรียนออกเป็น องค์ประกอบด้านส่วนบุคคล ด้านพฤติกรรม และด้านสิ่งแวดล้อม หรือแบ่งองค์ประกอบการกำกับตนเองในการเรียนออกเป็นการสังเกตตนเอง การตัดสินตนเอง และการแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง หรือแบ่งเป็น การควบคุมตนเอง และการควบคุมสิ่งแวดล้อม

กรอล์นนิคและไรอัน (Grolnick and Ryan,1989 อ้างถึงใน วัฒนา เตชะโกมล, 2540 : 51) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับการกำกับตนเองในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับนักเรียนเกรด 3 – 6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อประเมินการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ ได้แก่ แบบให้ความอิสระ แบบให้ความคุ้มครองและแบบเข้มงวดกวดขัน แบบมาตรวัดการกำกับตนเองในการเรียน มาตรวัดความรู้สึกถึงการควบคุมได้ มาตรวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง มาตรวัดการปรับตัว และแบบทดสอบมาตรฐาน MAT PEP ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความอิสระมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการกำกับตนเองในการ

เรียน การรับรู้ความสามารถของตนเอง การปรับตัว เกรดเฉลี่ยและคะแนนแบบทดสอบมาตรฐานวัดผลสัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมีความสัมพันธ์กับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ การรับรู้ความสามารถของตนเองและการปรับตัว การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกการควบคุมได้ของเด็ก

ซิมเมอร์แมนและมาร์ติเนซ-พอนซ์ (Zimmerman and Marinez-Pons, 1990 อ้างถึงใน วัฒนา เตชะโกมล, 2541 : 54) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความแตกต่างของนักเรียนในการกำกับตนเองในการเรียนกับนักเรียนเกรด 5, 8 และ 11 จากโรงเรียนสอนเด็กปัญญาเลิศและโรงเรียนปกติ เครื่องมือที่ใช้เป็นการสอบถามการใช้กลวิธีการกำกับตนเองในการเรียน 14 วิธี และประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองในวิชาคณิตศาสตร์ และการแปลความหมายผล ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีเชาวน์ปัญญาสูงจะมีการรับรู้ความสามารถในการแปลความหมายการรับรู้ความสามารถทางคณิตศาสตร์ และกลวิธีที่ใช้สูงกว่านักเรียนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนเกรด 11 จะใช้กลวิธีกำกับตนเองในการเรียนมากกว่านักเรียนเกรด 8 และนักเรียนเกรด 8 จะใช้กลวิธีกำกับตนเองในการเรียนมากกว่านักเรียนเกรด 5 การรับรู้ความสามารถทางคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์กับการใช้กลวิธีกำกับตนเองในการเรียน นักเรียนหญิงจะใช้กลวิธีจดบันทึกและการเตือน การจัดสภาพแวดล้อมและการตั้งเป้าหมายและการวางแผนมากกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ซาลิสบิวรี (Salisbury, 1999 อ้างถึงใน ปณิตา นิรมล, 2546 : 67) ได้ทำการศึกษาผลของกระบวนการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่มีต่อการกำกับตนเองในการเรียน โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบในการแบ่งแยกนักเรียนออกตามการตั้งเป้าหมาย และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งเป้าหมายกับกลวิธีการกำกับตนเองในการเรียนที่ผู้เรียนใช้ ผู้เข้าร่วมเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 114 คน การศึกษาครั้งนี้ใช้กระบวนการหลายอย่างประกอบคือ Self-Regulated Learning Interview Schedule และ Pattern of Adaptive Learning Survey เพื่อแสดงให้เห็นกลวิธีการกำกับตนเองในการเรียน และการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ของนักเรียนเหล่านี้ โดยกลวิธีการกำกับตนเองที่ถูกใช้บ่อย ๆ คือ การค้นคว้า การจัดการ และเปลี่ยนแปลงข้อมูล การขอความช่วยเหลือจากครู และการตั้งเป้าหมายกับการวางแผน ส่วนกลวิธีการกำกับตนเองที่ไม่ค่อยมีคนใช้คือการท่องจำ การประเมินตนเอง และการทำบันทึก และตรวจสอบ ในด้านการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ นักเรียนส่วนมากตั้งเป้าหมายไว้ที่การพัฒนาทักษะใหม่ ๆ และความเข้าใจ ซึ่งเป็นค่านิยมของการศึกษา จากสิ่งที่พบในการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าการใช้กลวิธีกำกับตนเองในการเรียนนั้นอาจจะมีผลมาจากแรงจูงใจที่มารจากการตั้งเป้าหมาย

งานวิจัยในต่างประเทศ

สำหรับงานวิจัยต่างประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือที่วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบต่อการเรียนและการกำกับตนเองในการเรียนเท่าที่ศึกษามีแต่เพียงงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะเหล่านั้นในเชิงสำรวจและในการจัดกระทำเพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังงานวิจัยต่อไปนี้

เบคอน (Bacon. 1989 : 1289-A อ้างถึงใน สิรินทิพย์ สมคิด, 2551 : 19) ศึกษาพบว่า นักเรียนจะแสดงความรับผิดชอบในการเรียนด้วยคุณลักษณะ 6 ประการ คือ

1. การทำกิจกรรมการเรียน
2. การเชื่อฟังครู
3. การตั้งใจเรียน
4. การเรียนหรือการศึกษาค้นคว้า
5. การพยายามเรียน
6. การทำงานที่ได้รับมอบหมายหรือที่เลือกกระทำ

Lewis (2001) ได้ศึกษามุมมองของนักเรียนต่อวินัยในชั้นเรียนและความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 21 โรงเรียน และโรงเรียนมัธยมศึกษา 21 โรงเรียน จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ครูถูกนักเรียนมองถึงพฤติกรรมที่สะท้อนความไม่เหมาะสมในชั้นเรียนโดยการใช้ระเบียบวินัยบังคับกับนักเรียน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อพัฒนาการความรับผิดชอบและรบกวนการทำงานที่โรงเรียน นอกจากนี้มีเพียงนักเรียนประถมศึกษาเท่านั้นมีแนวโน้มที่ผลักดันเพื่อนร่วมชั้นเรียนต่อหน้าที่ที่รับผิดชอบ ส่วนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาประเมินตัวเองว่าเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบน้อย ส่วนการเสริมพลังให้กับนักเรียนมัธยมนำไปสู่ปฏิกิริยาเชิงลบ

Hussain (2006) ได้ศึกษาผลสะท้อนการบริการแนะแนวต่อทัศนคติทางการเรียน นิสัยทางการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยใช้การศึกษาแบบทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งโปรแกรมแนะแนวดังกล่าวถูกพัฒนาขึ้นมาจากนักวิจัยเพื่อใช้ในการบริการแนะแนวในโรงเรียน นอกจากนี้ใช้การทดลองเพื่อเป็นการสำรวจประสิทธิภาพของโปรแกรมว่าสามารถพัฒนาทัศนคติของนักเรียน นิสัยทางการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้หรือไม่ ผลการวิจัยพบว่า การบริการแนะแนวมีอิทธิพลต่อทัศนคติของนักเรียน นิสัยทางการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Romi, Lewis, และ Katz (2009) ได้ศึกษาความรับผิดชอบของนักเรียนและวินัยในห้องเรียนในประเทศออสเตรเลีย จีน และอิสราเอล ซึ่งการศึกษาดังกล่าวเป็นทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เทคนิคสร้างวินัยในชั้นเรียนของครูกับนักเรียนแต่ละคน กับความรับผิดชอบต่อชุมชนในชั้นเรียนประเทศออสเตรเลีย จีน และอิสราเอล กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวน 5,521 คน ตั้งแต่เกรด 7 ถึง เกรด 12 และครูจำนวน 748 คน โรงเรียนที่ศึกษาในทั้งสามประเทศนั้นประกอบไปด้วยโรงเรียนขนาดใหญ่และเล็ก โดยมีที่ตั้งเรียงตามเศรษฐานะและพื้นที่ภูมิศาสตร์ ซึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าครูที่ใช้เทคนิคสร้างวินัยทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของตนเองและพฤติกรรมต่อเพื่อนๆ

Yin, Lee และ Zhang (2009) ได้ศึกษาความเชื่อทางแรงกระตุ้น การใช้กลยุทธ์ และองค์ประกอบความสัมพันธ์ 2 องค์ประกอบในชั้นเรียนของนักเรียน ได้แก่ ชุมชนการเรียนรู้ของนักเรียนและการสนับสนุนของครู โดยได้ทำการศึกษากับนักเรียนในประเทศฮ่องกง จำนวน 2,206 คน ในระดับเกรด 9 แบบสอบถามในการวิจัยประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ชุมชนการเรียนรู้ของนักเรียน การสนับสนุนของครู และส่วนที่เกี่ยวข้องกับห้องเรียน จากการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สัมพันธ์กันนั้นมีบทบาทที่ส่งเสริมคุณค่าภายในตนเองของนักเรียน การรับรู้ความสามารถของตน และ

การใช้กลยุทธ์ สามารถสะท้อนลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของการเรียนรู้การกำกับตนเองของนักเรียนในชั้นเรียนประเทศฮ่องกง ซึ่งค้นพบสามารถทำให้เข้าใจของความเชื่อทางแรงกระตุ้นของของนักเรียนและการใช้กลยุทธ์ของนักเรียนได้

Acido (2010) ได้ศึกษาทักษะเชิงเหตุผลของนักเรียนมัธยมศึกษา นิสัยทางการเรียน และทัศคติต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการสุ่มตัวอย่างมาศึกษาครั้งนี้ได้จำนวนนักเรียน 150 คน ในช่วงอายุ 15 – 17 ปี เป็นนักเรียนชาย 47 คนและ นักเรียนหญิง 103 คน ซึ่งใช้การออกแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed-method design) เพื่ออธิบายนิสัยทางการเรียนของนักเรียนและทัศนคติต่อการเรียนรู้และทักษะเชิงเหตุผล นอกจากนี้ยังเป็นการหาความสัมพันธ์ของทักษะเชิงเหตุผลกับนิสัยทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า ทักษะความมีเหตุผลมีความสัมพันธ์กับนิสัยทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งนิสัยทางการเรียนมีบทบาทสำคัญต่อทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียน

Labuhn Zimmerman และ Hasselhorn (2010) ได้ศึกษาการกำกับตนเองและความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน จากอิทธิพลการให้ข้อมูลย้อนกลับและมาตรฐานการประเมินตนเอง กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่ได้จากการสุ่มระดับเกรด 5 จำนวน 90 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนนักเรียนที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับมีความตัดสินการประเมินตนเองแม่นยำกว่านักเรียนที่ไม่ได้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งการให้ข้อมูลย้อนกลับสามารถเพิ่มสามารถในการทำนายความสามารถของนักเรียนในชั้นเรียน

Lawrence (2014) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนิสัยทางการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักชั้นมัธยมศึกษา การศึกษาดังกล่าวใช้วิธีการเชิงสำรวจกับกลุ่มนักเรียนจำนวน 300 คน จากโรงเรียนจำนวน 13 แห่ง โดยอาศัยเครื่องมือที่เรียกว่า แบบวัดนิสัยทางการเรียน (study habits inventory) ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นจาก V.G.Anatha และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์รายไตรมาส (Quarterly Achievement Test Questions) ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยโดยใช้ t-test และ ANOVA และทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างนิสัยทางการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

Daniela (2014) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การกำกับตนเอง แรงกระตุ้นและ ความสามารถของนักเรียนระดับอายุ 12 ถึง 14 ปี ในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 270 โรงเรียน โดยใช้การสำรวจจากแบบสอบถามและเอกสารที่เกี่ยวข้อง การกำกับตนเองใช้เครื่องมือที่เรียกว่า แบบสอบถามการกำกับตนเองทางวิชาการ (the Academic Self-Regulation Questionnaire) ส่วนแรงกระตุ้นใช้เครื่องมือแบบสอบถามยุทธวิธีการกระตุ้นเพื่อการเรียนรู้ (Motivational Strategies for Learning Questionnaire) ซึ่งการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าแรงกระตุ้นและการกำกับตนเองในการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับความสามารถทางวิชาการของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศโรมาเนีย การกำกับตนเองทางการเรียนรู้มีผลอย่างมากต่อระดับความสำเร็จของนักเรียน และมีผลต่อแรงกระตุ้นและสามารถของนักเรียนด้วย

Siahi และ Maiyo (2015) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนิสัยทางการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสไปเซอร์ ของประเทศอินเดีย พบว่า นิสัยการเรียนรู้กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์สูงถึง .66 ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าถ้าจะพัฒนาศักยภาพของนักเรียนแล้วนิสัยทางการเรียนควรได้รับความเอาใจใส่

Santha Kumari และ Chamundeswari (2015) ได้ศึกษาแรงกระตุ้นผลสัมฤทธิ์ นิสัยทางการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งการศึกษาดังกล่าวเป็นการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างแรงกระตุ้นผลสัมฤทธิ์ นิสัยทางการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 457 คน ซึ่งมาตรกระตุ้นผลสัมฤทธิ์ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยอาศัยการกระตุ้น ส่วนแบบวัดนิสัยทางการเรียนใช้ทดสอบนิสัยทางการเรียนของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนใช้ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า แรงกระตุ้นผลสัมฤทธิ์ นิสัยทางการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์กันสูง นอกจากนี้นักเรียนที่มาจากต่างกลุ่มโรงเรียนและต่างเพศ ยังพบว่า แรงกระตุ้นผลสัมฤทธิ์ นิสัยทางการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอีกด้วย

Tran (2015) ได้ศึกษาการใช้เทคนิคการจัดการในชั้นเรียนโดยทำนายจากพฤติกรรมเกเร ความรับผิดชอบ และสิ่งรบกวนจิตใจจากการทำงานในโรงเรียน จากนักเรียนจำนวน 498 คน 14 ชั้นเรียนระหว่างเกรด 10 ถึง 12 8 โรงเรียนในหนึ่งจังหวัดของประเทศเวียดนาม ผลการวิจัย พบว่า ครูในประเทศเวียดนามใช้วิธีการลงโทษน้อย ส่วนใหญ่ใช้การอธิปราย แสดงการรับรู้และพูดคุยให้คิด ส่วนการลงโทษมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความรับผิดชอบของนักเรียน

Roache และ Lewis (2016) ได้ศึกษามุมมองของครูต่อผลกระทบของการจัดการในห้องเรียนในความรับผิดชอบของนักเรียน ซึ่งศึกษากับครูโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 145 คน และมัธยมศึกษา 363 คน ในรัฐวิตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย จากการศึกษาพบว่า การจัดการร่วมกันโดยการลงโทษกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและไม่เป็นมิตรทำให้เพิ่มพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและเพิ่มความรบกวนจิตใจของนักเรียน ในทางตรงกันข้ามการจัดการร่วมกันระหว่างการให้รางวัลและการลงโทษ พูดคุยกันตามบริบทในสิ่งที่ถูกต้องจะช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบต่อการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการสร้างเครื่องมือยังมีไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยที่มุ่งพัฒนาหรือปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์เหล่านี้ที่จะให้เกิดแก่ผู้เรียน จึงจำเป็นที่จะต้องมีเครื่องมือที่ดีมีประสิทธิภาพสำหรับการวัดและประเมินเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่บ่งชี้ได้

บทที่ 3
วิธีดำเนินการ

กระบวนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์มิติด้านจิตใจ ได้แก่ ความใฝ่เรียนรู้ทางการเรียน นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบต่อการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีกระบวนการสร้างและพัฒนาดังนี้

ระยะแรก การกำหนดกรอบและนิยามตัวแปรคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์มิติด้านจิตใจ ได้แก่ ความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบ และการกำกับตนเองของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6

2. ศึกษาลักษณะของการสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตลอดจนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3. สัมภาษณ์ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 5 ปี จำนวน 10 คน เพื่อให้อธิบายถึงพฤติกรรมการแสดงออกของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบ และการกำกับตนเอง และรวบรวมความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วสร้างเป็นแบบสำรวจพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียนเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน โดยสำรวจจากครูที่สอนระดับชั้น ป. 6 ม. 3 และ ม. 6 แบบสำรวจนี้มีสองตอน ตอนแรกเป็นการให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับกรอบนิยามที่กำหนดให้ ตอนที่สองให้ยกตัวอย่างพฤติกรรมการแสดงออกหรือสถานการณ์ที่นักเรียนแสดงออกหรือไม่แสดงออกในพฤติกรรมเหล่านั้น นอกจากการใช้แบบสำรวจแล้ว

นอกจากการสำรวจกับครูแล้วยังสำรวจกับนักเรียนระดับชั้น ป. 6 ม. 3 และ ม.6 ที่อยู่โรงเรียนเดียวกับครูที่ใช้ในการสำรวจ โดยแบบสำรวจนี้ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะแต่ละด้าน แล้วให้นักเรียนระบุถึง พฤติกรรม/การกระทำที่ผู้เรียนแสดงออกหรือไม่แสดงออกเกี่ยวกับคุณลักษณะนั้น จำนวนครูและนักเรียนที่ใช้ในการสำรวจดังตาราง 1

ตาราง 1 ตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจนิยามและพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ผู้ให้ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ครู	471	26.6
นักเรียน	1,299	73.4
ระดับชั้นครูที่สอน		
ป.6	113	24.0
ม.3	194	41.2
ม.6	152	32.3
ระดับชั้นนักเรียน		
ป.6	448	34.5
ม.3	478	36.8
ม.6	363	27.9
ประสบการณ์การสอนของครู		
ประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี	210	11.9
ประสบการณ์ 11-20 ปี	123	6.9
ประสบการณ์ 21-30	77	4.4
ประสบการณ์ 31 ปีขึ้นไป	61	3.4

4. นำข้อมูลที่สำรวจได้จากครูและนักเรียนระดับชั้น ป. 6 ม. 3 และ ม.6 และจากเอกสารงานวิจัย มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ แล้วกำหนดนิยามคุณลักษณะอันพึงประสงค์มิติด้านจิตใจ ตลอดจนพฤติกรรมที่บ่งชี้ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์มิติด้านจิตใจ ได้แก่ ความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบต่อการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน

นิยามและองค์ประกอบย่อย ตัวบ่งชี้พฤติกรรมของแต่ละคุณลักษณะที่ได้จากการสำรวจและการวิเคราะห์สังเคราะห์จากเอกสารวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

ความใฝ่เรียนรู้ (putting effort persistently) พบว่าจากการศึกษาของ นิภา วงษ์สุรภินันท์ (2548) ศักดิ์สิทธิ์ สุขบรม (2549) ปิลันญา วงศ์บุญ (2550) ภาณุภัทร ลิ้มจำรูญ (2551) อรัญยายี กลางคาร (2555) ดวงฤทัย ราวะรินทร์ (2556) สิริศักดิ์ อยู่เป็นสุข (2556) พิชญาภา ยมรัตน์ (2556) ประภาพร เหนือไท (2557) และธนพรรณ สว่างวงศ์ (2558) เน้นการสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะด้านใฝ่เรียนรู้และองค์ประกอบย่อยในแต่ละระดับชั้นที่ต่างกัน ซึ่งสามารถสังเคราะห์และจำแนกองค์ประกอบย่อยได้เป็น ความอยากรู้อยากเห็น ความเพียรพยายาม และการศึกษาค้นคว้า

นิสัยทางการเรียน (study habits) พบว่าจากการศึกษาของ ขจรสุดา เหล็กเพชร (2522) ศรีสมร พุ่มสะอาด (2522) สุจิตร ศิริรัตน์ (2522) ปนัดดา พังงา (2537) ฉันทนา กล่อมจิต (2543) กอบพร อินทรตั้ง (2543) วิลาวัลย์ จตุรธำรง (2543) วุฒิพล สกลเกียรติ (2540) สุวดิษฐ์ จตุพร (2547) สกุล มูลแสดง (2549) เกษณี เทศนา (2552) กัลยา นามสงวน (2555) จินตนา ฉัตรบูรภานันท์

(2555) อังคณา ชัยเดชโกสิน (2555) อารี กาญจนหิรัญ (2555) เพ็ญพร ปุกหุต (2557) วรอนงค์ โถทองคำ (2557) และ Brown William F. และ Holtzman, H Wayne. (1956, อ้างถึงใน สุจิตร ศิริรัตน์, 2522) เน้นการศึกษาและพัฒนาเครื่องมือวัดนิสัยทางการเรียน ส่วนHussain (2006) Acido (2010) Lawrence (2014) Siahi และMaiyo (2015) Santha Kumari และChamundeswari (2015) เน้นการศึกษา นิสัยทางการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสามารถสังเคราะห์และจำแนกองค์ประกอบย่อยได้เป็น นิสัยการอ่าน การใส่ใจและเตรียมตัวในการเรียน และการจัดสรรเวลาในการเรียน

ความรับผิดชอบ (responsibilities) พบว่าจากการศึกษาของ โสภาพร เสนีย์โสตร (2550) จรูญ เครือไชย (2551) รณชัย บุญลือ (2548) ณัฏฐณิชา ศรีพิมลปาณี (2551) พรพิมล คงเปีย (2555) บัญชา ท่าทอง (2556) และรุ่งฤดี กล้าหาญ ดวงเดือน ศาสตรภัทร และสายสมร เฉลยกิตติ (2558) สิรินทิพย์ สมคิด (2550) ณัฐจันทร์ หนูหงส์ (2554) และชุติมา ไชยสิทธิ์ (2556) เน้นการสร้างและพัฒนาแบบวัดและเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ ส่วนสุภาพร สุดบนิด สมบัติ ท้ายเรือคำ และบังอร กุมพล. (ม.ป.ป.) เทพเบ็ญจวิไลกุล (2550) ศศิธร วีราวุธ (2552) มาริสา วรัตรุจิวงศ์ (2549) เสรี อินทร์คง (2535) บุศรา จีดลำดวน (2538) เชนิสา ชื่นสุวรรณ (2539) สำเนียง ศิลป์ประกอบ (2540) สุจิตรา วีระยุทธศิลป์ (2540) ศิริลักษณ์ กล่ำนาค. (2540) รณชัย บุญลือ (2548) จิรัชญา ทิขัตติ (2550) ชัยธวัช อุตเสน (2551) ศิริลักษณ์ ศรีกันต์ (2552) ลักขณา รักเถาว์ (2555) และ สิรินทิพย์ สมคิด (2551) เน้นการสร้างและพัฒนาแบบวัดและศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ส่วนLewis (2001) Romi Lewis และ Katz (2009) Tran (2015) และRoache และLewis (2016) เน้นการศึกษาความรับผิดชอบของนักเรียนในชั้นเรียน ซึ่งสามารถสังเคราะห์และจำแนกองค์ประกอบย่อยได้เป็น ความเอาใจใส่จดจ่อต่อการเรียน และ การปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับในการเรียน

การกำกับตนเอง (self-regulation) พบว่าจากการศึกษาของ วิลาวรรณ บุญชัง (2546) ชัยวิชิต เชียรชนะ (2553) เน้นการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการกำกับตนเอง ส่วนวัฒนา เตชะโกมล (2541) ปณิตา นิรมล (2546) ไอฝน ตาสาลี (2549) สลิลภรณ์ สุตารักษ์สนธิสุต (2553) อุรัจฉทาธ์ นามรักษ์ (2555) ชัชวาล เชยสุวรรณ (2556) เยาวภา แสนเขียว (2557) ดลหทัย เอกสาร (2547) ภัทราภรณ์ สังข์ทอง (2550) จันทร์ขจร มะลิจันทร์ (2554) นริศรา คิดเห็น (2557) สุระพรรณ พนมฤทธิ์ ศุกร์ใจ เจริญสุข และนันทิกา อนันต์ชัยพัทธนา (2554) วรัตถ์นันท์ ศรีวิเศษ และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2557) Grolnick and Ryan (1989, อ้างถึงใน วัฒนา เตชะโกมล, 2540) Zimmerman and Marinez-Pons (1990, อ้างถึงใน วัฒนา เตชะโกมล, 2541) Salisbury, (1999, อ้างถึงใน ปณิตา นิรมล, 2546) เน้นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเกี่ยวกับการจัดกระทำที่มีต่อตัวแปรการกำกับตนเอง ส่วนYin Lee และZhang (2009) Labuhn Zimmerman และ Hasselhorn (2010) และDaniela (2014) เน้นการศึกษาการกำกับตนเอง ความเชื่อทางแรงกระตุ้น การใช้กลยุทธ์ในการเรียน ซึ่งสามารถสังเคราะห์และจำแนกองค์ประกอบย่อยได้เป็น กลยุทธ์ทางปัญญา และการกำกับตนเอง

ดังนั้นองค์ประกอบย่อย ตัวบ่งชี้พฤติกรรมของแต่ละคุณลักษณะที่ได้จากการสำรวจและการวิเคราะห์สังเคราะห์จากเอกสารวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแสดงได้ตามตาราง 2 มีดังนี้

ตาราง 2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ องค์ประกอบย่อย และพฤติกรรมบ่งชี้ของแต่ละคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะ	องค์ประกอบย่อย	พฤติกรรมบ่งชี้
ความใฝ่เรียนรู้ (putting effort persistently)	ความอยากรู้อยากเห็น	- อยากรู้อยากเห็น - สนใจสิ่งรอบข้าง - ซักถามข้อสงสัยระหว่างเรียน
	ความเพียรพยายาม	- การติดตามข่าวสารการเรียนอยู่เสมอ - ชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ
	การศึกษาค้นคว้า	- การใช้เวลาว่างเพื่อประโยชน์ทางการเรียน - การแสวงหาแนวทางใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียน
นิสัยทางการเรียน (study habits)	นิสัยการอ่าน	- รักการอ่าน - การทบทวนบทเรียน - การทำสมาธิ
	การใส่ใจและเตรียมตัวในการเรียน	- การจดบันทึกการบรรยาย - การเตรียมตัวสำหรับการเรียนการสอบ
	การจัดสรรเวลาในการเรียน	- การแบ่งเวลาเรียนและการทำงานอย่างเหมาะสม
ความรับผิดชอบทางการเรียน (responsibilities)	ความเอาใจใส่จดจ่อต่อการเรียน	- การทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ - การส่งงานที่ได้รับมอบหมาย - การตั้งใจเรียน
	การปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับในการเรียน	- การเข้าชั้นเรียนตรงเวลา - การเตรียมอุปกรณ์การเรียนมาครบถ้วน - การปฏิบัติตามข้อกำหนดในการเรียน - การยอมรับการกระทำที่ผิดพลาดเกี่ยวกับการเรียน
การกำกับตนเองในการเรียน (self-regulation)	กลยุทธ์ทางปัญญา	- การท่องจำ - การใช้เครื่องช่วยจำ - การทบทวนการเรียน - การค้นหาข้อมูล - การจัดรูปแบบและปรับปรุงรูปแบบ
	การกำกับตนเอง	- การตั้งเป้าหมาย - การวางแผนทางการเรียน - การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียน - การขอความช่วยเหลือ - การให้รางวัลต่อความสำเร็จหรือการลงโทษต่อความล้มเหลวของตนเอง

ระยะที่สอง ปฏิบัติการสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์มิติด้านจิตใจ ได้แก่ ความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบต่อการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6

1. คัดเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการสร้างเครื่องมือวัดด้านจิตพิสัย หรือนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้เรียนวิชาการวัดและประเมิน การสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะ และมีประสบการณ์ในการสอนมาแล้วอย่างน้อยสองปี ร่วมกับคณะผู้วิจัย (รายละเอียดตามภาคผนวก ก) ออกข้อสอบตามนิยามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีลักษณะของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

ลักษณะข้อคำถาม

เป็นข้อคำถามที่วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4 ด้าน ได้แก่ ความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบต่อการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน ด้านละ 10 ข้อ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 รวมระดับชั้นละ 40 ข้อ

โจทย์ กำหนดสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวันของการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งได้จากการสำรวจพฤติกรรมการแสดงออกหรือไม่แสดงออก สถานการณ์เหล่านี้ต้องมีความเป็นไปได้สำหรับนักเรียนแต่ละระดับชั้น

ตัวเลือก เป็นพฤติกรรมทั้งที่สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่บ่งชี้แต่ละคุณลักษณะนั้น แต่ละระดับชั้นสร้างตัวเลือกของโจทย์แต่ละสถานการณ์ จำนวน 3 ตัวเลือกเท่ากัน เพราะต้องการพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงคุณลักษณะนั้นเพียงตัวเลือกเดียว อีกสองตัวเลือกเป็นพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับคุณลักษณะนั้น และการเลือกตอบผู้สอบต้องอ่านโจทย์และเลือกตอบให้ตรงกับพฤติกรรมของตนเองให้มากที่สุดและเร็ว ซึ่งการตอบโดยการพิจารณาคำตอบครั้งแรกจะมีโอกาสได้คำตอบที่ตรงกับพฤติกรรมตนเองมากที่สุด ดังนั้น จำนวนตัวเลือก 3 ตัวเลือก จึงเป็นจำนวนตัวเลือกที่พอเหมาะกับการสร้างแบบวัดคุณลักษณะในครั้งนี้ เพื่อจะได้คำตอบที่ตรงกับพฤติกรรมตนเอง เพียงแต่พฤติกรรมการแสดงออกจะแตกต่างกันไปตามระดับชั้นของผู้เรียน

การให้คะแนนแบบ 1 – 0 ถ้าตอบตัวเลือกที่มีพฤติกรรมบ่งชี้เกี่ยวกับคุณลักษณะนั้นจะได้ 1 คะแนน แต่ถ้าตอบตัวเลือกที่ไม่ใช่พฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะนั้นจะได้ 0 คะแนน

ตัวอย่างเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์\ด้านความใฝ่เรียนรู้
องค์ประกอบย่อย ความอยากรู้อยากเห็น
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
สถานการณ์

ตอนเช้าขณะที่นารีเดินเข้ามาในโรงเรียน เห็นเพื่อนของตนยืนรวมกับคตนอื่นเหมือนกำลังดูการสาธิตอะไรสักอย่าง ถ้านักเรียนเป็นนารีนักเรียนจะทำอย่างไร

ก. เดินผ่านเพื่อไปห้องเรียน
ข. ถามเพื่อนภายหลังว่ามีการสาธิตอะไร
ค. เข้าไปดูว่าเขาทำอะไรกัน

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียนจัดนิทรรศการสัปดาห์วันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ ครูได้บอกนักเรียนว่างานนี้มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่น่าสนใจ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ถ้ามีเวลาว่างก็เข้าชม

ข. กิจกรรมก็คงซ้ำ ๆ เหมือนเดิม

ค. เข้าชมนิทรรศการอย่างตั้งใจ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

นักเรียนนัดกับเพื่อนเพื่อไปสมัครเรียนดินตรีที่สถานที่แห่งหนึ่งที่ยังไม่เคยไป แต่นักเรียนไปก่อนเวลานัด พฤติกรรมใดที่นักเรียนคิดว่าจะทำระหว่างรอ

ก. โทรแจ้งเพื่อนว่ามาถึงแล้ว

ข. วางแผนว่าสมัครเสร็จแล้วจะไปไหนกันต่อ

ค. เดินรอบ ๆ บริเวณนั้นเพื่อศึกษาข้อมูล

2. ประชุมปฏิบัติการวิพากษ์ข้อสอบระหว่างวันที่ 10 – 15 กันยายน 2559 เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อคำถาม โดยคณะผู้วิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิอีก 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรชัย โกศิยะกุล ข้าราชการบำนาญสาขาการวัดผลการศึกษา อาจารย์อรุณศรี กุมุท ข้าราชการบำนาญ สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา และอาจารย์ขรรค์ชัย คงเสน่ห์ ข้าราชการบำนาญ สาขาการวัดผลการศึกษา ร่วมกันวิพากษ์ ปรับปรุง ข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้กับนักเรียนแต่ละระดับชั้น และตัวเลือกว่ามีความเป็นไปได้หรือไม่ อีกทั้งภาษาที่ใช้ไม่ฟุ่มเฟือย อ่านแล้วกระชับ เข้าใจง่าย และตัวเลือกมีทางเป็นไปได้ที่จะเกิดพฤติกรรมนั้น คณะผู้วิพากษ์ร่วมกันวิพากษ์และปรับปรุงข้อคำถามให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนิยามและครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อคำถามว่าวัดได้ถูกต้องตามนิยามและครอบคลุมคุณลักษณะนั้นหรือไม่ หากพบข้อคำถามใดไม่สอดคล้องกับนิยามคุณลักษณะหรือภาษาที่ใช้ในข้อคำถามอ่านแล้วคลุมเครือหรือมีความเป็นไปได้น้อย ทำการปรับปรุงและนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากครูและนักเรียนมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงข้อคำถามและตัวเลือก

3. รวบรวมข้อคำถามที่ผ่านการพิจารณาจากคณะผู้วิพากษ์จัดพิมพ์แยกตามระดับชั้น แล้วนำไปทดลองเพื่อหาคุณภาพรายข้อกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับชั้น จากตัวอย่างที่อยู่ในโรงเรียนในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในช่วงวันที่ 26 กันยายน 2559 – 7 ตุลาคม 2559 ดังรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ตาราง 3 จำนวนนักเรียนแต่ละระดับชั้นของโรงเรียนที่ใช้เป็นตัวอย่างในการทดลองเครื่องมือ

ชื่อโรงเรียน	อำเภอ	จังหวัด	จำนวนคน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6			
1. โรงเรียนสายน้ำทิพย์	คลองเตย	กรุงเทพฯ	50
2. โรงเรียนสุเหร่าคลองจั่น	เขตบางกะปิ	กรุงเทพฯ	40
3. โรงเรียนประถมธรรมศาสตร์	คลองหลวง	ปทุมธานี	51
4. โรงเรียนชุมชนวัดสมรโกฏิ(อยู่พูนราษฎร์บำรุง)	เมือง	นนทบุรี	65
5. โรงเรียนวัดน้ำพุ (สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 54)	เมือง	ราชบุรี	35
6. โรงเรียนบึกริม	อรัญประเทศ	สระแก้ว	19
7. โรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์	เมือง	พิษณุโลก	53
8. โรงเรียนศรีอรุโณทัย	เมือง	ระนอง	40
9. โรงเรียนหลักเมือง	เมือง	มหาสารคาม	46
รวม			399
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3			
1. โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์	เขตประเวศ	กรุงเทพฯ	75
2. โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์	สามพราน	นครปฐม	75
3. โรงเรียนบึกริม	อรัญประเทศ	สระแก้ว	20
4. โรงเรียนเบญจมราชูทิศ	เมือง	จันทบุรี	40
5. โรงเรียนบ้านลาดวิทยา	บ้านลาด	เพชรบุรี	48
6. โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช	เมือง	อุบลราชธานี	40
7. โรงเรินโป่งหม้อข้าว	บางระกำ	พิษณุโลก	17
8. โรงเรียนบ้านกร่าง	เมือง	พิษณุโลก	49
9. โรงเรียนผดุงนารี	เมือง	มหาสารคาม	48
รวม			412
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6			
1. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา	ปทุมวัน	กรุงเทพฯ	48
2. โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ประเวศ	ประเวศ	กรุงเทพฯ	50
3. โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์	สามพราน	นครปฐม	60
4. โรงเรียนบ้านกร่าง	เมือง	พิษณุโลก	37
5. โรงเรียนจ่านกร้อง	เมือง	พิษณุโลก	32
6. โรงเรียนบ้านลาดวิทยา	บ้านลาด	เพชรบุรี	49

ตาราง 3 (ต่อ)

ชื่อโรงเรียน	อำเภอ	จังหวัด	จำนวนคน
7. โรงเรียนเบญจมราชูทิศ	เมือง	จันทบุรี	40
8. โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช	เมือง	อุบลราชธานี	40
9. โรงเรียนสาธิตมัธยม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	เมือง	มหาสารคาม	47
รวม			403

4. นำผลการตอบข้อคำถามของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นมาบันทึกลงในไฟล์ข้อมูล ถ้าตอบ ก ให้ลงรหัสเป็น 1 ตอบ ข ลงรหัสเป็น 2 และตอบ ค ลงรหัสเป็น 3 แล้วใช้โปรแกรมทางสถิติวิเคราะห์ค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามรายข้อโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พอยท์ไบซีเรียล โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อที่ผ่านเกณฑ์ใช้ได้โดยมีค่าความยากตั้งแต่ .20 ถึง .80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป

5. ปรับปรุงข้อคำถาม ระหว่างวันที่ 13 - 18 ตุลาคม 2559 โดยคณะผู้วิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดผล และประชุมปฏิบัติการในวันที่ 16 ตุลาคม 2559 โดยเชิญครูที่มีประสบการณ์ในการสอนและเป็นนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้เรียนรายวิชาการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย รวมทั้งหมด 11 คน ร่วมกันพิจารณาผลการวิเคราะห์เป็นรายข้อ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาปรับปรุงข้อคำถามดังนี้

5.1 สำหรับตัวเลือกถูก พิจารณาจากค่า p และ ค่า r ให้เป็นไปตามเกณฑ์การคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกติดลบ หรือข้อที่มีสัดส่วนของคนเลือกตอบตัวเลือกนั้นน้อย นำมาพิจารณาความเป็นไปได้ของข้อคำถามและตัวเลือกว่ามีโอกาสที่จะเกิดขึ้นในบริบทของนักเรียนหรือไม่ หรือข้อคำถามนั้นบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการวัดหรือไม่ ทำการปรับปรุงให้มีความถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น

5.2 สำหรับตัวลวง พิจารณาจากค่า p และ ค่า r ให้มีค่ามากกว่าศูนย์ ถ้าหากตัวลวงใดที่มีค่า r ต่ำหรือติดลบ ให้พิจารณาปรับปรุง หรือตรวจสอบว่าข้อความหรือพฤติกรรมที่ระบุในตัวเลือกนั้นมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วทำการปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจนขึ้น

5.3 ข้อคำถามใดที่มีสัดส่วนของการเลือกตอบแต่ละตัวเลือกมีค่าพอกัน ให้พิจารณาโจทย์และตัวเลือกเหล่านั้นให้มีความชัดเจนและบ่งชี้ถึงพฤติกรรมที่แทนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการจะวัดได้

จากการประชุมปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงข้อคำถามและตัวเลือกของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการวัด ได้ผลดังตาราง 4

ตาราง 4 สรุปผลการปรับปรุงโจทย์ข้อคำถามและตัวเลือกของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

	ข้อ	โจทย์	ตัวเลือก
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6			
ตอนที่ 1 ความใฝ่เรียนรู้	1	ปรับข้อความโจทย์ข้อ 1 วรรคแรกแก้เป็น “ครูได้พานักเรียนไปร่วมงานทอดกฐินที่วัด”	-
	2	-	ปรับปรุงตัวเลือก 2 เป็น ถามเพื่อนภายหลังว่ามีการสาธิตอะไร
ตอนที่ 3 ความรับผิดชอบทางการเรียน	22	โจทย์ตัดคำว่า “มอบหมาย” ออก	ปรับปรุงตัวเลือก 2 เป็น ไม่จำเป็นต้องอ่านในสัปดาห์ที่ต้องไปประกวด
ตอนที่ 4 การกำกับตนเองในการเรียน	36	-	ปรับปรุงตัวเลือก 2 เป็น ถามครูว่าสอนอะไรไปแล้วบ้าง
	40	-	ปรับปรุงตัวเลือก 3 ตัดคำว่า “แบ่งเวลา” ออก
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3			
ตอนที่ 1 ความใฝ่เรียนรู้	4	-	ปรับปรุงตัวเลือก 3 เป็นขอแบ่งน้ำผลไม้จากเพื่อนกลุ่มอื่น แล้วเข้าห้องเรียน
	5	-	ปรับปรุงตัวเลือก 2 เป็น บอกกับผู้ปกครองว่าต้องเรียนชดเชยที่โรงเรียนไปด้วยไม่ได้
ตอนที่ 3 ความรับผิดชอบทางการเรียน	24	-	ปรับปรุงตัวเลือก 1 เป็นบอกครูถึงเหตุจำเป็น
	25	-	ปรับปรุงตัวเลือก 3 เป็นเขียนเล่าถึงวิธีการประดิษฐ์ที่สำเร็จ
	26	-	ปรับปรุงตัวเลือก 1 เป็น บอกครูเพื่อของบมาสนับสนุน
ตอนที่ 4 การกำกับตนเองในการเรียน	34	ตัดคำว่า “ปีนี้” ออกจากโจทย์	ปรับตัวเลือก 3 เป็น จ้างดีไซเนอร์ออกแบบพาน
	37	ตัดข้อความ “เพิ่มเติมความรู้ส่วนที่ขาดหายไปจากชั้นเรียน” และปรับใหม่เป็น “ความรู้นอกเหนือจากที่ครูสอนในชั้นเรียน”	-
	40	ตัดโจทย์ข้อ 40 ออกเพราะซ้ำกับข้อ 39	-

ตาราง 4 (ต่อ)

	ข้อ	โจทย์	ตัวเลือก
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6			
ตอนที่ 1 ความใฝ่เรียนรู้	4	ตัดข้อความวรรคสุดท้ายของโจทย์ออก และแก้ใหม่เป็น “และอยากนำไปเล่าต่อให้เพื่อนคนอื่นฟัง นักเรียนจะทำอย่างไร”	ปรับปรุงตัวเลือก 2 เป็นจดบันทึกข้อความนั้น
	7	ปรับโจทย์เป็น “โรงเรียนพานักเรียนไปทัศนศึกษายังแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ นักเรียนควรปฏิบัติตนเช่นใด”	-
	10	ปรับข้อความวรรคสุดท้ายของโจทย์ออก แล้วแก้เป็น “นักเรียนจะทำอย่างไร”	-
	11	โจทย์ข้อนี้วัดคุณลักษณะการกำกับตนเองในการเรียน จึงนำไปไว้ในตอนที่ 4	-
ตอนที่ 2 นิสัยทางการเรียน	14	โจทย์ข้อนี้บ่งชี้ถึงเรื่องของการแบ่งเวลาในการเรียน	-
	15	โจทย์ข้อนี้วัดคุณลักษณะการกำกับตนเองในการเรียน	-
	16	โจทย์ข้อนี้วัดคุณลักษณะการกำกับตนเองในการเรียน	ปรับปรุงตัวเลือก 1 และแก้ไขคำพิมพ์ผิดเป็น ตั้งใจและมุ่งมั่นอ่านหนังสืออย่างเต็มที่ที่จะให้เกรดดีขึ้น
ตอนที่ 3 ความรับผิดชอบทางการเรียน	31	เพิ่มคำว่า “นักเรียน” ในข้อความก่อนวรรคสุดท้าย และโจทย์ข้อนี้วัดคุณลักษณะนิสัยทางการเรียน	-
	41	-	ปรับปรุงตัวเลือก 3 เป็น บอกเพื่อนคนที่ออกแบบเก่งๆ เป็นคนทำ

จากผลการพิจารณาและปรับปรุงโจทย์คำถามและตัวเลือก คณะผู้วิจัยทำการสร้างข้อคำถามเพิ่มเติมเพื่อให้วัดได้ครอบคลุมกับองค์ประกอบย่อย ได้จำนวนข้อแต่ละคุณลักษณะ ดังตาราง 5

ตาราง 5 จำนวนข้อของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์มิติด้านจิตใจแต่ละด้าน แต่ละระดับชั้น

		จำนวนข้อที่ได้		
คุณลักษณะ	องค์ประกอบย่อย	ป.6	ม.3	ม.6
ความใฝ่เรียนรู้ (putting effort persistently)	ความอยากรู้อยากเห็น	4	5	5
	ความเพียรพยายาม	4	3	3
	การศึกษาค้นคว้า	4	6	2
นิสัยทางการเรียน (study habit)	นิสัยการอ่าน	4	5	6
	การใส่ใจและเตรียมตัวในการเรียน	4	4	3
	การจัดสรรเวลาในการเรียน	2	2	3
ความรับผิดชอบ (responsibility)	ความเอาใจใส่จดจ่อต่อการเรียน	7	5	5
	การปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับในการเรียน	6	6	5
การกำกับตนเอง (self-regulation)	กลยุทธ์ทางปัญญา	6	5	7
	การกำกับตนเอง	4	6	7
รวมทั้งหมด		45	45	46

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สร้างขึ้นในครั้งแรกนำไปทดลองกับนักเรียนที่เป็นตัวอย่างในแต่ละระดับชั้น นำมาตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์หาคุณภาพได้แก่ ค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก ได้ผลดังตาราง 6 – 8

ผลการวิเคราะห์คุณภาพรายตัวเลือก

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ข้อ	เฉลย	ตัวเลือก 1		ตัวเลือก 2		ตัวเลือก 3		ผลการวิเคราะห์
		p	r	p	r	p	r	
1	1)	*0.75*	*0.23*	0.17	0.16	0.08	0.14	ใช้ได้
2	3)	0.15	0.21	0.18	0.00	*0.66*	*0.17*	ปรับปรุง
3	2)	0.40	0.32	*0.55*	*0.35*	0.05	0.04	ใช้ได้
4	2)	0.05	0.28	*0.91*	*0.42*	0.04	0.30	ปรับปรุง
5	1)	*0.71*	*0.49*	0.23	0.29	0.06	0.40	ใช้ได้
6	1)	*0.64*	*0.48*	0.10	0.22	0.26	0.37	ใช้ได้
7	3)	0.08	0.10	0.22	0.43	*0.70*	*0.44*	ใช้ได้
8	1)	*0.79*	*0.46*	0.07	0.31	0.15	0.32	ใช้ได้
9	3)	0.18	0.30	0.18	0.32	*0.64*	*0.49*	ใช้ได้
10	1)	*0.40*	*0.30*	0.46	0.01	0.13	0.42	ใช้ได้
11	2)	0.46	0.09	*0.51*	*0.17*	0.03	0.26	ปรับปรุง
12	3)	0.31	0.12	0.05	0.13	*0.65*	*0.18*	ปรับปรุง
13	2)	0.28	0.43	*0.65*	*0.50*	0.07	0.16	ใช้ได้
14	2)	0.08	0.41	*0.69*	*0.51*	0.23	0.30	ใช้ได้
15	3)	0.06	0.31	0.34	0.28	*0.60*	*0.42*	ใช้ได้
16	1)	*0.55*	*0.43*	0.34	0.24	0.11	0.32	ใช้ได้
17	3)	0.15	0.34	0.07	0.28	*0.78*	*0.47*	ใช้ได้
18	1)	*0.70*	*0.60*	0.17	0.32	0.13	0.47	ใช้ได้

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ	เฉลย	ตัวเลือก 1		ตัวเลือก 2		ตัวเลือก 3		ผลการวิเคราะห์
		p	r	p	r	p	r	
19	1)	*0.40*	*0.28*	0.28	0.26	0.32	0.04	ใช้ได้
20	2)	0.04	0.21	*0.73*	*0.60*	0.23	0.53	ใช้ได้
21	1)	*0.67*	*0.43*	0.17	0.49	0.16	0.04	ใช้ได้
22	2)	0.44	0.13	*0.49*	*0.06*	0.07	0.37	ปรับปรุง
23	1)	*0.71*	*0.41*	0.19	0.22	0.10	0.34	ใช้ได้
24	2)	0.12	0.29	*0.69*	*0.51*	0.19	0.34	ใช้ได้
25	2)	0.38	0.14	*0.51*	*0.40*	0.11	0.43	ใช้ได้
26	2)	0.10	0.37	*0.77*	*0.48*	0.12	0.26	ใช้ได้
27	2)	0.08	0.33	*0.77*	*0.50*	0.15	0.33	ใช้ได้
28	3)	0.12	0.31	0.14	0.35	*0.73*	*0.50*	ใช้ได้
29	1)	*0.56*	*0.27*	0.39	0.19	0.04	0.20	ใช้ได้
30	3)	0.20	0.38	0.09	0.23	*0.70*	*0.49*	ใช้ได้
31	2)	0.28	0.07	*0.47*	*0.34*	0.24	0.31	ใช้ได้
32	1)	*0.46*	*0.44*	0.20	0.31	0.32	0.19	ใช้ได้
33	2)	0.10	0.27	*0.80*	*0.41*	0.09	0.27	ใช้ได้
34	2)	0.34	0.01	*0.50*	*0.17*	0.14	0.18	ปรับปรุง
35	1)	0.66	0.52	0.22	0.28	0.11	0.38	ใช้ได้
36	1)	*0.43*	*0.23*	0.42	-.02	0.14	0.34	ใช้ได้และปรับตัวเลือก
37	1)	*0.72*	*0.55*	0.14	0.36	0.12	0.37	ใช้ได้
38	1)	*0.45*	*0.28*	0.24	0.01	0.29	0.29	ใช้ได้
39	1)	*0.46*	*0.46*	0.37	0.29	0.14	0.24	ใช้ได้
40	3)	0.26	0.32	0.27	0.20	*0.44*	*0.47*	ใช้ได้

จากตาราง 6 ข้อคำถามที่วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนข้อที่ผ่านเกณฑ์ใช้ได้ จำนวน 34 ข้อ และจำนวนข้อที่ต้องปรับปรุง 6 ข้อ

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ข้อ	เฉลย	ตัวเลือก 1		ตัวเลือก 2		ตัวเลือก 3		ผลการวิเคราะห์
		p	r	p	r	p	r	
1	2)	0.28	0.21	*0.68*	*0.30*	0.04	0.22	ใช้ได้
2	2)	0.32	0.29	*0.58*	*0.39*	0.09	0.19	ใช้ได้
3	1)	*0.64*	*0.45*	0.29	0.35	0.07	0.22	ใช้ได้
4	3)	0.38	-0.02	0.08	0.33	*0.54*	*0.16*	ปรับปรุง
5	2)	0.31	0.16	*0.45*	*0.24*	0.24	0.10	ใช้ได้
6	3)	0.07	0.26	0.23	0.38	*0.71*	*0.49*	ใช้ได้
7	1)	*0.70*	*0.33*	0.18	0.28	0.12	0.14	ใช้ได้
8	3)	0.16	0.27	0.20	0.24	*0.63*	*0.41*	ใช้ได้
9	1)	*0.47*	*0.28*	0.36	0.13	0.17	0.20	ใช้ได้
10	1)	*0.63*	*0.44*	0.26	0.23	0.11	0.37	ใช้ได้
11	2)	0.24	0.22	*0.66*	*0.36*	0.10	0.23	ใช้ได้
12	1)	*0.39*	*0.21*	0.22	0.29	0.39	-0.04	ใช้ได้ และปรับปรุงตัวเลือก
13	1)	*0.79*	*0.48*	0.12	0.40	0.09	0.23	ใช้ได้
14	3)	0.17	0.37	0.16	0.24	*0.67*	*0.48*	ใช้ได้
15	1)	*0.52*	*0.31*	0.31	0.15	0.17	0.23	ใช้ได้
16	1)	*0.41*	*0.27*	0.37	0.22	0.22	0.07	ใช้ได้
17	1)	*0.58*	*0.30*	0.10	0.40	0.32	0.06	ใช้ได้
18	1)	*0.20*	*0.13*	0.44	-0.06	0.35	0.17	ปรับปรุง
19	2)	0.44	0.23	*0.39*	*0.31*	0.17	0.10	ใช้ได้
20	2)	0.33	0.21	*0.47*	*0.34*	0.19	0.19	ใช้ได้
21	3)	0.43	0.06	0.13	0.34	*0.44*	*0.29*	ใช้ได้
22	3)	0.26	0.32	0.17	0.39	*0.57*	*0.59*	ใช้ได้
23	3)	0.16	0.29	0.13	0.28	*0.70*	*0.44*	ใช้ได้
24	1)	*0.57*	*0.21*	0.28	0.09	0.15	0.16	ใช้ได้
25	3)	0.42	0.16	0.33	0.05	*0.25*	*0.24*	ใช้ได้
26	3)	0.31	0.02	0.25	0.24	*0.43*	*0.23*	ใช้ได้

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ	เฉลย	ตัวเลือก 1		ตัวเลือก 2		ตัวเลือก 3		ผลการวิเคราะห์
		p	r	p	r	p	r	
27	1)	*0.72*	*0.41*	0.08	0.28	0.19	0.26	ใช้ได้
28	3)	0.11	0.32	0.19	0.15	*0.70*	*0.35*	ใช้ได้
29	2)	0.13	0.34	*0.51*	*0.24*	0.36	0.01	ใช้ได้
30	2)	0.15	0.34	*0.53*	*0.47*	0.31	0.24	ใช้ได้
31	2)	0.25	0.21	*0.49*	*0.36*	0.25	0.20	ใช้ได้
32	3)	0.12	0.18	0.26	0.34	*0.61*	*0.43*	ใช้ได้
33	1)	*0.59*	*0.34*	0.14	0.28	0.27	0.16	ใช้ได้
34	1)	*0.30*	*0.06*	0.49	-0.11	0.21	0.19	ปรับปรุง
35	1)	*0.58*	*0.45*	0.27	0.28	0.14	0.26	ใช้ได้
36	3)	0.14	0.23	0.23	0.29	*0.63*	*0.42*	ใช้ได้
37	3)	0.31	0.05	0.45	-0.09	*0.22*	*-0.04*	ปรับปรุง
38	1)	*0.43*	*0.17*	0.29	0.07	0.28	0.11	ปรับปรุง
39	1)	*0.61*	*0.48*	0.18	0.34	0.21	0.25	ใช้ได้
40	1)	*0.59*	*0.41*	0.16	0.31	0.25	0.20	ใช้ได้

จากตาราง 7 ข้อคำถามที่วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวนข้อที่ผ่านเกณฑ์ใช้ได้ จำนวน 34 ข้อ และจำนวนข้อที่ต้องปรับปรุง 5 ข้อ จำนวนข้อที่ใช้ได้และปรับปรุง 1 ข้อ

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ข้อ	เฉลย	ตัวเลือก 1		ตัวเลือก 2		ตัวเลือก 3		ผลการวิเคราะห์
		p	r	p	r	p	r	
1	3)	0.70	-0.18	0.23	0.17	*0.07*	*-0.03*	ปรับปรุง
2	1)	*0.41*	*-0.23*	0.46	-0.29	0.13	0.09	ปรับปรุง
3	2)	0.38	0.22	*0.33*	*0.38*	0.29	0.15	ใช้ได้
4	2)	0.68	-0.15	*0.17*	*-0.11*	0.15	0.08	ปรับปรุง
5	1)	*0.66*	*0.40*	0.26	0.34	0.08	0.14	ใช้ได้
6	1)	*0.34*	*-0.15*	0.32	-0.24	0.34	0.07	ปรับปรุง
7	2)	0.50	-0.09	*0.19*	*0.11*	0.31	0.19	ปรับปรุง
8	1)	*0.76*	*0.31*	0.08	0.18	0.16	0.22	ใช้ได้
9	3)	0.23	0.11	0.44	0.28	*0.33*	*0.40*	ใช้ได้
10	3)	0.43	-0.10	0.18	0.22	*0.38*	*0.09*	ปรับปรุง
11	1)	*0.51*	*0.45*	0.09	0.19	0.40	0.33	ใช้ได้
12	1)	*0.67*	*0.40*	0.18	0.26	0.14	0.25	ใช้ได้
13	1)	*0.48*	*0.36*	0.11	0.28	0.40	0.18	ใช้ได้
14	1)	*0.36*	*0.39*	0.35	0.08	0.28	0.33	ใช้ได้
15	1)	*0.63*	*0.29*	0.08	0.10	0.29	0.25	ใช้ได้
16	1)	*0.59*	*0.43*	0.22	0.41	0.19	0.11	ใช้ได้
17	1)	*0.12*	*-0.12*	0.57	-0.16	0.32	0.09	ปรับปรุง
18	2)	0.31	-0.06	*0.51*	*0.09*	0.18	0.19	ปรับปรุง
19	1)	*0.17*	*0.22*	0.36	0.29	0.46	-0.11	ปรับปรุง
20	3)	0.31	0.04	0.24	0.24	*0.43*	*0.24*	ใช้ได้
21	3)	0.57	-0.08	0.26	0.05	*0.17*	*-0.05*	ปรับปรุง
22	1)	*0.71*	*0.48*	0.16	0.30	0.13	0.31	ใช้ได้
23	1)	*0.67*	*0.43*	0.16	0.24	0.16	0.30	ใช้ได้
24	1)	*0.59*	*0.31*	0.20	0.21	0.21	0.16	ใช้ได้
25	1)	*0.22*	*-0.01*	0.64	-0.22	0.15	0.28	ปรับปรุง

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อ	เฉลย	ตัวเลือก 1		ตัวเลือก 2		ตัวเลือก 3		ผลการวิเคราะห์
		p	r	p	r	p	r	
26	2)	0.44	-0.17	*0.17*	*-0.15*	0.39	0.06	ปรับปรุง
27	1)	*0.57*	*0.49*	0.20	0.29	0.23	0.30	ใช้ได้
28	1)	*0.68*	*0.38*	0.16	0.23	0.16	0.25	ใช้ได้
29	1)	*0.31*	*0.16*	0.32	0.24	0.37	-0.08	ปรับปรุง
30	3)	0.61	-0.25	0.23	0.19	*0.16*	*-0.12*	ปรับปรุง
31	1)	*0.62*	*0.40*	0.18	0.18	0.20	0.31	ใช้ได้
32	1)	*0.23*	*-0.23*	0.16	0.23	0.61	-0.37	ปรับปรุง
33	3)	0.32	-0.08	0.29	0.31	*0.38*	*0.21*	ใช้ได้
34	1)	*0.43*	*0.25*	0.43	0.13	0.13	0.17	ใช้ได้
35	1)	*0.60*	*0.50*	0.24	0.36	0.16	0.25	ใช้ได้
36	1)	*0.62*	*0.45*	0.29	0.31	0.08	0.26	ใช้ได้
37	1)	*0.49*	*0.36*	0.17	0.22	0.34	0.20	ใช้ได้
38	1)	*0.22*	*-0.03*	0.36	0.06	0.42	-0.10	ปรับปรุง
39	3)	0.49	-0.14	0.36	0.07	*0.14*	*-0.09*	ปรับปรุง
40	1)	*0.48*	*0.32*	0.38	0.15	0.14	0.25	ใช้ได้
41	2)	0.48	0.30	*0.48*	*0.32*	0.00	.xx	ใช้ได้และปรับปรุง

จากตาราง 8 ข้อคำถามที่วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนข้อที่ผ่านเกณฑ์ใช้ได้ จำนวน 23 ข้อ และจำนวนข้อที่ต้องปรับปรุง 17 ข้อ จำนวนข้อที่ใช้ได้และปรับปรุง 1 ข้อ

จากตาราง 6 – 8 ข้อคำถามที่วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน ที่ได้จากการวิเคราะห์ค่าความยากและอำนาจจำแนก พบว่า คุณลักษณะแต่ละด้านและองค์ประกอบย่อยแต่ละด้านมีจำนวนข้อไม่เท่ากัน จึงทำการปรับปรุง และสร้างข้อคำถามเพิ่มเติมเป็น ระดับชั้นละ 45 ข้อ

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้หาค่าสถิติพื้นฐานและค่าความยาก อำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ดังตาราง 9 และ 10

ตาราง 9 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละด้านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6

	N	min	max	$\bar{X}$	s	CV	Sk	Ku
ชั้นประถมปีที่ 6	398							
ความใฝ่เรียนรู้		1	10	6.7739	2.1491	0.2943	-.581	-.237
นิสัยทางการเรียน		0	10	6.2437	2.3548	0.3173	-.614	-.398
ความรับผิดชอบทางการเรียน		0	10	6.5905	2.3520	0.3771	-.535	-.687
การกำกับตนเองในการเรียน		0	10	5.4045	2.2623	0.3569	-.253	-.540
รวมทั้งฉบับ		3	38	25.01	7.360	0.4186	-.496	-.487
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	412							
ความใฝ่เรียนรู้		1	10	6.0316	2.1796	0.3614	-.203	-.796
นิสัยทางการเรียน		0	10	5.0825	1.9639	0.3864	.033	-.455
ความรับผิดชอบทางการเรียน		0	10	5.4199	2.1057	0.3885	-.297	-.685
การกำกับตนเองในการเรียน		0	10	5.0558	2.0396	0.4034	-.097	-.782
รวมทั้งฉบับ		7	37	21.5898	6.3567	0.2944	-.045	-.722
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	357							
ความใฝ่เรียนรู้		0	8	4.1317	1.5332	0.3711	-.181	-.096
นิสัยทางการเรียน		0	8	4.1653	1.6804	0.4034	-.084	-.564
ความรับผิดชอบทางการเรียน		1	9	4.6415	1.7321	0.3732	-.340	-.512
การกำกับตนเองในการเรียน		0	8	4.1148	1.6026	0.3895	-.201	-.173
รวมทั้งฉบับ		7	28	17.05	4.0440	0.2371	.063	-.403

จากตาราง 9 พบว่า คะแนนจากแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่ามากกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม คะแนนเฉลี่ยด้านความใฝ่เรียนรู้มีค่ามากสุดและคะแนนเฉลี่ยด้านการกำกับตนเองในการเรียนมีค่าต่ำสุด การกระจายของคะแนนด้านความรับผิดชอบทางการเรียนมีค่ามากสุดและการกระจายของคะแนนด้านความใฝ่เรียนรู้มีค่าต่ำสุด ความเบ้และความโด่งของคะแนนแต่ละด้านมีค่าเป็นลบทุกด้าน

คะแนนจากแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่ามากกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม คะแนนเฉลี่ยด้านความใฝ่เรียนรู้มีค่ามากสุดและคะแนนเฉลี่ยด้านการกำกับตนเองในการเรียนมีค่าต่ำสุด การกระจายของคะแนนด้านการกำกับตนเองในการเรียนมีค่ามากสุดและการกระจายของคะแนนด้านความใฝ่เรียนรู้มีค่าต่ำสุด ความเบ้และความโด่งของคะแนนแต่ละด้านมีค่าเป็นลบทุกด้าน

คะแนนจากแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม คะแนนเฉลี่ยด้านความรับผิดชอบทางการเรียนมีค่ามากสุดและคะแนนเฉลี่ย

ด้านการกำกับตนเองในการเรียนมีค่าต่ำสุด การกระจายของคะแนนด้านการกำกับตนเองในการเรียนมีค่ามากสุดและการกระจายของคะแนนด้านนิสัยทางการเรียนมีค่าต่ำสุด ความเบ้และความโด่งของคะแนนแต่ละด้านมีค่าเป็นลบทุกด้าน

ตาราง 10 ค่าพิสัยความยากและอำนาจจำแนก ค่าเฉลี่ยความยากและอำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละด้าน และทั้งฉบับ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	พิสัยค่า p	พิสัยค่า r	$\bar{p}$	$\bar{r}$	KR-20
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6					
ความใฝ่เรียนรู้	.40 ถึง .91	.35 ถึง .60	0.68	0.49	.6258
นิสัยทางการเรียน	.39 ถึง .78	.30 ถึง .69	0.63	0.51	.6646
ความรับผิดชอบทางการเรียน	.48 ถึง .77	.22 ถึง .59	0.66	0.52	.6790
การกำกับตนเองในการเรียน	.43 ถึง .80	.34 ถึง .61	0.54	0.47	.6071
รวมทั้งฉบับ	.40 ถึง .91	.06 ถึง .60	0.63	0.43	0.8602
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3					
ความใฝ่เรียนรู้	.45 ถึง .71	.14 ถึง .61	0.60	.46	.5686
นิสัยทางการเรียน	.20 ถึง .79	.29 ถึง .49	0.51	.42	.4680
ความรับผิดชอบทางการเรียน	.25 ถึง .73	.29 ถึง .56	0.54	.45	.5383
การกำกับตนเองในการเรียน	.22 ถึง .63	.11 ถึง .56	0.51	.39	.4936
รวมทั้งฉบับ	.20 ถึง .79	-.04 ถึง .59	0.54	0.34	0.7933
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6					
ความใฝ่เรียนรู้	.07 ถึง .75	.14 ถึง .43	.38	.31	.0878
นิสัยทางการเรียน	.13 ถึง .67	.01 ถึง .52	.42	.36	.2918
ความรับผิดชอบทางการเรียน	.17 ถึง .69	-.04 ถึง .60	.46	.38	.3511
การกำกับตนเองในการเรียน	.15 ถึง .63	.07 ถึง .63	.41	.34	.1615
รวมทั้งฉบับ	.07 ถึง .76	-.23 ถึง .50	0.42	0.20	0.5037

จากตาราง 10 ค่าความยากและอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ด้านความใฝ่เรียนรู้มีค่าความยากเฉลี่ยสูงสุดและด้านการกำกับตนเองในการเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านความรับผิดชอบทางการเรียนมีค่าอำนาจจำแนกเฉลี่ยสูงสุดและด้านการกำกับตนเองในการเรียนมีค่าอำนาจจำแนกเฉลี่ยต่ำสุด ค่าความเชื่อมั่นของด้านความรับผิดชอบทางการเรียนมีค่าสูงสุด และด้านการกำกับตนเองในการเรียนมีค่าต่ำสุด เมื่อพิจารณาแบบวัดทั้งฉบับมีค่าความยากเฉลี่ยและค่าอำนาจจำแนกเฉลี่ยปานกลาง ค่าความเชื่อมั่น .8602

ค่าความยากและอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ด้านความใฝ่เรียนรู้มีค่าความยากเฉลี่ยสูงสุด และด้านนิสัยทางการเรียนและการกำกับตนเองในการเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านความรับผิดชอบทางการเรียนมีค่าอำนาจจำแนกเฉลี่ยสูงสุดและด้านการกำกับตนเองในการเรียนมีค่าอำนาจจำแนกเฉลี่ยต่ำสุด ค่าความเชื่อมั่นของด้านความรับผิดชอบทางการเรียนมีค่าสูงสุด และด้านนิสัยทางการเรียนมีค่าความเชื่อมั่นต่ำสุด เมื่อพิจารณาทั้งฉบับมีค่าความยากเฉลี่ยปานกลางและค่าอำนาจจำแนกเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ ค่าความเชื่อมั่น 0.7933

ค่าความยากและอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ด้านความรับผิดชอบทางการเรียนมีค่าความยากเฉลี่ยและอำนาจจำแนกเฉลี่ยสูงสุด และด้านความใฝ่เรียนรู้มีค่าเฉลี่ยและอำนาจจำแนกเฉลี่ยต่ำสุด ต่ำสุด ค่าความเชื่อมั่นของด้านความรับผิดชอบทางการเรียนมีค่าสูงสุด และด้านใฝ่เรียนรู้มีค่าความเชื่อมั่นต่ำสุด เมื่อพิจารณาทั้งฉบับมีค่าความยากเฉลี่ยปานกลางและค่าอำนาจจำแนกเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ ค่าความเชื่อมั่น 0.5037

บทที่ 5
สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รอบด้าน : มิติด้านจิตใจ ได้แก่ ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6

การดำเนินการสร้างในระแยกแรกเป็นการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์การสำรวจจากครูที่มีประสบการณ์ในการสอน และสำรวจความคิดเห็นจากนักเรียน เพื่อให้ได้นิยามองค์ประกอบย่อย และพฤติกรรมบ่งชี้ของแต่ละคุณลักษณะ ระยะที่สองเป็นการประชุมปฏิบัติการสร้างเครื่องมือ และนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับนักเรียนที่เป็นตัวอย่างในแต่ละระดับชั้น รวมทั้งหมด 1,299 คน และหาคุณภาพรายตัวเลือก ได้แก่ ค่าความยากและอำนาจจำแนก

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์คุณภาพรายตัวเลือกจากการทดลองเครื่องมือ สรุปผลได้ดังนี้

1.1 ข้อคำถามที่วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนข้อที่ผ่านเกณฑ์ใช้ได้ทั้งหมด 34 ข้อ และจำนวนข้อที่ต้องปรับปรุง 6 ข้อ ค่าพิสัยความยากของแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าตั้งแต่ .40 ถึง .91 และพิสัยค่าอำนาจจำแนกทั้งฉบับมีค่าตั้งแต่ .06 ถึง .43 ค่าความเชื่อมั่นแต่ละด้านมีค่าตั้งแต่ .6071 ถึง .6790 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.8602

1.2 ข้อคำถามที่วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวนข้อที่ผ่านเกณฑ์ใช้ได้ทังหมด 35 ข้อ และจำนวนข้อที่ต้องปรับปรุง 4 ข้อ จำนวนข้อที่ใช้ได้และปรับปรุง 1 ข้อ ค่าพิสัยความยากของแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าตั้งแต่ .20 ถึง .79 และพิสัยค่าอำนาจจำแนกทั้งฉบับมีค่าตั้งแต่ -.04 ถึง .59 ค่าความเชื่อมั่นแต่ละด้านมีค่าตั้งแต่ .4680 ถึง .5686 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.7933

1.3 ข้อคำถามที่วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนข้อที่ผ่านเกณฑ์ใช้ได้ทั้งหมด 23 ข้อ และจำนวนข้อที่ต้องปรับปรุง 17 ข้อ จำนวนข้อที่ใช้ได้และปรับปรุง 1 ข้อ ค่าพิสัยความยากของแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าตั้งแต่ .07 ถึง .76 และพิสัยค่าอำนาจจำแนกทั้งฉบับมีค่าตั้งแต่ -.23 ถึง .50 ค่าความเชื่อมั่นแต่ละด้านมีค่าตั้งแต่ .0878 ถึง .3511 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.5037

2. คะแนนเฉลี่ยแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คะแนนเฉลี่ย

ด้านความใฝ่เรียนรู้มีค่ามากสุดและคะแนนเฉลี่ยด้านการกำกับตนเองในการเรียนมีค่าต่ำสุด การกระจายของคะแนนด้านความรับผิดชอบทางการเรียนมีค่ามากสุดและการกระจายของคะแนนด้านความใฝ่เรียนรู้มีค่าต่ำสุด ความเบ้และความโด่งของคะแนนแต่ละด้านมีค่าเป็นลบทุกด้าน

คะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้านความใฝ่เรียนรู้มีค่าเฉลี่ยมากสุดและด้านการกำกับตนเองในการเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด การกระจายของคะแนนด้านการกำกับตนเองในการเรียนมีค่ามากสุดและการกระจายของคะแนนด้านความใฝ่เรียนรู้มีค่าต่ำสุด ความเบ้และความโด่งของคะแนนแต่ละด้านมีค่าเป็นลบทุกด้าน

คะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้านความรับผิดชอบทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยมากสุดและด้านการกำกับตนเองในการเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด การกระจายของคะแนนด้านการกำกับตนเองในการเรียนมีค่ามากสุดและการกระจายของคะแนนด้านนิสัยทางการเรียนมีค่าต่ำสุด ความเบ้และความโด่งของคะแนนแต่ละด้านมีค่าเป็นลบทุกด้าน

อภิปราย

การสร้างและพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน กระบวนการสร้างใช้การศึกษาเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสัมภาษณ์ครู และการสำรวจความคิดเห็นจากครูและนักเรียนในแต่ละระดับชั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งนิยาม องค์ประกอบย่อย และพฤติกรรมบ่งชี้แต่ละคุณลักษณะ มีการประชุมปฏิบัติการโดยคณะผู้วิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางเนื้อหา เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อคำถามและตัวเลือกในแต่ละข้อคำถามว่ามีความชัดเจนสื่อความหมายได้ดีเพียงใด และพฤติกรรมเหล่านั้นมีความเป็นไปได้ในบริบทเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียนหรือไม่อย่างไร นอกจากนี้ยังนำแบบวัดนี้ไปทดลองหาคุณภาพกับนักเรียนที่เป็นตัวอย่างในแต่ละระดับชั้นเพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพรายตัวเลือก ซึ่งพิจารณาจากข้อที่มีค่าความยากตั้งแต่ .20 ขึ้นไป และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ถึง .80 ให้เป็นข้อที่ผ่านเกณฑ์ใช้ได้ ซึ่งพบว่า แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวนข้อที่ผ่านเกณฑ์ใช้ได้ 35 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 88 ของจำนวนข้อทั้งหมด แต่แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งสี่ด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนข้อที่ผ่านเกณฑ์ใช้ได้ 23 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 56 ของจำนวนข้อทั้งหมด ซึ่งจำนวนข้อที่ผ่านเกณฑ์ใช้ได้เป็นเพียงผลของการทดลองหาคุณภาพของเครื่องมือครั้งที่ 1 ซึ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการวิเคราะห์หาคุณภาพครั้งแรกก็จะเป็นไปทำนองนี้ซึ่งต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงแล้วนำไปทดลองครั้งต่อ ๆ ไป ดังเช่นงานวิจัยของพิชญาภา ยมรัตน์ (2556 : 87) ได้ทำการสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีลักษณะเครื่องมือเป็นแบบสถานการณ์มี 3 ตัวเลือก จำนวน 105 ข้อ มีจำนวน 66 ข้อที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกคิดเป็นร้อยละ 63 งานวิจัยของประภาพร เหนือไทย (2557 : 101) สร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์อ้านใฝ่เรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบสถานการณ์ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 37 ข้อ วิเคราะห์หาคุณภาพแล้วคัดเลือกข้อที่ผ่านเกณฑ์ 30 ข้อ งานวิจัยของศศิธร วีราวุธ (2552 : 50) ได้สร้าง

แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4 – ป. 6) เป็นแบบสถานการณ์มี 3 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ นำไปทดลองหาคุณภาพครั้งที่ 1 มีจำนวนข้อที่ผ่านเกณฑ์ 58 ข้อ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ วิลาวรรณ บุญชัง (2546 : 84 – 89) ได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดกระบวนการในการกำกับตนเองในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก็พบว่าแบบวัดกระบวนการในการกำกับตนเองในการเรียนได้ทำการทดลองหาคุณภาพครั้งแรกมีจำนวนข้อที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ใช้ได้จำนวน 20 ข้อ จากจำนวนทั้งหมด 117 ข้อ

อย่างไรก็ตามจากผลการวิเคราะห์ที่ได้และผลการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือ เป็นที่น่าสังเกตว่า เครื่องมือวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีน้อยเรื่องและที่พบคุณภาพรายข้อที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกที่ได้จากการทดลองครั้งที่ 1 มีจำนวนที่ใช้ได้คิดเป็นร้อยละจะน้อยกว่าจำนวนข้อที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกสำหรับระดับชั้นที่ต่ำกว่า ที่เป็นดังนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในวัยที่มีพัฒนาการเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลาย อายุ 17 – 21 ปี มีการเจริญเติบโตทั้งทางร่ายกายและสติปัญญา ความคิด ความสามารถ ทักษะต่าง ๆ ตลอดจนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในช่วงนี้มีเพิ่มขึ้นอย่างมาก (วิโรจน์ อารีย์กุล. ม.ป.ป.) ประกอบกับแบบวัดที่สร้างขึ้นเป็นแบบสถานการณ์กำหนดตัวเลือกให้ตอบ 3 ตัวเลือก ซึ่งอาจมีจำนวนตัวเลือกตอบน้อยเกินไปสำหรับที่จะให้นักเรียนเลือกตอบ อีกทั้งนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีประสบการณ์ในสถานศึกษานานกว่านักเรียนอีกสองระดับนั้นจึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลการวิเคราะห์รายตัวเลือกที่ได้ยังมีหลายข้อที่ต้องนำไปปรับปรุงเพื่อให้คุณภาพดีขึ้น

ค่าความยากเฉลี่ยของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแต่ละระดับโดยภาพรวมของนักเรียนมีค่าตั้งแต่ .42 - .63 และค่าอำนาจจำแนกเฉลี่ยโดยภาพรวมมีตั้งแต่ .21 - .40 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละระดับชั้น มีค่าตั้งแต่ .5037 - .8602 ทั้งนี้เพราะนักเรียนที่ใช้ในการสอบเป็นคนละระดับชั้นและเครื่องมือที่ใช้วัดเป็นคนละฉบับ อีกทั้งค่าความเชื่อมั่นที่ได้นี้มาจากการทดลองเครื่องมือครั้งแรกยังไม่ได้มีการพัฒนาปรับปรุงข้อคำถาม ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจะมีคุณภาพดีเพียงใดมีอยู่หลายปัจจัย ได้แก่ คุณภาพรายข้อ ความยาวของแบบวัด ที่สำคัญความเป็นความเป็นเอกพันธ์ของกลุ่มผู้สอบ นั่นหมายความว่าค่าความเชื่อมั่นที่ได้นี้ขึ้นอยู่กับความผันแปรของคะแนนระหว่างผู้สอบ ถ้าปัจจัยอื่นที่มีผลต่อค่าความเชื่อมั่นถูกควบคุมให้คงที่ กลุ่มผู้สอบที่มีความเป็นเอกพันธ์มากเท่าใด ยิ่งทำให้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดต่ำลง (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2552 : 85) จากค่าความเชื่อมั่นที่ได้ของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งพบว่าการกระจายของคะแนนนักเรียนในชั้นนี้มีค่าต่ำจึงส่งผลต่อความเชื่อมั่นของแบบวัด ทำให้แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าต่ำกว่าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับคะแนนเฉลี่ยของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนทั้งสามระดับนี้ พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยทั้งฉบับของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ำสุดซึ่งไม่ถึงครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 มากกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการวัดพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนกลางถึงวัยรุ่นตอนปลายที่ผู้ตอบอาจมีพฤติกรรมการแสดงออกที่นอกเหนือจากการกำหนดตัวเลือกที่เป็นตัวถูก

ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่ต้องการจะวัดนั้น อีกทั้งการสอบวัดครั้งนี้ผู้สอบจะต้องอ่านโจทย์ที่เป็นสถานการณ์อย่างเร็วแล้วพิจารณาว่าพฤติกรรมในข้อใดที่ตรงกับตนเองมากที่สุด โดยไม่ให้เวลาในการพิจารณาตัวเลือกนานเพราะอาจเกิดการเสแสร้งพฤติกรรมจากความเป็นจริงได้

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยที่ได้ครั้งนี้เป็นผลของกระบวนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รอบด้านเฉพาะมิติด้านจิตใจ ได้แก่ ความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบในการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน เท่านั้น และด้วยข้อจำกัดของเวลาทำให้ได้มีการทดลองเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างเพียงครั้งเดียวเท่านั้น ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงอีกเพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่จะสามารถนำไปใช้วัดและประเมินคุณลักษณะทั้งสี่ด้านของนักเรียนให้ได้ผลอย่างเชื่อถือ แล้วนำผลที่ได้จากการประเมินมาวางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้แก่ผู้เรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน และการกำกับตนเองในเรียนเท่านั้น ซึ่งการวัดและประเมินอาจจะยังไม่ครอบคลุมมิติด้านจิตใจ ดังนั้น สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา ควรร่วมมือกันในการสร้างเครื่องมือมิติด้านจิตใจให้ครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการจะวัดและประเมินในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างต่อเนื่อง และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ความเที่ยงตรงเชิงพยากรณ์ อีกทั้งการหาเกณฑ์เกณฑ์ปกติของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์กับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น

การวิเคราะห์หาคุณภาพของข้อคำถามนอกจากใช้ค่าสถิติที่แสดงผลการวิเคราะห์แล้ว ควรคำนึงถึงความเที่ยงตรงที่เป็นความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาเป็นหลัก ซึ่งบางครั้งผลการวิเคราะห์ที่ได้ออกมาค่าสถิติมีค่าต่ำ แต่เมื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องของประเด็นคำถามตลอดจนตัวเลือกต่าง ๆ ซึ่งมีคุณภาพและมีความเที่ยงตรงแล้ว ไม่ควรตัดข้อคำถามเหล่านั้นไปเพราะการตอบที่ไม่ถูกต้องไม่ได้แสดงถึงข้อความหรือข้อสอบนั้นไม่เที่ยงตรง แต่เป็นการตอบที่ตรงกับพฤติกรรมของผู้สอบเป็นส่วนใหญ่ แต่พฤติกรรมนั้นไม่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่ต้องการจะวัด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นน้อยในตัวผู้สอบ เช่น ต้องการวัดพฤติกรรมความสนใจสิ่งรอบข้าง ซึ่งเป็นพฤติกรรมบ่งชี้ถึงคุณลักษณะด้านความใฝ่เรียนรู้ พฤติกรรมที่แสดงออกอย่างหนึ่งของสถานการณ์ที่กำหนดให้คือการเดินรอบ ๆ บริเวณนั้นเพื่อศึกษาข้อมูล ซึ่งถ้าตัวเลือกนี้มีคนเลือกตอบน้อยไม่ถึง 20% หากใช้เกณฑ์ค่าสถิติข้อนี้ไม่ผ่านเกณฑ์อาจถูกตัดทิ้งเพื่อออกข้อคำถามใหม่ แต่เมื่อพิจารณาแล้วสถานการณ์กับพฤติกรรมที่บ่งชี้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่ต้องการวัด ก็ไม่ควรตัดข้อคำถามนั้นทิ้งไป อาจนำมาปรับปรุงใหม่ให้เป็นข้อคำถามและตัวเลือกที่ดีต่อไปได้

บรรณานุกรม

กัลยา นามสงวน จินตนา ฉัตรบูรภานันท์ อังคณา ชัยเดชโกสิน และอารี กาญจนหิรัญ (2555). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

กันยา พลายมี. (2553). **การพัฒนาแบบวัดความรับผิดชอบตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). กาญจนบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559, 11 ตุลาคม**). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา.**

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้พุทธศักราช ๒๕๕๑.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์.

กาญจนา รักษ์วงศ์. (2554). **การใช้กลวิธีการกำกับตนเองในการเรียนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์รายวิชาคอมพิวเตอร์พื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. (คอมพิวเตอร์ศึกษา). พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

เกษณี เทศนา**. (2552). รายงานการวิจัยเรื่องอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู ความฉลาดทางอารมณ์ และลักษณะนิสัยทางการเรียนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง.** กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน.

ขจรสุดา เหล็กเพชร. (2522). **การสร้างแบบสำรวจนิสัยและทัศนคนิในการเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดวงฤทัย ราวะรินทร์. (2556). **การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผล). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ดลหทัย เอกสาร. (2547). **เปรียบเทียบการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนเรียนดี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง ในกรุงเทพมหานคร.** ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จรูญ เครือไชย. (2550). **การพัฒนาแบบวัดคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศีรสะเกษ เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา) อุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

จันทร์ขจร มะลิจันทร์ (2554). **ผลของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดเชิงเมตาคอกนิชันที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ความตระหนักในการรู้คิด และการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง วิธีเรียงสับเปลี่ยนและวิธีจัดหมู่**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จิรัชยา ทิขัตติ. (2550). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบทางการเรียนวิชาภาษาไทยที่ได้รับการสอนแบบร่วมมือ แบบ เอส ที เอ ดี (STAD) และการสอนแบบปกติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี.** สารนิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จุรีรัตน์ นันทัยทวีกุล. (2538). **การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ฉันทนา กล่อมจิต กอบพร อินทรตั้ง และวิลาวัลย์ จตุรธำรง (2543). **รายงานการวิจัย การสร้างแบบสำรวจลักษณะนิสัยการเรียนนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น.** ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ชัชวาล เชยสุวรรณ. (2556). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำกับตนเองในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตอภิรมย์ฤดี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การวิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2553). **การศึกษาเชิงพหุวัฒนธรรมด้านความเป็นพลเมืองดีในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา** เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. คณะศึกษาศาสตร์.

ชเนตี สวัสดิฤกษ์. (2527). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจ ภูมิหลังทางสังคม นิสัยทางการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

ชัยธวัช อุตเสน. (2551). **การเปรียบเทียบผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบทางการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ระหว่างทฤษฎียึดบุคคลเป็นศูนย์กลางและทฤษฎีพฤติกรรมนิยม.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เชนิสา ชื่นสุวรรณ. (2539). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบในการเรียนและความสนใจในวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบเรียนเป็นคู่ (Learning Cell) กับการสอนตามคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542, 19 สิงหาคม) ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 หน้า 2.

พิชญาภา ยมรัตน์. (2556). **การสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

เยาวภา แสนเขียว. (2557). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการกำกับตนเองในการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การประเมินและการวิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รังรอง วภักดิ์เพชร. (2557). **การพัฒนา บทเรียนเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับการคิดแบบโยนิโสมนสิการที่มีต่อความรับผิดชอบทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.** ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การวิจัยและพัฒนาการศึกษา). สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). **การวัดด้านจิตพิสัย**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

วรัตถ์นันท์ ศรีวิเศษ และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2557). **ความเชื่ออำนาจในตน การเรียนรู้โดยการกำกับตนเอง ทักษะทางสังคมและสัมพันธภาพเพื่อการช่วยเหลือของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลแห่งหนึ่ง สังกัดกระทรวงสาธารณสุข.** ว. สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 40(1) : 54 – 68.

วัฒนา เตชะโกมล. (2541). **ปัจจุยคัดสรรที่ส่งผลต่อการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วารุณี ทีนา. (2554). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านการเรียนรู้อย่างมีความสุขของผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

วิลาวรรณ บุญชัง. (2547). **การตรวจสอบความเที่ยงตรงทางโครงสร้างของแบบทดสอบวัดกระบวนการในการกำกับตนเองในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของบันดูรา**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิโรจน์ อารีย์กุล. (ม.ป.ป.). **พัฒนาการทางด้านสังคมจิตวิทยาของวัยรุ่น.** สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2559, จาก http://www.teenrama.com/dad_mam/old_dad_mam24.htm

ธนพรรณ สว่างวงศ์. (2558). **การประเมินสมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คุณลักษณะการใฝ่เรียนรู้ และจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตการพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

นริศรา คิดเห็น. (2557). **ผลของการให้คำปรึกษากลุ่มที่มีต่อการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น.** ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (การวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิภา วงษ์สุรภินันท์. (2548). **การสร้างแบบวัดคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน สำหรับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บังอร เกิดดำ. (2549). **องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 เขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

บุศรา จีดลำดวน. (2538). **การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษและความรับผิดชอบในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนมินิคอร์สแบบอรรถฐานกับการสอนตามคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปณิตา นิรมล. (2546). **การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีวิจัยการศึกษา). ชลบุรี. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ประภาพร เหนือโท. (2557). **การสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ปิลันญา วงศ์บุญ. (2550). **การศึกษาคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนยอแซฟอุปถมภ์.** สาระนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2556). **ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ.** กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ 6. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพ็ญพร ปุกหุต. (2557). **รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.** นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน คณะบริหารธุรกิจ.

ภัทราภรณ์ สังข์ทอง. (2550). **พัฒนาการของการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่างกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มาริสา วรัตรุจิวงศ์. (2549). **องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนหอวัง เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ลักขณา รักเถาว์. (2555). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือวิธี STAD กับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2547). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ : ดอกหญ้ากรุ๊ป.

ศศิธร วีราวุธ. (2552). **การสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา)พ เพชรบูรณ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

ศักดิ์สิทธิ์ สุขบรม. (2549). **การพัฒนาแบบวัดจริยธรรมด้านความใฝ่รู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). **ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (CLASSICAL TEST THEORY)**. พิมพ์ครั้งที่ 6 (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริพร โอภาสวัฒนชัย. (2543). **ผลการจัดการเรียนการสอนที่อิงตัวแปรคัดสรรของการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองของนักศึกษาพยาบาล.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริลักษณ์ กล่ำนาค. (2540). **การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนกับการสอนตามคู่มือครู**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ศิริลักษณ์ ศรีกันต์. (2552). **ผลของการใช้โปรแกรมการกำกับตนเองที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลพลประชานุกูล อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น.** สารนิพนธ์ (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศรีสมร พุ่มสะอาด (2522). **การสร้างแบบสำรวจนิสัยและทัศนคติในการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. “เปิดขอบฟ้าคุณธรรมจริยธรรม,” ใน **การประชุมวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิจัยด้านคุณธรรม. 28-29 สิงหาคม 2551**. โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2551.

สกุล มูลแสดง. (2549). **ศึกษาลักษณะนิสัยการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่สี่ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สถาพร สู่สุข. (2554). **การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของการกำกับตนเองด้านความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สลิลภรณ์ สุตารักษ์สนธิสุต. (2553). **ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการกำกับตนเองในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1**. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ไสว ฟักขาว. **ทักษะแห่งอนาคตใหม่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.** สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2559 จาก http://www.huso.ksu.ac.th/manage/sub_file/lxt6SoNvyql20150807080936.pdf

สิรินทิพย์ สมคิด. (2551). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนพรหมคีรีพิทยาคม จังหวัดนครศรีธรรมราช.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สิริศักดิ์ อยู่เป็นสุข. (2556). **การสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 .** วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุจิตร ศิริรัตน์. (2522). **การสร้างแบบสำรวจนิสัยและทัศนคติในการเรียนระดับอุดมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุจิตรา วีระยุทธศิลป์. (2540). **การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการโคลซและการสอนตามคู่มือครู**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สุเทพ เบ็ญจวิไลกุล. (2550). **การพัฒนาเครื่องมือประเมินความมีวินัยและความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การวัดและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุวดิษฐ์ จตุพร. (2547). **จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับนิสัยในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 Psychological characteristic and situations related to mattayomsuksa III studensts' study habits.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุระพรรณ พนมฤทธิ์ ศุกร์ใจ เจริญสุข และนันทิกา อนันต์ชัยพัทธนา. (2554, พฤษภาคม – สิงหาคม). **การเรียนรู้โดยการกำกับตนเองของนักศึกษาพยาบาลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกัน.** การพยาบาลและการศึกษา, 4(2) : 94 – 107.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2546). **จิตพิสัย : มิติที่สำคัญของการพัฒนาคน.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กระทรวงศึกษาธิการ. หน้า 2

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (**2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 – 2559.** กรุงเทพฯ : สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี. (http://art-culture.cmu.ac.th/images/uploadfile/depfile-150910140608.%E0%B8%A8 สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2559 หน้า 39)

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2554). **แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554). **แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551** กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ 3 สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. คุรุสภาพลาดพร้าว.

สำนักงาน ก.พ. (2554). **คู่มือการพัฒนาและส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมข้าราชการพลเรือนสำหรับคณะกรรมการจริยธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 2. ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงานเลขาธิการ ก.พ. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2559, จาก www.trang.go.th/trnew/index.php?option=com...task.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ปีงบประมาณ 2558. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2559, จาก http://www.obec.go.th/node/93

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). **มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา**. กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : คุรุสภาการพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). **มาตรฐานการศึกษาของชาติ.** กรุงเทพฯ : สหายบล็อกและการพิมพ์.

สำเนียง ศิลป์ประกอบ. (2540). **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบในการเรียนและความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยบทเรียนสำเร็จรูปกับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนตามคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552 – 2559).** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิก จำกัด.

เสรี อินทร์คง. (2535). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความรับผิดชอบในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้สัญญาการเรียนกับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

โสภาพร เสนีย์โสตร. (2552). **การสร้างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีวินัยและความ รับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี่ที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

อรัญยายี กลางคาร. (2555) **การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดสำนังานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

อิสรีย์ สาครสูงเนิน. (2556). **สภาพพฤติกรรมและข้อเสนอแนะคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

อุรัจฉทาธ์ นามรักษ์. (2555). **ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28.**ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Acido, M. (2010). High School Students' Reasoning Skills and Their Study Habits and Attitude Towards Learning, Alipato: A Journal of Basic Education, Vol. 4 Available at http://journals.upd.edu.ph/index.php/ali/article/viewFile/1769/1685

Arul Lawrence, A. S. (2014). Relationship Between Study Habits and Acadimic Achievement of Higher Secondary School Students. INDIAN JOURNAL OF APPLIED RESEARCH, 4(6): 143-145.

Daniela, P. (2014). The Relationship Between Self-Regulation, Motivation And Performance At Secondary School Students. Procedia Social and Behavioral Sciences, 191(2015): 2549-2553.

Hussain, A. (2006). Effect of Guidance Services on Study Attitudes, Study Habits and Academic Achievement of Secondary School Students, Bulletin of Education and Research, 28(1): 35-45.

Kumari, V. R. & Chamundeswari. (2015). Achievement Motivation, Study Habits and Academic Achievement of Students ant the Secondary Level. International Journal of Emerging Research in Management & Technology, 4(10): 7-13.

Labuhn, A.S., Zimmerman, B.J., & Hasselhorn, M. (2010). Enhancing students' self-regulation and mathematics performance: The influence of feedback and self-evaluative standards. Metacognition and Learning, *5* (2), 173-194.

Lewis, R. (2001). Classroom discipline and student responsibility: the students' view. Teaching and Teacher Education, 17(2001): 307-319.

Roache, J. & Lewis, R. (2016). Teachers' views on the impact of classroom management on student responsibility. Australian Journal of Education, 55(2): 132-146.

Romi, S., Lewis, R., & Katz, Y. (2009). Student responsibility and classroom discipline in Australia, China and Israel.*Compare:* A Journal of Comparative and International Education, *39*(4), 439–453.

Siahi, E. A. & Maiyo, J. K. (2015). Study of the relationship between study habits and academic achievement of students: A case of Spicer Higher Secondary School India. International Journal of Educational Administration and Policy Studies, 7(7): 134-144.

Salinee Jongjaisurathum Numchai Supparerkchaisakul and Winai Damsuwan. (2015). Self-Regulated Learning strategies of 21st century. Journal of Behavioral Science for Development. 7(1) :15-26.

ภาคผนวก ก

คู่มือการใช้แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน
ความรับผิดชอบทางการเรียนและการกำกับตนเองในการเรียน

จุดมุ่งหมายของการใช้เครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

เพื่อนำไปใช้วัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน และการกำกับตนเองในการเรียน ระดับชั้นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6

ลักษณะเครื่องมือ

ข้อคำถามมีลักษณะเป็นสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวันของการเรียนการสอน ในห้องเรียน ในโรงเรียน แล้วให้ผู้ตอบอ่านข้อความแต่ละสถานการณ์แล้วพิจารณาเลือกตอบตามตัวเลือกให้ใกล้เคียงกับพฤติกรรมของนักเรียนมากที่สุด

การให้คะแนนแบบ 1 – 0 ถ้าตอบตัวเลือกที่มีพฤติกรรมบ่งชี้เกี่ยวกับคุณลักษณะนั้นจะได้ 1 คะแนน แต่ถ้าตอบตัวเลือกที่ไม่ใช่พฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะนั้นจะได้ 0 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนน

ร้อยละ 85 ขึ้นไป	หมายถึง ผู้เรียนมีคุณลักษณะนั้นในระดับมากที่สุด
ร้อยละ 70 – 84	หมายถึง ผู้เรียนมีคุณลักษณะนั้นในระดับมาก
ร้อยละ 60 – 69	หมายถึง ผู้เรียนมีคุณลักษณะนั้นในระดับพอใช้
ร้อยละ 50 – 59	หมายถึง ผู้เรียนมีคุณลักษณะนั้นในระดับค่อนข้างต่ำ
ต่ำกว่าร้อย 50	หมายถึง ผู้เรียนมีคุณลักษณะนั้นในระดับที่ควรต้องปรับปรุง

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ระยะแรก การกำหนดกรอบและนิยามตัวแปรคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จากการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์มิติด้านจิตใจ ด้านความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียนและการกำกับตนเองในการเรียน และสัมภาษณ์ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนเพื่อให้ได้พฤติกรรมการแสดงออกของแต่ละคุณลักษณะ แล้วสร้างเป็นแบบสำรวจพฤติกรรมการแสดงออกของแต่ละคุณลักษณะแล้วให้ครูที่สอนในแต่ละระดับชั้น รวมทั้งหมด 471 คน ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับกรอบนิยามของคุณลักษณะแต่ละด้าน อีกทั้งให้ระบุพฤติกรรมที่แสดงออกในแต่ละคุณลักษณะ นอกจากนี้ได้สำรวจพฤติกรรมการแสดงออกหรือสถานการณ์ที่นักเรียนได้แสดงออกหรือไม่แสดงออกในพฤติกรรมเหล่านั้น ในนักเรียนแต่ละระดับชั้น รวมทั้งหมด 1,299 คน

ระยะที่สอง ปฏิบัติการสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์มิติด้านจิตใจ ได้แก่ ความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบ และการกำกับตนเอง ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการสร้างเครื่องมือวัดด้านจิตพิสัย ร่วมกับคณะผู้วิจัย ออกข้อสอบตามนิยามคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การประชุมปฏิบัติการวิพากษ์ข้อสอบระหว่างวันที่ 10 – 15 กันยายน 2559 เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อคำถาม โดยคณะผู้วิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมกันวิพากษ์ ปรับปรุง ข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้กับนักเรียนแต่ละระดับชั้น และตัวเลือกว่ามีความเป็นไปได้หรือไม่ อีกทั้งภาษาที่ใช้ไม่ฟุ่มเฟือย อ่านแล้วกระชับ เข้าใจง่าย และตัวเลือกมีทางเป็นไปได้ที่จะเกิดพฤติกรรมนั้น คณะผู้วิพากษ์ร่วมกันวิพากษ์และปรับปรุงข้อคำถามให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนิยามและครอบคลุมคุณลักษณะคุณภาพของเครื่องมือโดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อคำถามว่าวัดได้ถูกต้องตามนิยามและครอบคลุมคุณลักษณะนั้นหรือไม่ หากพบข้อคำถามใดไม่สอดคล้องกับนิยามคุณลักษณะหรือภาษาที่ใช้ในข้อคำถามอ่านแล้วคลุมเครือหรือมีความเป็นไปได้น้อย ทำการปรับปรุงโดยการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากครูและนักเรียนมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงข้อคำถามและตัวเลือก แล้วนำไปทดลองหาคุณภาพรายข้อ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 399 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 412 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 403 คน

นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาพิจารณาเป็นรายตัวเลือก แล้วร่วมกันปรับปรุงกับครูผู้สอนในแต่ละระดับชั้น อีกทั้งนิสิตปริญญาโทที่ได้เรียนรายวิชาการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย ซึ่งมีบางข้อที่ต้องทำการปรับปรุงข้อคำถาม หรือตัวเลือก เพื่อให้ได้ข้อคำถามแต่ละคุณลักษณะ ตามที่ต้องการ ทำการจัดพิมพ์เพื่อนำไปใช้ทดสอบผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นต่อไป

นิยาม

1.1 ความใฝ่เรียนรู้ (putting effort persistently) หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมอยากรู้อยากเห็น ต้องการแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีความพอใจที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองทั้งที่เป็นความรู้ด้านการเรียนและความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมรอบตัว จำแนกเป็นองค์ประกอบย่อยดังนี้

1.1.1 ความอยากรู้อยากเห็น เป็นพฤติกรรมของการสนใจสิ่งรอบข้าง อยากรู้อยากเห็น มีข้อซักถามระหว่างเรียน

1.1.2 ความเพียรพยายาม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเรียนอยู่เสมอ การเข้าชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ

1.1.3 การศึกษาค้นคว้า เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการใช้เวลาว่างเพื่อประโยชน์ทางการเรียน การแสวงหาแนวทางใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียน

1.2 นิสัยทางการเรียน (study habit) หมายถึง ความประพฤติที่ดีในการเรียนที่แสดงออกอย่างสม่ำเสมอจนเคยชิน ซึ่งได้มาจากการฝึกฝนหรือปฏิบัติเป็นประจำจนกลายเป็นนิสัย จำแนกเป็นองค์ประกอบย่อยดังนี้

1.2.1 นิสัยการอ่าน เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรักการอ่าน การทบทวนบทเรียน การทำสมาธิในการอ่าน

1.2.2 การใส่ใจและเตรียมตัวในการเรียน เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงการจดบันทึกการบรรยาย การเตรียมตัวสำหรับการเรียนการสอบ

1.2.3 การจัดสรรเวลาในการเรียน เป็นพฤติกรรมในการแบ่งเวลาเรียนและการทำงานอย่างเหมาะสม

1.3 ความรับผิดชอบ (responsibility) หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกถึงความเอาใจใส่จดจ่อต่อการเรียนจนประสบความสำเร็จด้วยความขยันหมั่นเพียร ยอมรับการกระทำที่ผิดพลาดเกี่ยวกับการเรียนและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับในการเรียน จำแนกเป็นองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.3.1 ความเอาใจใส่จดจ่อต่อการเรียน เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการทำงานที่ได้รับมอบหมายเต็มความสามารถ การส่งงานที่ได้รับมอบหมาย การตั้งใจเรียน

1.3.2 การปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับในการเรียน เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเข้าชั้นเรียนตรงเวลา การจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนมาครับ การปฏิบัติตามข้อกำหนดในการเรียนและการยอมรับการกระทำที่ผิดพลาดเกี่ยวกับการเรียน

1.4 การกำกับตนเอง (self-regulation) หมายถึง ความพยายามในการควบคุมพฤติกรรมในการเรียนของนักเรียนที่ใช้กำกับการได้มาซึ่งความรู้หรือทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน รวมถึงวิธีการต่าง ๆ ที่จะได้มาซึ่งความรู้ การให้รางวัลต่อความสำเร็จหรือการลงโทษต่อความล้มเหลวของตนเอง จำแนกเป็นองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.4.1 กลยุทธ์ทางปัญญา ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการท่องจำ การใช้เครื่องช่วยจำ การทบทวนการเรียน การค้นหาข้อมูล การจัดรูปแบบและปรับปรุงรูปแบบ

1.4.2 การกำกับตนเอง ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงออกถึง การตั้งเป้าหมาย การวางแผนทางการเรียน การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียน การขอความช่วยเหลือ การให้รางวัลต่อความสำเร็จหรือการลงโทษต่อความล้มเหลวของตนเอง

การจำแนกองค์ประกอบย่อยของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ที่ได้มีการพัฒนาและออกเพิ่มเติม)

คุณลักษณะ	องค์ประกอบย่อย	ข้อที่		
		ป. 6	ม. 3	ม. 6
ความใฝ่เรียนรู้ (putting effort persistently)	ความอยากรู้อยากเห็น	1 – 4	1 – 3	1 – 5
	ความเพียรพยายาม	5 – 8	4 – 7	6 – 8
	การศึกษาค้นคว้า	9 – 12	8 – 12	9 – 10
นิสัยทางการเรียน (study habit)	นิสัยการอ่าน	13 – 16	13 – 17	11 – 16
	การใส่ใจและเตรียมตัวในการเรียน	17 – 20	18 – 21	17 – 19
	การจัดสรรเวลาในการเรียน	21 – 22	22 – 23	20 – 22
ความรับผิดชอบ (responsibility)	ความเอาใจใส่จดจ่อต่อการเรียน	23 – 29	24 – 28	23 – 27
	การปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับในการเรียน	30 – 35	29 – 33	28 – 32
การกำกับตนเอง (self-regulation)	กลยุทธ์ทางปัญญา	36 – 39	34 – 38	33 – 39
	การกำกับตนเอง	40 – 45	39 – 44	40 – 46

คำเฉลยของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ความใฝ่เรียนรู้ นิสัยทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน การกำกับตนในการเรียน

ข้อ	ป.6	ม. 3	ม. 6	ข้อ	ป.6	ม. 3	ม. 6
1	ก	ข	ค	26	ข	ก	ก
2	ค	ค	ก	27	ก	ค	ค
3	ก	ก	ข	28	ก	ข	ข
4	ข	ก	ก	29	ข	ค	ก
5	ข	ข	ข	30	ค	ค	ก
6	ค	ค	ก	31	ค	ข	ค
7	ข	ค	ค	32	ก	ก	ค
8	ค	ก	ข	33	ก	ก	ก
9	ข	ข	ค	34	ข	ก	ข
10	ข	ค	ก	35	ค	ก	ค
11	ค	ค	ก	36	ข	ข	ก
12	ก	ข	ข	37	ค	ข	ก
13	ค	ข	ก	38	ค	ค	ข
14	ก	ก	ก	39	ค	ค	ค
15	ข	ก	ค	40	ข	ก	ข
16	ข	ค	ค	41	ก	ข	ข
17	ค	ข	ข	42	ข	ก	ก
18	ก	ข	ก	43	ก	ค	ค
19	ข	ค	ก	44	ค	ค	ก
20	ก	ก	ก	45	ข	ข	ข
21	ก	ข	ข	46	-		ค
22	ค	ก	ก				
23	ก	ค	ค				
24	ค	ข	ข				
25	ก	ค	ก				

แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

คำอธิบายวิธีการทำ

1. แบบวัดนี้เป็นการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมี 4 ตอน รวมทั้งหมด 45 ข้อ อ่านคำถามแต่ละข้ออย่างรวดเร็วแล้วตอบให้เสร็จภายในเวลา 25 นาที

2. คำถามแต่ละข้อมีลักษณะเป็นสถานการณ์หรือเรื่องราวที่เกี่ยวกับการเรียน ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่า ถ้าอยู่ในสถานการณ์เช่นนั้นจะทำอย่างไร แล้วเลือกตอบจากตัวเลือกที่ตรงกับความเป็นจริงที่นักเรียนปฏิบัติหรือใกล้เคียงมากที่สุดกับตัวนักเรียน **โดยวงกลมหรือกากบาทตัวเลือกนั้น**

3. การตอบของนักเรียนแต่ละคนไม่จำเป็นต้องเหมือนหรือสอดคล้องกับคำตอบของคนอื่น เพราะเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลแต่ละคนย่อมมีการประพฤติปฏิบัติที่แตกต่างกัน

4. ผลของการตอบที่ตรงกับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติของนักเรียนที่แท้จริง จะนำมาซึ่งคุณค่าแห่งประโยชน์ของการวิจัยครั้งนี้ จึงขอให้นักเรียนอ่านข้อความและคำถามแต่ละข้อแล้วเลือกตอบอย่างรวดเร็วเพื่อให้ทันตามเวลาที่กำหนด

ตอนที่ 1

(1) ครูได้พานักเรียนไปร่วมทอดกฐินที่วัด บริเวณใกล้เคียงกับสถานที่นั้น นักเรียนเห็นคนกลุ่มหนึ่งกำลังยืนดูป้ายโปสเตอร์ที่ติดไว้อย่างน่าสนใจ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. เข้าไปดูว่าโปสเตอร์นั้นเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร

ข. ถามคนที่เดินผ่านบริเวณนั้นมาแล้วว่า เขาดูอะไรกัน

ค. เฉย ๆ คงเป็นป้ายโปสเตอร์ทั่วไป

(2) ตอนเช้าขณะที่นารีเดินเข้ามาในโรงเรียน เห็นเพื่อนของตนยืนรวมกับคนอื่นเหมือนกับกำลังดูการสาธิตอะไรสักอย่าง ถ้านักเรียนเป็นนารีนักเรียนจะทำอย่างไร

ก. เดินผ่านเพื่อไปห้องเรียน

ข. ถามเพื่อนภายหลังว่ามีการสาธิตอะไร

ค. เข้าไปดูว่าเขาทำอะไรกัน

(3) ในชั่วโมงวิชาคณิตศาสตร์ ครูได้อธิบายวิธีคำนวณหาคำตอบจากโจทย์คณิตศาสตร์ แต่มีบางช่วงเวลาครูพูดเร็วและได้ยินไม่ชัดเจน นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ยกมือขอให้ครูอธิบายอีกครั้งหนึ่ง

ข. ถามเพื่อนระหว่างที่ครูกำลังสอนทันที

ค. เก็บความสงสัยไว้ถามเพื่อนภายหลัง

(4) พฤติกรรมใดตรงกับนักเรียนมากที่สุด

ก. ขณะครูสอนถ้าไม่เข้าใจจะซักถามข้อสงสัย

ข. ถ้าครูสอนเร็วฟังไม่ทัน จะคอยถามเพื่อนข้าง ๆ

ค. เวลาครูอธิบายอยู่หน้าห้อง จะแอบเล่นเกม

(5) สมหมายไม่ได้เข้าเรียนวิชาสังคมศึกษา เพราะป่วยกระทันหันจึงต้องไปนอนห้องพยาบาล ถ้านักเรียนเป็นสมหมายจะทำอย่างไร

ก. ไม่ต้องทำอะไรเพราะป่วย

ข. ถามเพื่อนว่าครูสั่งการบ้านอะไรบ้าง

ค. รอดูว่าชั่วโมงต่อไป ถ้าครูไม่สั่งก็ไม่ต้องทำ

(6) ชั่วโมงสุดท้ายของวันศุกร์ นักเรียนมีธุระจะต้องรีบเดินทางไปต่างจังหวัด ทำให้ไม่ได้เรียนในชั่วโมงสุดท้าย นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. สอบถามเกี่ยวกับงานที่ต้องทำส่งในวิชานั้นกับครูผู้สอน

ข. ถ้ามีเวลาขอสมุดเพื่อนมาดูภายหลัง

ค. ขาดแค่ชั่วโมงเดียวไม่เป็นหรอก

(7) นักเรียนได้ยินข่าวเสียงตามสายของโรงเรียนว่าจะมีการประกวดเขียนเรียงความเรื่อง “จิตสำนึกรักเมืองไทย” เพื่อชิงรางวัล แต่ไม่มีรายละเอียดของข่าว ถ้านักเรียนต้องการเข้าประกวดจะทำอย่างไร

ก. สอบถามเพื่อนว่ามีใครสนใจบ้างแล้วให้ไปหาข้อมูลมาบอกด้วย

ข. สอบถามข้อมูลรายละเอียดจากประชาสัมพันธ์ที่ออกข่าว

ค. รอฟังข่าวนั้นอีกครั้งอาจมีรายละเอียดเพิ่มเติม

(8) ในช่วงเช้าของการเรียน นักเรียนมีเหตุจำเป็นไม่ได้เข้าเรียนแต่มาเรียนช่วงบ่าย นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

ก. ตั้งใจเรียนช่วงบ่ายอย่างมุ่งมั่น

ข. ถามเพื่อนว่าในตอนเช้ามีเนื้อหามากไหม

ค. ขอจดเนื้อหาบทเรียนและงานที่ครูสั่งในช่วงเช้าทั้งหมดจากเพื่อน

(9) ขณะรอครูมาสอนในชั่วโมงกิจกรรม ครูท่านหนึ่งมาบอกว่าชั่วโมงนี้ครูที่เคยสอนลาป่วย ใครจะทำอะไรก็ได้ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ชวนเพื่อนไปเล่นกีฬากัน

ข. เอาการบ้านที่ยังทำไม่เสร็จขึ้นมาทำ

ค. ไปนั่งดูนักเรียนห้องอื่นทำกิจกรรม

(10) ครูเล่าประวัติของโรงเรียนให้นักเรียนฟังอย่างน่าสนใจ แต่เวลาหมดก่อน นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. รอครูเล่าประวัติให้ฟังในชั่วโมงถัดไป

ข. ช่วยกันไปหาข้อมูลจากแหล่งอื่นเพิ่มเติม

ค. ไปขอให้ครูอาวุโสที่สุดในโรงเรียนเล่าให้ฟัง

(11) ครูบอกกับนักเรียนว่ายังมีข้อบกพร่องในการเรียนเรื่องความสามารถในการอ่านจับใจความ และครูให้นักเรียนเลือกเข้าร่วมกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้คนละหนึ่งกิจกรรม นักเรียนจะเลือกเข้าร่วมกิจกรรมใดเป็นอันดับแรก

ก. ศิลปะเพื่อการสื่อสาร

ข. สร้างสรรค์หนังสืออย่างมืออาชีพ

ค. ส่งเสริมการอ่านเพื่อการสื่อสาร

(12) ครูได้สอนวิธีการทำจิตให้นิ่งโดยให้ท่อง พุทโธ พุทโธ แต่นักเรียนทำแล้ว ใจก็ยังวอกแวกคิดถึงเรื่องต่าง ๆ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ลองใช้วิธีการอื่น เช่น การนับตัวเลขไปเรื่อย ๆ อาจทำให้ใจนิ่งได้

ข. ใช้วิธีทำเช่นเดิมแต่ทำบ่อย ๆ เดี๋ยวใจก็นิ่งไปเอง

ค. คงไม่เป็นไร สมาธิเป็นเรื่องเฉพาะตัวไม่เหมือนกัน

ตอนที่ 2

(13) หลังจากที่นักเรียนได้คะแนนผลการสอบมาแล้ว ในวิชาที่ได้คะแนนไม่ดี นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. รอดูผลการสอบคราวต่อไปอีกครั้ง

ข. ยอมรับจุดบกพร่องของตนเอง

ค. หาหนังสือมาอ่านเพิ่มเติม

(14) เมื่อเรียนจบบทเรียนในแต่ละวัน นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. เขียนสรุปย่อบทเรียน

ข. อ่านเฉพาะเรื่องที่น่าสนใจ

ค. ไม่ต้องทำอะไรเพราะตั้งใจเรียนในห้องแล้ว

(15) พฤติกรรมของนักเรียนคนใดที่ตรงกับนักเรียนมากที่สุด

ก. เวลาที่ต้องส่งงานครูใกล้เข้ามา ต้องหาเพื่อนสนิทช่วยทำงาน

ข. เวลาที่รีบเร่งส่งงานให้ทันครูสั่ง ต้องหาสถานที่เงียบ ๆ นั่งทำงาน

ค. เวลาที่ต้องรีบส่งงานและมีการบ้านหลายวิชาก็ทำเคร่า ๆ ส่งให้ทันก่อน

(16) ในชั่วโมงตอนบ่ายนักเรียนต้องเรียนวิชาภาษาอังกฤษกับครูต่างชาติ ซึ่งต้องตั้งใจฟัง ห้องเรียนข้าง ๆ เรียนวิชาดนตรีและมีการฝึกซ้อมดนตรีมีเสียงอยู่เป็นประจำ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ขอไปนั่งข้างหน้าห้อง

ข. ใส่ใจแต่เรื่องที่ครูกำลังสอน

ค. นั่งเรียนตามสภาพรู้บ้างไม่รู้บ้างเป็นเรื่องธรรมดา

(17) เมื่อมีวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้ในเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียน แต่นักเรียนลืมนำสมุดบันทึกมาด้วย นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

ก. นั่งฟังอย่างตั้งใจ

ข. นั่งฟังและจะไปขอยืมสมุดจดบันทึกของเพื่อน

ค. นั่งฟังและขอยืมกระดาษจากเพื่อนมาจดบันทึก

(18) ระหว่างที่ครูพานักเรียนไปทัศนศึกษาที่พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ มีเจ้าหน้าที่มาบรรยายให้ฟัง นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. บันทึกลงในสมุดโน้ต

ข. คิดตามสิ่งที่เจ้าหน้าที่บรรยาย

ค. ตักเตือนเพื่อนที่ไม่ฟังบรรยาย

(19) ถ้านักเรียนจบชั้น ป.6 แล้วอยากไปเรียนต่อชั้น ม.1 ที่โรงเรียนแห่งหนึ่งซึ่งมีคนสมัครเป็นจำนวนมาก นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. สมัครและสอบตามความสามารถที่มี

ข. สำรวจตนเองว่าต้องเร่งหรือปรับปรุงวิชาใด

ค. หาข้อมูลว่าคนเก่ง ๆ มาสมัครด้วยหรือไม่

(20) นักเรียนจะเตรียมตัวอย่างไรสำหรับการสอบปลายภาคในอีก 1 เดือนข้างหน้า

ก. ทำตารางการอ่านหนังสือและปฏิบัติตาม

ข. ไม่ต้องเตรียมตัวใดๆ ครูคงจะออกข้อสอบตามที่สอน

ค. อ่านเฉพาะเรื่องที่คาดว่าครูจะออกข้อสอบ

(21) ใกล้ถึงวันแม่แห่งชาติ นักเรียนจะต้องฝึกซ้อมการแสดงบนเวทีในวันงาน และเป็นช่วงที่มีการสอบด้วยนักเรียนจะทำอย่างไร

ก. จัดเวลาว่างช่วงการซ้อมมานั่งอ่านหนังสือ

ข. ฝึกซ้อมการแสดงก่อน หากมีเวลาว่างแล้วค่อยอ่านหนังสือ

ค. ซ้อมการแสดง ส่วนการสอบทำตามความสามารถ

(22) ถ้านักเรียนเป็นตัวแทนนักกีฬาของโรงเรียนและต้องซ้อมกีฬาทุกเย็น และวันนี้มีการบ้านเยอะต้องส่งในวันพรุ่งนี้ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. งดการซ้อมกีฬาและรีบทำการบ้าน

ข. ซ้อมกีฬาตามปกติและขอเลื่อนส่งการบ้าน

ค. ขออนุญาตครูลดเวลาซ้อมกีฬาเพื่อไปทำการบ้านให้ทันส่งในวันพรุ่งนี้

ตอนที่ 3

(23) หลังจากเลิกเรียน คุณพ่อคุณแม่พานักเรียนไปธุระที่บ้านญาติ และกลับมาถึงบ้านดึก แต่นักเรียนมีการบ้านที่ต้องส่งพรุ่งนี้ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. รีบทำการบ้านให้เสร็จก่อนนอน

ข. ไปเรียนแต่เช้าเพื่อขอลอกการบ้านเพื่อน

ค. บอกครูว่าพ่อพาไปธุระกลับบ้านดึก

(24) ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านหนังสือแล้วจดบันทึกสิ่งที่อ่านไว้ สัปดาห์ละ 1 เรื่อง แต่เนื่องจากนักเรียนต้องเป็นตัวแทนประกวดทักษะวิชาชีพ ในสัปดาห์นั้นจึงไม่ได้อ่านหนังสือตามที่ครูสั่ง นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ขอร้องให้เพื่อนอ่านและสรุปแทน

ข. ไม่จำเป็นต้องอ่านในสัปดาห์ที่ต้องไปประกวด

ค. กลับมาอ่านทดแทนเป็น 2 เรื่อง ในสัปดาห์ต่อมา

(25) ครูมอบหมายให้นักเรียนทำรายงาน 2 ชิ้น ซึ่งต้องส่งในเดือนหน้า แต่ช่วงนี้นักเรียนต้องซ้อมดนตรีของโรงเรียนทุกเย็น นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. จัดลำดับความสำคัญว่างานชิ้นใดส่งก่อน แล้วทำให้เสร็จ

ข. บอกถึงความจำเป็นให้ครูทราบ เพื่อขอผ่อนผัน

ค. ขอให้เพื่อนคนอื่นช่วยทำแทนบ้าง

(26) ครูสั่งการบ้านให้นักเรียนทำ แต่นักเรียนลืมทำ นึกขึ้นได้จะรีบทำส่งให้ทันชั่วโมงเรียน แต่นักเรียนลืมเอาสมุดมา นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. บอกครูไม่ได้เอาสมุดการบ้านมา

ข. หาสมุดเล่มใหม่มาทำแทนแล้วส่งครู

ค. ทำเฉย ๆ ถ้าครูไม่ทวงถาม

(27) ในชั่วโมงวิชาภาษาไทย ครูสั่งให้นักเรียนสรุปผลงานที่สำคัญของสุนทรภู่และส่งในชั่วโมงเรียน นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

ก. รีบทำงานส่งครูให้ทันเวลาตามที่ครูกำหนด

ข. ขอเลื่อนเวลาส่งเพราะอยากทำงานออกมาให้ดีที่สุด

ค. ขอครูทำงานร่วมกับเพื่อนสองคนเพราะมีเวลาน้อย

(28) นักเรียนได้เป็นตัวแทนให้ไปแข่งขันการตอบปัญหา ทำให้ไม่ได้เรียนบางวิชาซึ่งมีการบ้านที่ต้องทำส่งครู นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ถามเพื่อนว่ามีการบ้านอะไรแล้วทำส่งครูให้ทัน

ข. บอกครูว่าไม่ได้ส่งการบ้านเพราะไปแข่งขันตอบปัญหา

ค. ไม่ต้องทำอะไรหรอก เพราะการไปเป็นตัวแทนถือว่าเป็นการเรียนแล้ว

(29) นักเรียนกำลังนั่งทำการบ้านที่ครูสั่งไว้ซึ่งยังมีหลายวิชาที่ไม่เสร็จ และต้องส่งครูวันจันทร์ มาลีเป็นเพื่อนที่อยู่ใกล้บ้านมาชวนออกไปเที่ยว นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ออกไปเที่ยวก่อนก็ได้ การบ้านไว้ทีหลัง

ข. บอกเพื่อนว่าต้องทำการบ้านก่อน จะส่งวันจันทร์นี้

ค. รีบทำการบ้านที่ง่ายก่อน แล้วออกไปเที่ยว กลับมาถ้ามีเวลาจึงทำต่อ

(30) เมื่อเปลี่ยนคาบเรียน นักเรียนจะต้องเดินไปเรียนที่อาคารอีกหลังหนึ่ง ผ่านห้องสมุด เพื่อนชวนไปจองหนังสือที่ออกใหม่แต่ขณะนั้นถึงเวลาเรียนแล้ว นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ไปจองหนังสือกับเพื่อนก่อนเข้าห้องช้าหน่อยไม่เป็นไร

ข. ไปกับเพื่อนแล้วนั่งอยู่ที่ห้องสมุดเลย

ค. ไม่ไปกับเพื่อน จะรีบไปเรียนให้ทัน

(31) ชั่วโมงศิลปะ ครูบอกนักเรียนว่าสัปดาห์ต่อไปจะเรียนเรื่องการพิมพ์ภาพจากวัสดุธรรมชาติ นักเรียนจะต้องทำอย่างไร

ก. เตรียมวัสดุอุปกรณ์เฉพาะที่จำเป็น นอกนั้นยืมจากเพื่อน

ข. ขอแบ่งใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกับเพื่อน

ค. เตรียมวัสดุอุปกรณ์ตามที่ครูสั่ง

(32) ในชั่วโมงพลศึกษา ครูกำหนดให้นักเรียนเตรียมไม้ตีปิงปองพร้อมลูก มาคนละ 1 ชุด บังเอิญไม้ปิงปองของนักเรียนชำรุดใช้ไม่ได้ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ขอยืมจากเพื่อนที่ยังไม่ได้เล่น

ข. เอาไม้ปิงปองชำรุดให้ครูดู

ค. ไม่เข้าเรียนชั่วโมงพลศึกษา

(33) เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาตรวจร่างกายของนักเรียน ครูอนุญาตให้นักเรียนมาตรวจร่างกายเป็นกลุ่ม ถ้าตรวจเสร็จแล้วให้กลับเข้าห้องมาเรียนหนังสือตามปกติ นักเรียนได้ลงมาตรวจร่างกายพร้อมกับเพื่อน เมื่อตรวจเสร็จเพื่อนชวนไปแอบเล่นเกมส์ จะไม่เข้าห้องเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. บอกเพื่อนให้เข้าเรียนกันตามปกติ

ข. ไม่ไปกับเพื่อนแต่แอบไปทำธุระอย่างอื่นก่อน

ค. ไปกับเพื่อนเพราะว่ายังมีคนอื่นอีกที่ยังไม่ได้มาตรวจร่างกาย

(34) ครูให้การบ้านนักเรียนมาหลายข้อในวันเสาร์อาทิตย์ เผอิญนักเรียนต้องไปเยี่ยมญาติกับผู้ปกครองกลับมาทำการบ้านแต่ก็ทำไม่เสร็จบางข้อ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. รีบไปโรงเรียนแต่เช้าเพื่อขอเพื่อนดูการบ้านแล้วรีบทำ

ข. ยอมให้ครูหักคะแนนในข้อที่ยังไม่ได้ทำ

ค. อ้อนวอนขอให้ครูเห็นใจ

(35) เรียงความของนักเรียนครูบอกว่าในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ แต่ถ้าพิจารณาในส่วนที่เป็นเนื้อหาของการเขียนอยู่ในระดับดี เนื่องจากลายมือที่เขียนไม่เป็นระเบียบและดูไม่สวยงาม จึงทำให้ผลงานลดระดับลงมา นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ขอครูเพิ่มคะแนน แล้วคราวหน้าจะปรับปรุงใหม่

ข. พยายามเทียบเคียงเรียงความของตนกับเพื่อนคนอื่น

ค. ยอมรับผลคะแนนที่ได้แล้วต้องปรับปรุงเรื่องการเขียนลายมือ

ตอนที่ 4

(36) ในสัปดาห์หน้าจะมีการทดสอบย่อยวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งมีสูตรจำนวนมากที่นักเรียนต้องจำให้ได้เพื่อใช้ในการทำ นักเรียนจะเตรียมตัวอย่างไร

ก. อ่านเนื้อหาที่จะสอบอย่างละเอียด

ข. สรุปสูตรคณิตศาสตร์และบันทึกไว้เพื่อใช้ท่องจำ

ค. เข้าร่วมฟังกับกลุ่มเพื่อนที่ติวเนื้อหาที่จะสอบ

(37) ในวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ เมื่อมีเวลาว่าง นักเรียนชอบทำกิจกรรมอะไร

ก. เล่นเกมส์ที่มีประโยชน์

ข. ดูรายการโทรทัศน์ที่ชอบ

ค. แบ่งเวลาอ่านทบทวนเรื่องที่เรียนมาแล้ว

(38) ในชั่วโมงกิจกรรมครูสั่งให้นักเรียนประดิษฐ์วัสดุของเหลือใช้ผลงานจากกล่องนมที่ดื่มนมหมดแล้ว นักเรียนจะทำอย่างไรเป็นอันดับแรก

ก. ล้างและตัดกล่องนมไว้จำนวนมากๆ

ข. ไปที่ร้านค้าซื้ออุปกรณ์ต่างๆ มาเตรียมไว้

ค. ค้นคว้าหารูปแบบการประดิษฐ์จากอินเตอร์เน็ตหรือหนังสือต่างๆ

(39) ครูมอบหมายให้นักเรียนไปค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) โดยให้เวลาทำ 3 วัน นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ดูผลงานรุ่นพี่ที่ทำไว้แล้ว

ข. ขอให้เพื่อนที่สนิทช่วยค้นบางส่วน

ค. ไปค้นคว้าหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตหรือเอกสารต่างๆ ด้วยตนเอง

(40) ครูแจกการบ้านคืนนักเรียน แล้วบอกว่ายังมีหัวข้อที่นักเรียนตอบไม่ครบทุกหัวข้อที่ครูถาม นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ถามเพื่อนๆ ว่าครูถามอะไรบ้าง

ข. ฝึกแยกแยะหัวข้อคำถามให้ครบก่อน

ค. ไปขอดูงานของเพื่อนที่เขียนครบทุกหัวข้อ

(41) ในการประกวดเรียงความวันแม่แห่งชาติ นักเรียนได้รับรางวัลรางวัลชมเชย นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ถามครูถึงข้อบกพร่องที่ควรพัฒนา จะได้ปรับปรุงการเขียนในคราวต่อไป

ข. ได้มาก็ดีใจมากแล้ว เพราะไม่คิดว่าจะได้รับรางวัล

ค. เอารางวัลไปอวดผู้ปกครอง

(42) นักเรียนจะเลือกปฏิบัติตามบุคคลในข้อใด จึงจะทำให้นักเรียนเป็นตัวแทนนักกีฬาของโรงเรียน

ก. สมเกียรติประกาศให้ใครๆ รู้ว่าอยากเป็นตัวแทนนักกีฬาของโรงเรียน

ข. สมชายอยากเป็นตัวแทนนักกีฬาโรงเรียน จึงตั้งใจฝึกซ้อมเป็นประจำ

ค. สมบัติติดภาพนักกีฬาประเภทนั้นที่เป็นขวัญใจไว้ทุกส่วนของบ้าน

(43) ในการเรียนวิชาศิลปะ นักเรียนได้รับมอบหมายให้วาดภาพ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. จัดหาอุปกรณ์ให้เตรียมพร้อมใช้งานได้

ข. จัดหาอุปกรณ์เท่าที่จำเป็นจะใช้

ค. อาจไม่จำเป็นต้องจัดเตรียมทั้งหมดเพราะสามารถยืมเพื่อนได้

(44) ครูจะพานักเรียนเข้าชมพิพิธภัณฑ์สถานที่สำคัญในสัปดาห์หน้า แล้วให้เขียนเล่าสิ่งที่ประทับใจที่อยู่ภายในพิพิธภัณฑ์ และเจ้าหน้าที่ฝากเตือนว่าห้ามถ่ายรูปภายในพิพิธภัณฑ์ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. หาข้อมูลล่วงหน้าว่าภายในนั้นมีอะไรบ้าง แล้วดูเฉพาะที่ตัวเองสนใจอย่างละเอียด

ข. ประทับใจสิ่งใดยืนดูนาน ๆ และพยายามท่องให้ได้มากที่สุด

ค. ขอแบ่งข้อมูลจากเพื่อนเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน

(45) นักเรียนขาดเรียนต่อเนื่องกันหลายวัน ถ้าจะให้เรียนทันเพื่อนนักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ไปถามครูว่าสอนอะไรบ้าง

ข. ขอให้เพื่อนช่วยสรุปสาระสำคัญช่วงที่ขาดเรียน

ค. ส่วนเนื้อหาที่ไม่ได้เรียนปล่อยไปแล้วตั้งใจเรียนในเนื้อหาต่อไป

แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

คำอธิบายวิธีการทำ

1. แบบวัดนี้เป็นการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมี 4 ตอน รวมทั้งหมด 44 ข้อ อ่านคำถามแต่ละข้ออย่างรวดเร็วแล้วตอบให้เสร็จภายในเวลา 25 นาที

2. คำถามแต่ละข้อมีลักษณะเป็นสถานการณ์หรือเรื่องราวที่เกี่ยวกับการเรียน ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่า ถ้าอยู่ในสถานการณ์เช่นนั้นจะทำอย่างไร แล้วเลือกตอบจากตัวเลือกที่ตรงกับความเป็นจริงที่นักเรียนปฏิบัติหรือใกล้เคียงมากที่สุดกับตัวนักเรียน **โดยวงกลมหรือกากบาท ตัวเลือกนั้น**

3. การตอบของนักเรียนแต่ละคนไม่จำเป็นต้องเหมือนหรือสอดคล้องกับคำตอบของคนอื่น เพราะเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลแต่ละคนย่อมมีการประพฤติปฏิบัติที่แตกต่างกัน

4. ผลของการตอบที่ตรงกับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติของนักเรียนที่แท้จริง จะนำมาซึ่งคุณค่าแห่งประโยชน์ของการวิจัยครั้งนี้ จึงขอให้นักเรียนอ่านข้อความและคำถามแต่ละข้อแล้วเลือกตอบอย่างรวดเร็วเพื่อให้ทันตามเวลาที่กำหนด

ตอนที่ 1

(1) พ่อกับแม่บอกวิชัยว่า วันอาทิตย์ที่จะถึงนี้ จะไปฟังเจ้าหน้าที่เทศบาลมาให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชน ถ้านักเรียนเป็นวิชัยจะทำอย่างไร

ก. อยู่บ้าน เพราะเป็นวันพักผ่อน
ข. ไปกับพ่อแม่ เพราะอยากรู้เหมือนกัน
ค. ไปรอพ่อกับแม่ที่บ้านเพื่อน

(2) โรงเรียนได้จัดนิทรรศการสัปดาห์วันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ ครูได้บอกนักเรียนว่างานนี้มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่น่าสนใจ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ถ้ามีเวลาว่างก็เข้าชม
ข. กิจกรรมก็คงซ้ำ ๆ เหมือนเดิม
ค. เข้าชมนิทรรศการอย่างตั้งใจ

(3) ครูพานักเรียนออกไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ ชมการสาธิตผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้แก่ชุมชน ขณะที่มีการสาธิตอยู่นั้น นักเรียนก็เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับผู้ริเริ่มการทำผลิตภัณฑ์ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ซักถามวิทยากรระหว่างที่มีการสาธิต
ข. เก็บข้อสงสัยเอาไว้ หากมีเวลาเหลือจึงถาม
ค. ถามเพื่อนว่ารู้เรื่องนี้มากน้อยเพียงใด

(4) ที่บอร์ดประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน นักเรียนอ่านเจอประกาศเกี่ยวกับการประกวดคำขวัญวัน “ต้านยาเสพติด” เพื่อชิงรางวัลระดับจังหวัด ถ้าใครสนใจให้สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อจะได้ส่งคำขวัญเข้าประกวด
ข. ถามเพื่อน ๆ ว่าใครอ่านประกาศนี้แล้วบ้าง จะได้ชวนกันส่งคำขวัญ
ค. ถามครูที่สอนภาษาไทยว่าตนเองมีความสามารถพอที่จะส่งคำขวัญประกวดได้ไหม

(5) ในสัปดาห์วันวิทยาศาสตร์ นักเรียนทราบมาจากครูว่าปีนี้จะมีการแข่งขันการพูดทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งนักเรียนสนใจจะเข้าแข่งขัน แต่ยังไม่รู้รายละเอียด นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. รอฟังข่าวจากครูอีกครั้ง
ข. พยายามติดตามหาข้อมูลทุกระยะ
ค. ฝากบอกเพื่อน ๆ ว่าถ้าใครทราบข่าวให้บอกตนด้วย

(6) ในวันเสาร์-อาทิตย์ ผู้ปกครองบอกกับนักเรียนจะพาไปเยี่ยมญาติที่ต่างจังหวัด แต่โรงเรียนได้นัดสอนชดเชยไว้แล้ววันเสาร์ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ลาโรงเรียนแล้วไปเยี่ยมญาติกับครอบครัว

ข. อยู่เรียนชดเชยสักพักแล้วไปกับผู้ปกครอง

ค. บอกกับผู้ปกครองว่าต้องเรียนชดเชยที่โรงเรียนไปด้วยไม่ได้

(7) คุณครูประจำวิชาไปประชุมด่วน จึงแจ้งงดการสอนในวิชานั้น นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ฟังนักเรียนกลุ่มหนึ่งซ้อมดนตรี

ข. นั่งคุยกับเพื่อน

ค. ทำการบ้านที่ค้างไว้

(8) วันนี้ครูที่สอนเกือบทุกคนสั่งการบ้าน นักเรียนคิดว่าถ้ารอกลับไปทำที่บ้านคงเสร็จไม่ทันส่งครูแน่ ๆ และเผอิญชั่วโมงสุดท้ายครูปล่อยก่อนเวลา นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. เอาการบ้านมาทำให้เสร็จก่อนบ้างบางวิชา

ข. กลับไปบ้านเย็นนี้ก็ทำการบ้านตามปกติ

ค. ชวนเพื่อนแบ่งกันทำคนละวิชาจะได้เสร็จทันส่งครู

(9) ครูมอบหมายให้ค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติของชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ นักเรียนจึงค้นคว้าจากอินเตอร์เน็ตได้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนย้อนหลังไป 10 ปีแต่ยังรู้สึกว่าข้อมูลไม่ชัดเจน นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. เอาล่ะ จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มรายงานนำเสนอได้เลย

ข. ต้องไปสัมภาษณ์ผู้อาวุโสเพิ่มเติม

ค. เทียบเคียงกับผลงานของเพื่อน

(10) ในวิชาวิทยาศาสตร์ ครูให้นักเรียนนำน้ำผลไม้ชนิดต่าง ๆ มาเพื่อใช้ทดสอบวิตามินซีในชั่วโมงเรียน แต่นักเรียนกับเพื่อนลืมนำน้ำผลไม้มาด้วย เพื่อนกลัวถูกตำหนิ จึงชวนให้นักเรียนไม่เข้าห้องเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ยอมให้ครูตำหนิ และสังเกตการณ์ทดลองของเพื่อนแทน

ข. ทำตามคำชักชวนของเพื่อน

ค. ขอแบ่งน้ำผลไม้จากเพื่อนกลุ่มอื่นแล้วเข้าห้องเรียน

(11) วันเพ็ญเล่าเรื่องประเพณีแห่ปราสาทผึ้งให้เพื่อนในห้องฟัง ซึ่งนักเรียนเพิ่งเคยได้ฟังครั้งนี้ แต่วันเพ็ญก็ไม่มีเวลาเล่าให้ละเอียด นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. เอาล่ะ ฟังแค่นี้ก็ดีแล้ว ไม่เคยได้ยินมาก่อน

ข. ถามคนอื่น ๆ ว่ามีใครเคยไปเที่ยวประเพณีนี้กันบ้าง

ค. ศึกษาเรื่องราวนี้จากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อความกระจ่าง

(12) นักเรียนฟังครูบรรยายเรื่องสารเคมีในชีวิตประจำวัน แล้วมีการถามตอบ เมื่อหมดเวลานักเรียนก็ยังไม่ค่อยเข้าใจในสารเคมีบางชนิด นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. รอครูอธิบายอีกครั้งคราวหน้า

ข. ค้นคว้าจากอินเตอร์เน็ตเพิ่มเติม

ค. ไม่เป็นไรหรอก การฟังบรรยายก็อย่างนี้แหละไม่เห็นของจริง

ตอนที่ 2

(13) ช่วงใกล้สอบกลางภาค นักเรียนต้องเตรียมตัวอ่านหนังสือสอบ มีสำนักพิมพ์มาแจกหนังสือฟรี เรื่อง รักษ์สุขภาพ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. รับไว้เพื่อรักษาน้ำใจ

ข. รับไว้ก่อน เก็บไว้อ่านเวลาว่าง

ค. รับไว้แล้วนำไปให้คนที่สนใจ

(14) ลีลาวดี กำลังนั่งอ่านหนังสือนอกเวลา มีเพื่อนมาชวนไปดูกีฬาที่กำลังแข่งกันอย่างสนุกสนาน นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. บอกเพื่อนยังไม่ไปจะอ่านหนังสือให้เสร็จก่อน

ข. ไปกับเพื่อนไม่อยากให้เขาเสียน้ำใจ

ค. ไปสักประเดี๋ยวแล้วกลับมาอ่านต่อ

(15) พฤติกรรมใดตรงกับนักเรียนมากที่สุด

ก. ชอบอ่านหนังสือ

ข. ชอบดูหนังดูละคร

ค. ชอบเล่นเกมส์

(16) นักเรียนตั้งใจเขียนเรียงความเข้าประกวด เรื่อง “ประหยัดพลังงาน” และให้เพื่อนช่วยอ่านก่อน เพื่อนบอกว่าการเขียนยังไม่ครอบคลุมประเด็น นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ขอบคุณเพื่อนที่ให้คำติชม

ข. โกรธเพื่อนที่ไม่ให้กำลังใจกันเลย

ค. อ่านเรียงความนั้นอีกรอบเพื่อปรับปรุงใหม่

(17) ถ้าเลือกที่นั่งอ่านหนังสือหรือทำการบ้านได้ นักเรียนจะเลือกสถานที่เช่นไร

ก. มีเพลงเบา ๆ ฟังไปด้วย

ข. เงียบ ๆ ไม่มีเสียงรบกวน

ค. ที่ที่มีเพื่อนอยู่ด้วย เผื่อจะได้ถามกัน

(18) ในระหว่างที่ทางโรงเรียนเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้เรื่อง “โรคไข้เลือดออก” พฤติกรรมใดที่ตรงกับนักเรียนมากที่สุด

ก. คุยกับเพื่อนข้าง ๆ ที่รู้จัก

ข. จดบันทึกความรู้ที่ได้รับ

ค. นั่งหลับบางเวลาระหว่างที่วิทยากรพูด

(19) ครูพานักเรียนไปเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชุมชน แล้วทุกคนต้องสรุปสิ่งที่ได้พบเห็นทำเป็นรายงานส่งครู นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. เตรียมร่มไปด้วยกันแดดกันฝน

ข. เตรียมของที่ระลึกให้ชุมชนที่ไปเรียนรู้

ค. เตรียมสมุดสำหรับจดบันทึกสิ่งที่ได้พบเห็น

(20) ถ้าจบชั้น ม.3 แล้วนักเรียนอยากเรียนต่อชั้น ม.4 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ซึ่งแต่ละปีมีคนสมัครสอบเป็นจำนวนมาก และวิชาที่สอบก็มีหลายวิชา นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ดูประกาศวิชาที่สอบ และทำตารางการอ่านหนังสือ

ข. ถามครู ถ้าโอกาสในการสอบเข้าโรงเรียนนั้นมีน้อย จะสมัครสอบโรงเรียนอื่นไว้ด้วย

ค. บอกผู้ปกครองว่าถ้าสอบไม่ได้ ไม่เสียใจหรอกที่ไหนก็เรียนได้

(21) ในทุกวันจันทร์ตอนเช้า นักเรียนแต่ละคนจะต้องออกมาเล่าเรื่องกิจกรรมที่ทำในวันหยุดให้เพื่อนฟังวันละคน วันจันทร์ที่จะถึงนี้นักเรียนต้องออกมาพูด นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. สบายมาก ไม่ต้องร่างหรอก เพราะพูดในสิ่งที่ตัวเองทำมาแล้ว

ข. ร่างเหตุการณ์หรือกิจกรรมที่ทำในวันหยุดอย่างเป็นลำดับ

ค. ฝึกพูดกับตัวเองไม่ให้ใครเห็นก่อน

(22) ในช่วงปลายปี นักเรียนมีทั้งการสอบหลายประเภท ทั้งการสอบปลายภาค การสอบวัดความรู้ระดับชั้น การสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ ซึ่งช่วงเวลาของการสอบใกล้เคียงกัน นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. จัดเวลาในการอ่านหนังสือให้ทัน

ข. อะไรสอบก่อนอ่านหนังสือก่อน

ค. ดูแนวโน้มของเพื่อน ๆ ว่าดูหนังสือกันอย่างไร

(23) ในการเรียนแต่ละภาคเรียนมีหลายวิชา ครูแต่ละคนเมื่อเข้าสอนแล้วต่างก็สั่งงานและการบ้านทุกวิชา นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ชอบวิชาใดก็จะทำงานในวิชานั้นก่อน

ข. วิชาใดมีคะแนนมากทำเป็นอันดับแรก

ค. จัดเวลาในการทำงานของแต่ละวิชาให้ชัดเจน

ตอนที่ 3

(24) ครูมอบหมายให้ทำรายงานวิชาประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัยเป็นงานกลุ่ม และนักเรียนจำเป็นต้องไปแข่งขันวิชาการระดับภูมิภาค นักเรียนจะทำอย่างไร
ก. ขอให้เพื่อนคนอื่นทำแทนไปก่อน
ข. ขอแบ่งงานที่ตนเองรับผิดชอบมาทำให้เสร็จ
ค. บอกให้เพื่อนไม่ต้องทำรายงานเพราะติดภารกิจสำคัญ

(25) โรงเรียนให้นักเรียนช่วยกันจัดบอร์ดประชาสัมพันธ์ แต่นักเรียนมีวัสดุอุปกรณ์ยังไม่เพียงพอสำหรับการจัดบอร์ด นักเรียนจะทำอย่างไร
ก. บอกครูเพื่อของบมาสนับสนุน
ข. บริจาคเงินกันเพื่อจัดบอร์ดให้สำเร็จ
ค. ช่วยกันหาวัสดุมาตกแต่งบอร์ด

(26) วิชาลูกเสือเนตรนารี มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนทุกสัปดาห์ ในสัปดาห์นี้ โรงเรียนจัดกิจกรรมการสะกดรอย ซึ่งนักเรียนไม่ชอบ นักเรียนจะทำอย่างไร
ก. พยายามทำอย่างเต็มที่ให้ครบถ้วน
ข. ขอยกเว้นกิจกรรมนี้ไปก่อน
ค. ขอให้เพื่อนคอยช่วยเหลือและทำให้

(27) ในตอนเช้าของวันหนึ่ง นักเรียนมีอาการปวดศีรษะ และอาเจียน จึงไม่ไปโรงเรียน แต่วันนั้นนักเรียนจะต้องส่งการบ้านครู นักเรียนจะทำอย่างไร
ก. ขอลาป่วยหนึ่งวัน
ข. บอกเพื่อนว่าไม่สบาย
ค. จะรีบนำการบ้านไปส่งทันทีเมื่อไปโรงเรียน

(28) ในภาคเรียนนี้ครูที่สอนภาษาอังกฤษลาคลอดบุตร จึงมีครูคนอื่นมาสอนแทน สอนไม่สนุก บางครั้งกิจกรรมก็ไม่น่าสนใจ จึงไม่เข้าใจสิ่งที่ครูสอน นักเรียนจะทำอย่างไร
ก. อยู่ให้ครูเช็คชื่อก่อน แล้วแอบออกนอกห้องบ้าง
ข. ต้องตั้งใจให้มากขึ้นเพื่อจะได้เข้าใจที่ครูสอน
ค. เวลาครูสอนก็เอาการบ้านที่ยังไม่เสร็จขึ้นมาทำบ้าง

(29) นักเรียนและเพื่อนชวนกันไปซื้อกระดาษวาดเขียนที่ร้านค้าสหกรณ์ของโรงเรียนตอนเที่ยง เพราะต้องใช้เรียนในภาคบ่าย แต่ปรากฏว่ากระดาษวาดเขียนที่ต้องการหมด และโรงเรียนก็ไม่อนุญาตให้ออกนอกโรงเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร
ก. ชวนกันไม่เข้าห้องเรียน
ข. บอกครูว่าวันนี้ไม่มีกระดาษวาดเขียน
ค. ไปขอยืมเพื่อนคนอื่นมาใช้ก่อนแล้วไปเข้าห้องเรียน

(30) เช้าวันนี้นักเรียนรับประทานอาหารเช้าอย่างเร่งรีบ จึงหยิบขนมที่มีอยู่ใส่กระเป๋ามาด้วย ระหว่างที่เรียนในห้องปฏิบัติ นักเรียนรู้สึกหิว แต่ในการเรียนที่ห้องปฏิบัติการไม่อนุญาตให้รับประทานอาหารหรือเครื่องดื่มในห้อง นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. แอบกินไม่ให้ใครเห็น

ข. แบ่งเพื่อนกินด้วยจะได้ไม่บอกใคร

ค. อดทนไว้อีกหน่อยเดี๋ยวเรียนเสร็จค่อยออกไปกิน

(31) ในระหว่างที่นักเรียนกำลังจะไปโรงเรียนซึ่งวันนั้นครูบอกว่าจะมีการทดสอบย่อยในชั่วโมงแรก เผอิญเกิดอุบัติเหตุระหว่างทาง ทำให้เสียเวลาไม่ได้ติวกับเพื่อนก่อนการทดสอบ แต่ไปทันเวลาสอบ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. บอกครูถึงเหตุจำเป็น

ข. ยอมรับคะแนนที่จะได้จากการสอบ

ค. ขอครูเพิ่มเวลาในการสอบ

(32) สอบปลายภาคครูบอกนักเรียนให้เข้าห้องสอบตรงเวลา วันนั้นนักเรียนเข้าห้องช้า เพื่อน ๆ นั่งสอบกันไปแล้ว นักเรียนจึงทำข้อสอบไม่ทัน นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ทำเท่าที่มีเวลาเหลือ คราวหน้าต้องมาให้ทัน

ข. แอบดูคำตอบเพื่อนเมื่อครูเผลอ

ค. ขอครูเพิ่มเวลาให้อีกสักหน่อย

(33) ในการเรียนที่ห้องปฏิบัติการ ครูไม่อนุญาตให้นักเรียนรับประทานอาหารหรือเครื่องดื่มในห้อง ขณะเรียนนักเรียนรู้สึกหิวเพราะตอนเช้าทานข้าวมานิดเดียว แต่นักเรียนมีขนมอยู่ในกระเป๋า นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. อดทนอีกสักนิดเรียนเสร็จแล้วค่อยออกไปกิน

ข. บอกเพื่อนใกล้ๆ ว่าวันนี้ตนหิวข้าวเร็ว

ค. แอบเอาขนมขึ้นมากินไม่ให้ใครเห็น

(34) นักเรียนยืมหนังสือจากห้องสมุดของโรงเรียนมาเพื่อใช้ทำรายงาน แต่รายงานยังทำไม่เสร็จเรียบร้อยก็ถึงเวลาครบกำหนดที่จะต้องส่งคืนหนังสือ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. นำหนังสือไปส่งคืน ถ้าไม่มีใครจองยืมหนังสือนั้นก็จะขอยืมต่อ

ข. รอทำรายงานให้เสร็จก่อนจึงจะนำหนังสือไปคืน

ค. ถามเจ้าหน้าที่ห้องสมุด หากมีคนจองยืมต่อ ก็จะยังไม่ส่งคืนหนังสือ

ตอนที่ 4

(35) วันไหว้ครูของปีนี้นักเรียนบอกเพื่อน ๆ ว่า จะต้องทำพานให้ได้รับรางวัลสักหนึ่งรางวัล นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. หาแบบพานจากอินเตอร์เน็ต

ข. เตรียมวัสดุอุปกรณ์อย่างครบถ้วน

ค. จ้างดีไซเนอร์ออกแบบพาน

(36) ครูสอนวิชาสังคมศึกษาเข้ามาบอกนักเรียนว่าวันนี้ครูมีประชุมด่วน ไม่สามารถเข้าสอนได้ ให้นักเรียนไปศึกษาเกี่ยวกับประวัติของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช แล้วให้ส่งวันรุ่งขึ้น นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. เอางานอื่นที่ค้างไว้มาทำดีกว่า

ข. เข้าไปศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด

ค. กลับไปถามผู้ปกครองที่บ้านว่าจะทำอย่างไรดี

(37) ครูสั่งให้นักเรียนทำรายงานเรื่อง “ดวงดาวและอวกาศ” นักเรียนได้ค้นคว้าข้อมูลมาแล้ว แต่รู้สึกว่างานที่ทำยังเขียนเรียบเรียงไม่เป็นที่พอใจนัก นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ให้เพื่อนคนเก่งช่วยเสนอแนะให้

ข. หาข้อบกพร่องแล้วปรับปรุงการเขียนใหม่

ค. ถ้าครูอ่านแล้วบอกว่าไม่ดี ค่อยแก้ไข

(38) จากผลการสอบปรากฏว่านักเรียนมีคะแนนบางวิชาไม่เป็นที่น่าพอใจ นักเรียนจะมีการปฏิบัติอย่างไร

ก. ปฏิบัติอย่างที่เคยทำแต่ทำซ้ำบ่อย ๆ

ข. เลิกใช้วิธีเดิมแล้วถามวิธีเรียนจากเพื่อนที่ได้คะแนนมาก

ค. หาวิธีการทบทวนเนื้อหาวิชาใหม่

(39) นักเรียนกำลังประดิษฐ์สิ่งของวัสดุเหลือใช้ ในชั่วโมงเรียน เพื่อนมาเห็นก็พูดทำนองว่าวัสดุเหลือใช้ที่นำมาประดิษฐ์นั้นไม่เหมาะกับงานที่กำลังทำ แต่งานชิ้นนี้ต้องส่งภายในชั่วโมง นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. เวลามีจำกัดทำส่งอย่างนี้ไปก่อน

ข. บอกเพื่อนว่าได้เลือกมาอย่างดีแล้ว

ค. รับฟังสิ่งที่เพื่อนพูดมา แล้วนำไปปรับปรุงงานชิ้นต่อไป

(40) เหลือเวลาอีกไม่นานที่นักเรียนต้องเตรียมตัวสอบทั้งปลายภาคและสอบคัดเลือกเรียนต่อ ในขณะเดียวกันรายงานบางชิ้นก็ยังทำไม่เสร็จ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ทำตารางการอ่านหนังสือที่จะต้องสอบ

ข. ปรึกษาเพื่อนว่าจะทำอย่างไรดี เวลาก็ใกล้เข้ามา

ค. ยกเลิกกิจกรรมทั้งหลายที่เคยทำ

(41) ถ้านักเรียนต้องการความรู้เพิ่มเติมจากส่วนที่ขาดหายไปในชั้นเรียน นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
ก. หาหนังสือ/คู่มือที่ครูใช้มาอ่าน
ข. คัดสรรหนังสือ/คู่มือ ฉบับปรับปรุงใหม่มาอ่าน
ค. ยืมหนังสือจากห้องสมุดหรือเพื่อนเฉพาะหัวข้อที่ต้องการเพิ่มเติม

(42) ถ้านักเรียนจำเป็นต้องใช้พื้นที่ว่างบางส่วนหลังห้องเพื่อจัดมุมวิชาการและศิลปะในพื้นที่เดียวกัน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ แต่ว่าโต๊ะนักเรียนมีจำนวนมากทำให้มีพื้นที่จำกัด นักเรียนจะทำอย่างไร
ก. แบ่งพื้นที่เท่า ๆ กัน แต่จัดตามแนวตั้งให้มากที่สุด
ข. ใช้พื้นที่จัดมุมวิชาการและศิลปะเท่าที่มีแต่สลับวันจัดแสดง
ค. จัดโต๊ะชิด ๆ กันเพื่อจะได้มีพื้นที่จัดมุมวิชาการและศิลปะเพิ่มขึ้น

(43) นักเรียนกำลังจะจบชั้น ม.3 และอยู่ในช่วงการตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนต่อ ข้อมูลที่มีอยู่ก็ไม่เพียงพอ นักเรียนจะทำอย่างไร
ก. ตัดสินใจตามเพื่อนที่เลือกได้แล้ว
ข. ดูจากบุคคลที่เป็นแบบอย่างแล้วทำตาม
ค. พูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนและรุ่นพี่

(44) ทิพย์ ทำงานที่ครูสั่งเกือบเสร็จทุกข้อ แต่มีอยู่หนึ่งข้อที่ทำไม่ได้ เปิดดูการบ้านที่เคยทำก็ไม่มีแนวคำถามเดียวกัน นักเรียนจะทำอย่างไร
ก. ปล่อยไปก่อน ข้อเดียวคงไม่เป็นไร
ข. รอไปดูของเพื่อนในวันรุ่งขึ้น
ค. ถามพี่ หรือญาติที่อยู่บ้านเดียวกันให้ช่วยอธิบาย

(45) นักเรียนอุตส่าห์เพียรพยายามในการประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือใช้ ซึ่งใช้เวลานานถึง 1 เดือน ปรากฏว่างานนั้นได้รับรางวัลที่ 1 นักเรียนจะทำอย่างไร
ก. ดีใจ อวดผู้ปกครอง
ข. ซื้อหนังสือการประดิษฐ์สิ่งของเป็นรางวัลให้ตัวเอง
ค. เล่าถึงวิธีการประดิษฐ์งานชิ้นนั้น

แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

คำอธิบายวิธีการทำ

1. แบบวัดนี้เป็นการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมี 4 ตอน รวมทั้งหมด 46 ข้อ อ่านคำถาม แต่ละข้ออย่างรวดเร็วแล้วตอบให้เสร็จภายในเวลา 25 นาที

2. คำถามแต่ละข้อมีลักษณะเป็นสถานการณ์หรือเรื่องราวที่เกี่ยวกับการเรียน ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่า ถ้าอยู่ในสถานการณ์เช่นนั้นจะทำอย่างไร แล้วเลือกตอบจากตัวเลือกที่ตรงกับความเป็นจริงที่นักเรียนปฏิบัติหรือใกล้เคียงมากที่สุดกับตัวนักเรียน **โดยวงกลมหรือกากบาทตัวเลือกนั้น**

3. การตอบของนักเรียนแต่ละคนไม่จำเป็นต้องเหมือนหรือสอดคล้องกับคำตอบของคนอื่น เพราะเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลแต่ละคนย่อมมีการประพฤติปฏิบัติที่แตกต่างกัน

4. ผลของการตอบที่ตรงกับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติของนักเรียนที่แท้จริง จะนำมาซึ่งคุณค่าแห่งประโยชน์ของการวิจัยครั้งนี้ จึงขอให้นักเรียนอ่านข้อความและคำถามแต่ละข้อแล้วเลือกตอบอย่างรวดเร็วเพื่อให้ทันตามเวลาที่กำหนด

ตอนที่ 1

(1) นักเรียนนัดกับเพื่อนเพื่อไปสมัครเรียนดนตรีที่สถานที่แห่งหนึ่งที่ยังไม่เคยไป แต่นักเรียนไปก่อนเวลานัด พฤติกรรมใดที่นักเรียนคิดว่าจะทำระหว่างรอ

ก. โทรแจ้งเพื่อนว่ามาถึงแล้ว

ข. วางแผนว่าสมัครเสร็จแล้วจะไปไหนกันต่อ

ค. เดินรอบๆ บริเวณนั้นเพื่อศึกษาข้อมูล

(2) ขณะที่นักเรียนออกค่ายในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง สังเกตเห็นว่าในหมู่บ้านนั้นมีการปลูกมะพร้าวน้ำหอมเป็นจำนวนมาก นักเรียนจะทำอะไรเป็นสิ่งแรก

ก. ถามชาวบ้านว่าทำไมถึงปลูกมะพร้าวน้ำหอมกันมากมาย

ข. สั่งมะพร้าวน้ำมาหอมมารับประทานกัน

ค. ซื้อพันธุ์มะพร้าวน้ำหอมกลับไปปลูกที่บ้าน

(3) ครูพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ ในระหว่างนั้นมัคคุเทศก์บรรยายเรื่องราวต่าง ๆ และมีการสาธิตให้เห็นจริง นักเรียนจะทำเช่นไร

ก. ฟังเฉพาะเรื่องที่สนใจ

ข. ซักถามหรือขอร่วมกิจกรรม

ค. บันทึกภาพถ่ายมัคคุเทศก์ไว้เป็นที่ระลึก

(4) ระหว่างที่ครูกำลังอธิบายเกี่ยวกับเรื่องของดาราศาสตร์ มีบางช่วงที่นักเรียนฟังไม่ทัน ทำให้รู้สึกว่าตนเองยังเข้าใจไม่ชัดเจนในเรื่องนั้น นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ซักถามครูทันทีเมื่อครูเปิดโอกาส

ข. เก็บความสงสัยไว้ถามเพื่อนดีกว่า

ค. ไว้รอชั่วโมงหน้าถ้ายังไม่เข้าใจจึงถามครู

(5) โรงเรียนพานักเรียนไปทัศนศึกษายังแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้ได้รับประสบการณ์ตรงจากปราชญ์ชาวบ้าน นักเรียนควรปฏิบัติเช่นไร

ก. คุยกับกลุ่มเพื่อนที่ไปด้วยกัน

ข. ฟังผู้บรรยายเล่าเรื่องราวต่าง ๆ อย่างตั้งใจ

ค. บันทึกภาพถ่ายที่เห็นไว้เป็นที่ระลึก

(6) โรงเรียนได้ประชาสัมพันธ์ว่าจะมีการแข่งขันการประกวดสุนทรพจน์ในวันสุนทรภู่ เมื่อนักเรียนทราบว่ามีกิจกรรมนี้ พฤติกรรมใดที่นักเรียนอยากจะทำเป็นประการแรก

ก. ติดตามรายละเอียดเกี่ยวกับการประกวดสุนทรพจน์

ข. ชวนเพื่อนเข้าประกวดด้วยกัน

ค. เฝ้ารอวันที่จะมีการแข่งขันการประกวดสุนทรพจน์

(7) วันหนึ่งวิทยุได้ออกข่าวเกี่ยวกับไข่ปลอมว่าขณะนี้มีไข่ปลอมระบาดออกมาแล้ว ขายในราคาถูกมาก เปลือกไข่จะสากและไม่เรียบ เมื่อเวลาตอกไข่ออกมาไข่แดงจะมีสีซีดมาก เวลาทอดไข่แดงจะเหมือนแป้ง ถ้านักเรียนได้ยินข่าวนี้ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. รีบแจ้งข่าวนี้กับผู้ปกครองหรือเพื่อน ๆ ทันทีเพื่อจะได้ไม่ถูกหลอกเวลาไปตลาดซื้ออาหาร

ข. เวลาจะไปซื้อข้าวหรืออาหารที่ใส่ไข่ ถามคนขายว่าไข่ปลอมหรือไม่

ค. ไม่เชื่อหรอก ใครจะมาทำไข่ปลอม เรื่องนี้ต้องติดตามข่าวจากแหล่งอื่น ๆ

(8) ครูพานักเรียนออกไปทัศนศึกษานอกสถานที่ 2 วัน เพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ แต่ละวันมีการจัดกิจกรรมเข้าฐานเรียนรู้ ฐานละ 1 ชั่วโมง ซึ่งวันนี้นักเรียนจะต้องเข้าฐานศิลปะรักษ์ สิ่งแวดล้อม ซึ่งนักเรียนไม่มีความสามารถทางศิลปะ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. หลบไปพักก่อนไม่บอกให้ใครรู้

ข. เข้าฐานเรียนรู้ตามปกติ แม้จะไม่ชอบก็ตาม

ค. ชวนเพื่อนที่ไม่ชอบด้วยกันหลบไปที่อื่นก่อน

(9) นักเรียนได้รับเลือกเป็นตัวแทนแสดงศิลปวัฒนธรรมไทยระดับภูมิภาค เป็นเวลา 10 วัน แต่บางวันไม่มีการแสดง นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. สื่อสารเพื่อพูดคุยกับเพื่อนที่ไม่ได้ไปด้วย

ข. ขอพักผ่อนบ้างเถอะในวันที่ว่าง

ค. อ่านประวัติและศิลปการแสดงแต่ละท้องถิ่น

(10) โรงเรียนจัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษาต่อให้แก่นักเรียนที่จะจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเชิญรุ่นพี่กำลังศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งมาให้คำแนะนำการเรียนของมหาวิทยาลัยนั้น แต่นักเรียนฟังแล้วรู้สึกข้อมูลที่ได้รับยังไม่เพียงพอต่อการตัดสินใจที่จะสมัครสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยแห่งนั้น นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. หาข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต

ข. สอบถามเพื่อนที่ร่วมฟังอยู่ด้วยกัน

ค. ไว้รอถามคุณครูแนะแนวเพิ่มเติม

ตอนที่ 2

(11) แต่ละวันเรียนหลายวิชา บางวิชาที่เรียนก็สนุก บางวิชาก็น่าเบื่อ บางวิชาไม่เข้าใจที่ครูสอน ในสถานการณ์เช่นนี้ พฤติกรรมใดที่ตรงกับนักเรียนมากที่สุด (ใฝ่)

ก. อ่านวิชาที่ไม่เข้าใจเพิ่มเติมแล้วใช้ปากกาสีเน้นข้อความส่วนที่สำคัญ

ข. วิชาใดที่ไม่สนใจก็นั่งวาดรูปครูที่สอนหรือเพื่อนที่กำลังคิดถึง

ค. วิชาที่น่าเบื่อก็ฟังบ้างไม่ฟังบ้าง

(12) นักเรียนเขียนโครงงานวิทยาศาสตร์เพื่อส่งครู แล้วให้เพื่อนช่วยอ่านก่อน เพื่อนบอกว่าการเขียนโครงงานในแต่ละหัวข้อยังไม่สอดคล้องกัน นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. เคืองเพื่อนนิด ๆ ว่าไม่ให้กำลังใจกันเลย

ข. อ่านโครงงานอีกครั้งแล้วปรับปรุงการเขียนใหม่

ค. ขอบคุณเพื่อนที่ให้ข้อเสนอแนะ

(13) นักเรียนกำลังทบทวนบทเรียนที่ได้เรียนไปเมื่อสัปดาห์ที่แล้ว ได้ยินผู้ปกครองคุยกันว่าเย็นนี้จะไป ออกกำลังกายที่สวนสุขภาพแล้วจะเลยไปทานอาหารเย็นด้วย นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. บอกผู้ปกครองจะตามไปทีหลัง จะขอทบทวนบทเรียนให้เสร็จก่อน

ข. ไปกับผู้ปกครองแล้วจะกลับมาทบทวนต่อถ้ามีเวลา

ค. ไปกับผู้ปกครองเพราะเป็นกิจกรรมที่ทำด้วยกันเป็นประจำ

(14) ในการเตรียมตัวสอบก่อนปลายภาค นักเรียนมักหามุมหนึ่งของห้องสมุดอ่านหนังสือโดยไม่ให้ใครเห็นเป็นประจำ แต่ในช่วงวันสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ห้องสมุดได้มีการจัดนิทรรศการ ทำให้ไม่ได้มุมสงบนั้นอ่านหนังสือ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ไปหามุมสงบมุมอื่นอ่านไปก่อนจนกว่าห้องสมุดจะเลิกจัดกิจกรรม

ข. ไม่เป็นไรหรอกเพียงสัปดาห์เดียว เดี๋ยวเร่งอ่านวันอื่น ๆ ก็ทัน

ค. ก็ยังเข้าห้องสมุดแต่ไม่ได้อ่านหนังสือ เพราะเสียงดัง

(15) โรงเรียนได้เชิญวิทยากรมาให้ความรู้เพิ่มเติมแก่นักเรียนเรื่องทักษะการจัดการกับข้อมูล ครูที่สอนวิชาการงานและอาชีพ ได้มอบหมายให้นักเรียนทุกคนเข้าฟังและต้องสรุปส่งเป็นรายงานในวันรุ่งขึ้น นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. เตรียมเข้าห้องฟังแต่เนิ่น ๆ เพื่อเลือกที่นั่งแถวหน้าจะได้ฟังชัดขึ้น

ข. ขอข้อมูลกับเพื่อนบ้าง เพื่อให้รายงานของตนสมบูรณ์ที่สุด

ค. ตั้งใจฟัง ไม่วอกแวกคุยกับเพื่อน จะได้จับประเด็นเรื่องที่ฟังให้ได้

(16) พฤติกรรมใด ตรงกับนักเรียนมากที่สุด

ก. เวลาอ่านหนังสือ ต้องฟังเพลงไปด้วย

ข. อ่านเฉพาะเรื่องที่ชอบ

ค. เวลาอ่านหนังสือ ต้องไม่มีเสียงมารบกวน

(17) นักเรียนมีโอกาสได้ไปทัศนศึกษาเกี่ยวกับโบราณวัตถุ และได้พบข้อความที่น่าสนใจกล่าวถึงเรื่องราวความเป็นมาของโบราณวัตถุนั้น แล้วอยากนำไปเล่าต่อให้เพื่อนคนอื่นฟัง นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. อ่านเฉพาะข้อความที่สนใจ

ข. จดบันทึกข้อความนั้น

ค. บอกเพื่อนที่ไปด้วยให้มาดู

(18) ครูได้มอบหมายให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อให้ได้รับความรู้และประสบการณ์ตรง ที่นอกเหนือจากในชั้นเรียน แล้วสรุปสิ่งที่ได้พบเห็นมาแบ่งปันกับเพื่อนในชั้นเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. เตรียมอุปกรณ์สำหรับการบันทึกสิ่งที่ได้พบเห็น

ข. ชวนเพื่อนไปพร้อมกันหลาย ๆ คนให้ช่วยกันจำ

ค. ฝากเพื่อนสรุปสิ่งที่พบเห็นแทนตน

(19) ก่อนหมดชั่วโมงวิชาคณิตศาสตร์ ครูได้บอกนักเรียนว่าสัปดาห์หน้าจะสอนเรื่องการวัดการกระจายของข้อมูล การแสดงออกของคนใดที่ตรงกับนักเรียนมากที่สุด

ก. ริสาศึกษาเรื่องการวัดการกระจายของข้อมูลล่วงหน้าก่อนที่คุณครูจะสอน

ข. เมธาวียังคงทำการบ้านที่คั่งค้างไว้ซึ่งไม่เสร็จ แต่ถ้ามีเวลาจึงจะอ่านบทเรียนล่วงหน้า

ค. คามินบอกกับตนเองว่า อ่านไปก็ไม่เข้าใจหรอก รอคุณครูอธิบายก่อนดีกว่า

(20) ผู้ปกครองของนักเรียนมีความจำเป็นต้องไปเยี่ยมญาติซึ่งป่วยหนักที่ต่างจังหวัดทุกเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งนักเรียนต้องเดินทางไปด้วยเกือบทุกครั้ง ทำให้เสียเวลาในการอ่านหนังสือและเตรียมตัวสอบ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ช่วงเวลากลางวันรีบทานข้าวแล้วหาเวลาทบทวนบทเรียนเพิ่มเติม

ข. หากมีปัญหาการสอบค่อยแก้ไขภายหลัง

ค. ถามผู้ปกครองว่าจำเป็นต้องไปทุกครั้งหรือไม่

(21) นักเรียนตั้งความหวังไว้ว่า การสอบครั้งนี้จะต้องทำคะแนนให้มากขึ้นกว่าเดิม และโรงเรียนก็มีกิจกรรม ที่ให้นักเรียนเข้าร่วม นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ต้องอ่านหนังสือก่อน กิจกรรมที่ครูสั่งเข้าร่วมเมื่อมีเวลา

ข. เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งและจัดสรรเวลาในการอ่านหนังสือเพิ่มขึ้น

ค. บอกครูว่าช่วงนี้ขออ่านหนังสือก่อน กิจกรรมขออนุญาตไม่เข้าร่วม

(22) ในช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นช่วงที่นักเรียนต้องตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาต่อ ซึ่งต้องมีการเตรียมตัวสอบคัดเลือกเข้ายังสถานศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งการสอบในโรงเรียน และยังมีรายงานแต่ละวิชาที่ครูสั่งอีก นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. อ่านหนังสือตามตารางที่จัดไว้ก่อนหลัง

ข. ให้ผู้ปกครองช่วยจำกำหนดการสอบ

ค. ขอให้เพื่อนช่วยส่วนที่เป็นรายงานเพื่อแบ่งเบาภาระงาน

ตอนที่ 3

(23) สมศรีได้รับมอบหมายจากครูวิชาสังคมศึกษา ให้ไปหาจำนวนและรายชื่อนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งนักเรียนคิดว่าเป็นงานง่าย ๆ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ให้เพื่อนคนอื่นช่วยทำ

ข. ขอแบ่งข้อมูลจากเพื่อน

ค. ตั้งใจและค้นคว้าหาข้อมูลนั้นให้ครบถ้วน

(24) วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ครูนัดนักเรียนชั้น ม. 6 มาร่วมกันทำกิจกรรมที่โรงเรียน แต่เผอิญวันนั้นมีการแข่งขันฟุตบอลนัดพิเศษที่นักเรียนชอบและติดตามมาตลอด นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ขอให้เพื่อนคนอื่นไปทำแทนก่อน

ข. ไปช่วยครูทำกิจกรรมตามที่ได้นัดไว้

ค. อ้างความจำเป็นกับครูเพื่อที่จะได้ไม่ต้องไปทำกิจกรรมนั้น

(25) ในการทำรายงานกลุ่ม มีการแบ่งหน้าที่ในการทำงาน นักเรียนได้รับมอบหมายให้เป็นคนวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ ก่อนวิเคราะห์ นักเรียนได้นำข้อมูลมาตรวจสอบก่อน แล้วพบว่ามีข้อมูลบางส่วนที่ได้มายังไม่ครบแต่เวลาก็มีจำกัด นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. รีบเร่งติดตามข้อมูลเหล่านั้นมาให้ครบถ้วนก่อนทำการวิเคราะห์

ข. วิเคราะห์ตามที่มีข้อมูลเพราะบางส่วนที่ขาดหายไปคงไม่มีผลมากนัก

ค. วิเคราะห์ตามข้อมูลที่มีเพื่อให้ทันเวลา แล้วบอกอาจารย์ในภายหลัง

(26) โรงเรียนจะจัดกิจกรรมกีฬาสี มีการประกวดเชียร์ของแต่ละสี ทางโรงเรียนจะปล่อยให้นักเรียนมาฝึกซ้อมกีฬาหรือฝึกซ้อมกองเชียร์ ก่อนที่จะมีการแข่งขันกีฬาสี นักเรียนก็ต้องมาร่วมฝึกซ้อมกองเชียร์ทุกเย็น และเหนื่อยกลับบ้านทุกวัน แต่ละวันก็มีการบ้านหรืองานที่ครูสั่ง นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ถึงจะเหนื่อย แต่การบ้านต้องทำส่งครูให้ทันทุกครั้ง

ข. ช่วงนี้มีกิจกรรม คุณครูคงไม่ว่าอะไรหรอกถ้าหากส่งไม่ทัน

ค. ขอเพื่อนเอามาดูเพื่อประหยัดเวลาในการทำการบ้าน

(27) นักเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องเดินทางไปต่างจังหวัดเพื่อทำการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ซึ่งจะต้องสอบในวันเสาร์ และต้องเดินทางในวันศุกร์ซึ่งยังมีการเรียนในบางวิชาอยู่ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ขออนุญาตคุณครู แล้วบอกให้เพื่อนที่เรียนวันนั้นส่งการบ้านให้ดูด้วย

ข. มีนักเรียนกลุ่มหนึ่งที่ต้องเดินทางเหมือนกัน จึงให้เพื่อนเป็นคนขออนุญาต

ค. ขออนุญาตคุณครู และถามในเนื้อหาวิชาที่เรียนในวันนั้นเพื่อไปศึกษาด้วยตนเอง

(28) วันหยุดเทศกาลหลายวัน นักเรียนได้ไปเที่ยวพักผ่อนกับกลุ่มเพื่อน อย่างสนุกสนานที่ต่างจังหวัด และกลับถึงที่พักในเวลาที่ค่อนข้างดึก และในวันรุ่งขึ้นก็ต้องไปโรงเรียน ตอนเช้ามีเสียงนาฬิกาปลุก แต่นักเรียนยังรู้สึกอยากนอนต่ออีก นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ปิดนาฬิกาปลุก แล้วขอนอนต่ออีกสักหน่อย วันนี้ไปสายคงไม่เป็นไร

ข. ตื่นมาอย่างงัวเงีย แม้จะง่วงก็ตาม แล้วรีบอาบน้ำแต่งตัวไปโรงเรียน

ค. ลุกขึ้นมา แต่ยังรู้สึกอ่อนเพลีย จึงขออนุญาตลาหยุด 1 วัน

(29) ในช่วงพักรับประทานอาหารเที่ยงของทุกวันพุธ โรงเรียนมีดนตรีต้านยาเสพติดมาให้นักเรียนฟัง แต่ในวันนั้นคุณครูขอนัดนักเรียนมาเรียนก่อนเวลาในภาคบ่าย 20 นาที ซึ่งนักเรียนจะได้ฟังดนตรีเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ สมฤทัยเพื่อนของนักเรียนชวนนักเรียนนั่งฟังกันต่อให้จบ เพราะวิชาที่คุณครูนัดมาเรียนก่อนนั้นเป็นวิชาที่ตัวเองไม่ชอบ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ขึ้นไปเรียนตามเวลาที่ครูนัดหมาย

ข. เชื่อสมฤทัย และนั่งฟังดนตรีต่อไปจนจบแล้วจึงขึ้นไปเรียน

ค. ไม่เชื่อสมฤทัยหรอก แต่เผอิญเพลงที่กำลังร้องเป็นเพลงที่ชอบ จึงอยู่ฟังเพลงนั้นจนจบแล้วขึ้นไปเรียน

(30) โรงเรียนได้เชิญรุ่นพี่ที่จบชั้น ม.6 มาเล่าเทคนิคการเตรียมตัวเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในช่วงเวลา บ่ายของวันหนึ่ง ซึ่งนักเรียนยังมีงานค้างอยู่ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. เข้าฟังแม้จะมีงานที่กำลังทำค้างอยู่ก็ตาม

ข. ตามไปถามรุ่นพี่คนนี้ในภายหลังเพราะรู้จักกันแล้ว

ค. ไม่เข้าร่วมฟังเพราะคิดว่าคงเป็นเทคนิคธรรมดาที่ไม่แตกต่างจากคนอื่นมากนัก

(31) ในห้องเรียนปฏิบัติการ นักเรียนต้องปฏิบัติตามระเบียบการใช้ห้อง สิ่งสำคัญที่สุดที่ทุกคนต้องทำคือเมื่อใช้ห้องแล้วให้ทุกคนเก็บโต๊ะ อุปกรณ์ต่าง ๆ เข้าที่เดิม มีเพื่อนนักเรียนคนหนึ่งเมื่อใช้เสร็จแล้วไม่นำอุปกรณ์เก็บไว้ที่เดิม นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ทำเป็นไม่เห็น เดี๋ยวคนอื่นก็มาเก็บให้

ข. เฉย ๆ เพราะเราก็เคยทำแบบนั้นเหมือนกัน

ค. บอกเพื่อนให้นำอุปกรณ์ไปเก็บเข้าที่เดิมเหมือนตนเอง

(32) ในการแข่งขันตอบคำถามทางวิชาการ ซึ่งนักเรียนคิดว่าครั้งนี้จะต้องทำคะแนนให้เข้ารอบชิงชนะเลิศให้ได้ แต่ปรากฏว่านักเรียนพลาดการตอบคำถามในข้อสุดท้าย จึงทำให้ทีมของนักเรียนไม่เข้ารอบ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. พลาดครั้งนี้ต้องจดจำไว้ไม่ให้ลืม

ข. บอกเพื่อนว่าคำถามไม่ชัดเจนจึงตอบผิดพลาด

ค. ยอมรับว่าฟังคำถามไม่ชัดและรีบร้อนตอบไปหน่อย

ตอนที่ 4

(33) ในเทอมนี้ครูสั่งให้อ่านหนังสือภาษาอังกฤษ Story นอกเวลาเรื่องหนึ่งเป็นเล่มเล็ก ๆ เมื่ออ่านแล้วต้องตอบคำถามให้ได้ นักเรียนอ่านไปรอบหนึ่งแล้วยังจับประเด็นเรื่องราวไม่ได้ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. หาความหมายของคำศัพท์ที่ยากไว้อาจช่วยให้เข้าใจเรื่องราวได้ดีขึ้น

ข. ถามเพื่อนคนที่อ่านแล้วว่าเรื่องราวเป็นอย่างไร

ค. ขออนุญาตครูเปลี่ยน Story นอกเวลาได้ไหม

(34) นักเรียนได้ทำโครงงานที่ตนเองสนใจ ใช้เวลา 1 เดือน และเขียนรายงานการทำโครงงานเพื่อส่งครู ซึ่งสามารถทำเสร็จก่อนกำหนดที่จะส่งอีกหลายวัน นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ดีใจฉลองกับเพื่อน

ข. อ่านทบทวนการเขียนรายงานอีกครั้งก่อนส่งครู

ค. ทำดีแล้วล่ะ เตรียมรอส่งได้เลย ถ้าอ่านทวนอีกหากเจอข้อผิดไม่อยากเสียเวลาแก้

(35) โบว์แดงได้ยินสื่อต่าง ๆ มักพูดเกี่ยวกับไทยแลนด์ 4.0 แต่ไม่ทราบว่าคืออะไร ถ้านักเรียนเป็นโบว์แดง นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. รอฟังจากครูสังคมศึกษา

ข. บอกเพื่อน ๆ ให้ช่วยกันหาข้อมูล

ค. หาข้อมูลเกี่ยวกับไทยแลนด์ 4.0 จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

(36) นักเรียนตั้งความหวังไว้ว่า เมื่อจบ ม.6 แล้ว อยากเข้าเรียนในสาขาวิชาที่ตัวเองใฝ่ฝันไว้ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง แต่ก็ทราบว่าสาขาวิชานี้ปีที่ผ่านมามีการแข่งขันสูงมาก นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. เสาะหาข้อมูลต่าง ๆ แล้วอ่านหนังสือมากขึ้น

ข. สมัครสอบตามปกติ ถ้าได้ก็นับว่าเป็นโชค

ค. สมัครไปเถอะ ถ้าไม่ได้ก็ไปเรียนมหาวิทยาลัยอื่นก็ได้

(37) ในการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ครูให้นักเรียนแต่ละคนมีส่วนร่วมโดยการหากิจกรรม ต่าง ๆ มานำเสนอไม่ให้ซ้ำกัน ก่อนวันนำเสนอในกลุ่มเพื่อนมีการมาพูดคุยกันถึงกิจกรรมที่แต่ละคนหามาได้ปรากฏว่ามีเพื่อนคนหนึ่งกิจกรรมคล้ายกับของนักเรียนมาก นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ปรับวิธีการและรูปแบบของกิจกรรมใหม่ให้แตกต่างจากเพื่อน
ข. แจ้งครูว่ามีกิจกรรมซ้ำกัน ขอนำเสนอแบบนี้ไปก่อนเพราะเปลี่ยนไม่ทัน
ค. ซ้ำก็ไม่เป็นไรหรอก ขึ้นอยู่กับเทคนิคการนำเสนอของแต่ละคนว่าจะน่าสนใจหรือไม่

(38) ในการทำโจทย์คิดวิเคราะห์เชื่อมโยงที่กำหนดเงื่อนไขมาเพียงบางส่วน ซึ่งเป็นเรื่องที่นักเรียนทำไม่ค่อยได้ จึงถามเพื่อนคนที่เก่งกว่าถึงเทคนิคที่ใช้ในการพิจารณาหาคำตอบ เพื่อนได้อธิบายถึงวิธีการทำ เมื่อนักเรียนนำมาลองใช้แต่ก็ยังทำไม่ได้ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ถ้าข้อสอบออกโจทย์แบบนี้มาขอบ้ายบาย
ข. ค้นคว้าหาวิธีการใหม่และตัวอย่างจากอินเตอร์เน็ตที่จะทำให้ตัวเองเข้าใจได้ง่ายขึ้น
ค. ให้เพื่อนอธิบายซ้ำอีกครั้งจะได้เข้าใจวิธีการทำมากขึ้น

(39) นักเรียนได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนไปแข่งขันศิลปกรรมเยาวชนระดับเขต ซึ่งทุกคนได้รับโจทย์ให้วาดภาพเช่นเดียวกัน ปรากฏว่าผลงานของนักเรียนไม่ได้รับรางวัล นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ยินดีด้วยกับคนที่ได้รับรางวัล
ข. สอบถามถึงเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา
ค. ดูผลงานที่ได้รับรางวัลเพื่อนำมาปรับปรุงงานเขียนชิ้นต่อไป

(40) ผลการสอบภาคเรียนนี้ผ่านไป นักเรียนคาดว่าเกรดภาคเรียนนี้ได้จะสูงกว่าภาคเรียนก่อน แต่ผลที่ได้ก็ไม่เป็นเช่นนั้น นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. พลาดไปแล้วภาคเรียนนี้คงไม่เป็นไรหรอก
ข. ตั้งใจและมุ่งมุ่นอ่านหนังสืออย่างเต็มที่
ค. คราวหน้าจะอ่านหนังสือแบบเดิมไม่ได้แล้ว

(41) ขณะที่นักเรียนกำลังนั่งทำข้อสอบวิชาหนึ่งซึ่งเป็นข้อสอบที่ค่อนข้างยาก และการสอบวิชานี้อาจทำให้ผลการเรียนของนักเรียนลดต่ำลงจากเดิม นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ขอร้องครูครั้งต่อไปให้ออกข้อสอบง่ายกว่านี้
ข. คราวหน้าต้องดูหนังสือให้มากขึ้นกว่าเดิม
ค. คิดว่าไม่เป็นไร แค่วิชาเดียว

(42) ในระยะแรกของการเปิดภาคเรียน ครูที่สอนในแต่ละวิชาก็เข้ามาสอนมีทั้งสั่งการบ้านแต่ละครั้ง และรายงานประจำวิชา ปรากฏว่ามีรายงานทั้งหมดที่จะต้องทำในภาคเรียนนี้อยู่ 12 ชิ้น และต้องส่งในเวลาใกล้เคียงกัน นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ทำแผนและปฏิทินการดำเนินการทำรายงาน

ข. วิชาใดส่งก่อนรีบทำก่อนวิชาใดส่งทีหลังทำทีหลัง

ค. หาเพื่อนมาร่วมทำรายงานด้วยกัน

(43) นักเรียนทราบมาว่ามีการแข่งขันตอบปัญหาอาเซียน (ASEAN QUIZ) ระดับภูมิภาค และเป็นการแข่งขันแบบทีม ๆ ละ 3 คน นักเรียนอยากเป็นตัวแทนไปแข่งขันครั้งนี้ นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. หาทีมเพื่อเข้าร่วมแข่งขัน

ข. บอกครูว่าตนต้องการเป็นตัวแทนไปแข่งขัน

ค. ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียนจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

(44) ในวันไหว้ครูของปีนี้ เพื่อนในห้องประชุมร่วมกันว่า จะต้องทำพานให้สวยงาม และให้ได้อย่างน้อย 1 รางวัล และนักเรียนก็เห็นด้วย นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ช่วยกันหาแบบพานจากหนังสือการออกแบบหรือแหล่งต่าง ๆ

ข. จัดเตรียมวัสดุต่าง ๆ ให้ครบถ้วนสมบูรณ์

ค. บอกเพื่อนให้ที่ออกแบบเก่ง ๆ เป็นคนทำ

(45) การบ้านที่นักเรียนทำส่งครู เมื่อครูตรวจเสร็จแล้วก็ส่งคืนนักเรียนแต่ละคน นักเรียนเปิดดูสมุดการบ้านของตนเองก็พบว่ามีบางข้อที่ทำผิด นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ตรวจดูว่ามีผิดกี่ข้อ คราวหน้าจะให้ผิดน้อยกว่านี้

ข. นำสมุดการบ้านกลับไปถามครูเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดนั้น

ค. ถามเพื่อนคนอื่นว่ามีใครทำได้ถูกต้องหมดหรือไม่

(46) ในภาคเรียนนี้นักเรียนตั้งใจเรียนและอ่านหนังสืออย่างเต็มที่ เมื่อการสอบกลางภาคผ่านไป แต่ปรากฏว่าคะแนนที่สอบได้ยังน้อยกว่าที่คาดหวังไว้ว่าจะได้เกือบเต็ม นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ก็ยังคงพอใจเพราะคะแนนที่ได้ยังมากกว่านักเรียนคนอื่น

ข. อ่านหนังสือต่อไป เพราะครั้งนี้คงตั้งความหวังไว้สูงเกินไป

ค. ยกเลิกการไปเที่ยวกับเพื่อนเพื่อเอาเวลาไปอ่านหนังสือให้มากขึ้น

ภาคผนวก ข

รายนามผู้ร่วมสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

นิสิตปริญญาเอกสาขาวิจัยและประเมินผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

นางสาวมนทิยา ลีประโคน
นางลัดดา สำรองพันธ์
นางสาวธารทิพย์ พลสิทธิ์
นางสาวพรวีนัส ข่วงสิมมา
นายประวิทย์ รักษาแสง
นาย ณัฐพล โยธา
น.ส.พรวิมล ระวันประโคน

รายนามผู้ร่วมให้ข้อเสนอแนะเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

นิสิตปริญญาโทสาขาวิทยาการการประเมิน

นางสาวธัญลักษณ์ มณีโชติ	โรงเรียนวัดน้ำพุ (สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 54)
นางสาวสุภาพร โภคาพาณิชย์	สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
นางสาวนริสรา หร่ายพิมาย	โรงเรียนชุมชนวัดสมรโกฏิ(อยู่พูนราษฎร์บำรุง)
นางสาววาสนา สุนทโรวิทย์	โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์
นายธีระพงษ์ จันทร์ยาง	โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์
นายพรรษวุฒิ จูโพธิ์แก้ว	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา